„Formula" comerțului latino-american cu S.U.A.

Nu este, în prezent, o problemă mai viu disputată în cadrul sistemului interamerican decît impasul negocierilor economice dintre S.U.A. și vecinii lor din sudul continentului. O serie de reuniuni interamericane din ultimele luni, ca și vizita președintelui Venezuelei, Rafael Caldera, în Statele Unite au exprimat din nou nemulțumirea latino-americanilor în fața tergiversărilor și amînărilor succesive de care se lovesc eforturile lor pentru instituirea unor noi norme ale raporturilor economice și financiare cu S.U.A. A trecut mai mult de un an de cînd președintelui Richard Nixon i-a fost înaintată sinteza reuniunii latino-americane de la Vina del Mar, cuprinzînd poziții de principiu și propuneri concrete pentru revizuirea relațiilor dintre cele două Americi. În faimosul „Consensus" de la Vina del Mar poziția comună țărilor latino-americane pornea de la constatarea avantajelor de cele mai multe ori unilaterale ale S.U.A. în relațiile lor cu țările latino-americane; reașezarea acestor relații pe baze reciproc avantajoase reprezintă esența „Memorandum"-ului de la Vina del Mar.

Printre propunerile latino-americane — decurgînd din necesitățile unei dezvoltări economice mai accelerate — figurează și cele privitoare la comerțul cu S.U.A. Sînt cunoscute efectele negative ale „foarfecii prețurilor", care operează tăieturi în veniturile realizate de pe urma exporturilor latino-americane, (în cadrul lor o pondere mare avînd încă materiile prime), deschizîndu-se larg în cazul produselor industriale importate, mai ales din S.U.A. Felipo Herrera, președintele Băncii Interamericane pentru Dezvoltare declara în februarie că, în ultimii 20 de ani, prețurile produselor exportate de țări cu o înaltă industrializare au crescut cu 24 la sută, în timp ce prețurile produselor comercializate de țările latino-americane au înregistrat doar un spor de 3 la sută.

Țările latino-americane caută să acumuleze capitalurile necesare dezvoltării economice și pe calea sporirii exporturilor. Dar, de 2—3 ani, piața nord-americană, s-a îngustat în fața importurilor, inclusiv a celor provenite din America Latină. Restricțiile la importuri motivate cu necesitatea redresării balanței de plăți a S.U.A. au lovit mai ales în exporturile latino-americane, adică în sectoare importante ale economiilor acestora, profilate, în multe cazuri, după necesitățile pieței nord-americane. În documentul de la Vina del Mar, accesul produselor latino-americane pe piața nord-americană apare ca o condiție importantă a echității în relațiile comerciale. Chiar o revistă ca „Vision" care, de obicei, încearcă să dea fenomenelor interamericane interpretări favorabile intereselor S.U.A., a considerat că este necesar să aducă în discuție termenul de echitate în comerțul interamerican. De pildă, prin relatarea marilor dificultăți financiare care amenință Venezuela, în cazul reducerii „cotei de petrol" cumpărate de S.U.A. Cu atît mai inechitabilă apare o asemenea măsură, cu cît balanța de plăți între Venezuela și Statele Unite a fost mereu favorabilă S.U.A. în ultimii zece ani. (Deficitul mediu anual al balanței venezuelane a fost de 180 milioane de dolari, cu serioase tendințe de creștere în 1968 și 1969).

Dacă o serie de probleme ridicate în „Memorandum"-ul de la Vina del Mar (controlul național asupra investițiilor nord-americane în America Latină; acordarea unor înlesniri vamale; reducerea dobînzilor la împrumuturi) au fost doar înregistrate ca atare și catalogate la rubrica promisiunilor neangajante, în legătură cu unul din aspectele relațiilor comerciale — lărgirea pieței nord-americane pentru exportul latino-american — S.U.A. au acceptat inițierea de tratative pentru găsirea unei „noi formule". Astfel, în noiembrie 1969, la Washington a avut loc reuniunea unui comitet special al C.I.E.S. („Comisia Economică și Socială Interamericană"), la care pentru prima oară reprezentanții S.U.A. s-au aflat în fața unui „front comun" al țărilor latino-americane, realizat în spiritul ideilor de la Vina del Mar. Prudentă și abil evazivă, poziția delegației nord-americane s-a limitat din nou la înregistrarea doleanțelor latino-americane, discutarea lor fiind transferată unei viitoare conferințe ministeriale a C.I.E.S. Reuniunea din noiembrie nu era, însă, de bun augur pentru viitoarea conferință ministerială deoarece, în afară de modificarea parțială a condițiilor de acordare a creditelor, teza „noii asocieri" (prin care Administrația Nixon se angajase să promoveze față de America Latină o politică revizuită) nu dobîndea contururi concrete. „Esența fiecărei asocieri — declara în perioada respectivă Radomiro Tomic (candidatul partidului democrat-creștin din Chile la funcția de președinte al țării) — este reciprocitatea drepturilor și obligațiilor... Marea debilitate a sistemului interamerican este actualul dezechilibru, atît de evident între avantajele și obligațiile pe care sistemul le implică pentru Statele Unite pe de o parte și pentru America Latină, pe de altă parte... Cînd Adlai Stevenson a vizitat America Latină el a sintetizat această situație, declarînd textual: «Noi luăm partea elefantului și obligația șoricelului, ei iau partea șoricelului și obligațiile elefantului»..."

La sesiunea ministerială a C.I.E.S. din 3—5 februarie 1970, (Caracas), nu s-a cedat aproape nimic din „partea elefantului". Deși s-au pus multe speranțe în deliberările C.I.E.S., care, în viziunea latino-americană, trebuia să marcheze un „moment de răscruce" în relațiile comerciale cu S.U.A. Însuși nivelul reprezentării oferea cadrul necesar pentru un acord concret. La conferința C.I.E.S. au participat miniștrii economiei, finanțelor și dezvoltării din 17 țări latino-americane. Delegația nord-americană a fost condusă de Charles A. Mayer, subsecretar de stat-adjunct pentru probleme interamericane. (Mexicul, Argentina și Ecuador au fost reprezentați de înalți funcționari de stat și de experți). Și, totuși, chiar în această componență, conferința nu a depășit stadiul tatonărilor. În locul unei formule noi a comerțului dintre S.U.A. și țările Americii Latine, s-a ajuns doar la o nouă formulă a... tratativelor, prin înființarea unei „Comisii speciale pentru consultare și negociere" „După trei zile de discuții, mulți dintre delegații latino-americani s-au arătat nemulțumiți de absența unui angajament al Statelor Unite în domenii esențiale ale dezvoltării vecinilor lor din sud" („Information Latine" din 9 februarie 1970). Speranțele în revizuirea normelor comerțului cu S.U.A. au fost transferate, deci, la prima ședință a comisiei speciale înființată la Caracas. Ședința aceasta a avut loc între 28 aprilie și 5 mai 1970, la Washington, iar rezultatul ei final a putut fi cunoscut încă cu cîteva ore înainte de prima întîlnire a delegaților, cînd s-a aflat că Statele Unite au impus noi restricții la importurile de roșii din Mexic. După părerile experților conferința a fost torpilată, fără menajamente, fapt semnalat și în primele luări de cuvînt care subliniau cu neliniște „reapariția în S.U.A. a protecționismului care poate aduce mari prejudicii comerciale Americii Latine" („Information Latine", din

Rafael Caldera și Galo Plaza (în centru) la reuniunea ministerială a C.I.E.S. de la Caracas

30 aprilie 1970). Iar președintele comisiei C.I.E.S., argentinianul Manuel San Miguel declara, la sfîrșitul conferinței că „în relațiile interamericane se va deschide o fază critică dacă anul acesta se va încheia fără ca S.U.A. să acorde concesii comerciale vecinilor lor din sud". Washington a promis un răspuns concret pentru 9 noiembrie, data începerii unei noi sesiuni a comisei C.I.E.S., care a fost înzestrată cu încă un grup de lucru special.

Dar la 9 noiembrie nu se va întîmpina un nou veto? În expectativă, țările latino-americane au urmărit cu mare atenție evoluția tratativelor dintre Caracas și Washington cu privire la regimul petrolului venezuelan pe piața nord-americană. Poziția S.U.A. era apreciată ca avînd valoare de test, fapt pentru care vizita lui Rafael Caldera la Washington a avut o semnificație deosebită, cu rezonanță continentală. De fapt, însuși Caldera s-a considerat un mesager al întregii Americi Latine. La „National Press Club" din Washington, Caldera a declarat că răspunsul care va fi dat de Richard Nixon în legătură cu cererea de ridicare a restricțiilor la importul de petrol din Venezuela „va fi un indiciu prețios cu privire la intențiile S.U.A. în legătură cu exigențele Americii Latine". Vorbind în fața Consiliului permanent al O.S.A. despre „termenii comerțului dintre S.U.A. și America Latină, Caldera a afirmat că aceștia reprezintă unul din documentele cele mai acuzatoare din istoria umanității. Faptul de a fi mai bogat și mai puternic nu dă unui popor drepturi mai mari, ci responsabilități mai mari, iar dacă o țară puternică nu recunoaște exigențele altor țări impunîndu-le condiții și dezavantaje, acea țară uită că în viața internațională s-a ivit un nou concept" („Information Latine" din 8 iunie 1970).

Actul de acuzare rostit de Caldera, în numele întregii Americi Latine, a avut o anumită eficiență, concretizată în hotărîrea guvernului S.U.A. de a mări cota de petrol din Venezuela. Această hotărîre este oare definitorie pentru intențiile de viitor ale S.U.A. în comerțul cu țările latino-americane? Da și nu. Firește s-a creat un precedent în eliminarea restricțiilor protecționiste, dar noul regim al petrolului venezuelan fiind valabil doar pe șase luni, el nu reprezintă o **schimbare** de fond în politica adoptată față de exporturile latino-americane.

Acesta este, în bună măsură, și motivul pentru care țările latino-americane caută cu febrilitate noi piețe de desfacere. Multiplicarea relațiilor comerciale cu Europa se desfășoară concomitent cu dezvoltarea raporturilor de colaborare și cooperare în interiorul subcontinentului latino-american. În ultimele 12 luni au avut loc o serie de întîlniri bilaterale între președinții latino-americani, s-au încheiat acorduri pentru valorificarea mai eficientă a potențialelor economice în cadrul comerțului zonal. Dar, așa cum a reieșit și din lucrările recentei Adunări Generale a O.S.A., S.U.A. — țară puternic industrializată și dispunînd de numeroase pîrghii ale unor schimburi dinamice, stimulatorii, potențiale pentru dezvoltarea țărilor de la sud de Rio Grande — rămîn, totuși, principalul partener comercial pentru majoritatea țărilor latino-americane. Tocmai de aceea obținerea unei noi „formule" a colaborării economice cu S.U.A. apare ca una din problemele principale ale noilor orientări în politica economică a țărilor latino-americane.

Eugen POP

Notații despre monștri...

Ca multe alte lacuri scoțiene de mare adîncime — Loch Ness este considerat a fi sediul unui monstru fabulos. Prezent în tradiția orală a localnicilor de multe decenii, dacă nu chiar secole, monstrul a cunoscut o largă publicitate începînd din anii '30, cînd un număr important de localnici și turiști au reușit să atragă atenția presei, iar presa, pe aceea a publicului. Este drept că povestirile „martorilor oculari" — ca și anatomia monstrului — erau cam fără cap și coadă. Monstrul era cînd șarpe, cînd pește, cînd dinozaur; cînd cu piele, cînd cu solzi; cînd vocal, cînd mut. Cît despre dimensiuni erau, firește, monstruos de mari.

Asupra unui lucru, toată lumea era de acord: monstrul era pașnic, am putea zice chiar plinea lui Dumnezeu. Este drept că a speriat cîteva femei — dar, poate dacă ar fi știut să deosebească jupa de tradiționalul kilt, s-ar fi înfățișat mai cu precauție. Este drept că niște pescari au spus că s-au izbit de el cu barca — dar așa cum singuri recunoșteau, era cam întuneric cînd s-a produs izbitura și nu scrie nicăieri că monștrii trebuie să vadă și pe întuneric. În rest, nici un incident. Așa că, văzînd scoțienii firea blîndă a monstrului, i-au zis „Nessie", iar cei care, în perioada recentă, s-au aventurat să-l caute în profunzimea de 240 de metri a lacului — inclusiv o expediție dotată cu un batiscaf, acum vreo doi ani — au anunțat, în prealabil, că nu au intenții agresive, ci vor pur și simplu să se uite la el mai de aproape.

Acum cîteva zile, un expert londonez a declarat că Nessie va fi pornit-o pe drumul care, chiar și pentru monștri, este fără de întoarcere; cauza decesului, zice expertul, este poluarea, care a făcut lacul scoțian, oricum fără multă vegetație, irespirabil și pentru un monstru.

Probabil, vechii simpatizanți ai lui Nessie au oftat; cei care au aflat trista noutate chiar de pe filele agenției care a răspîndit-o au fost cu siguranță intrigați de grupajul minimalizant în care apărea știrea, adică alături de informațiile că o doamnă, spărgînd un ou, a găsit înăuntru, pe lîngă albuș și gălbenuș, o piesă de un shilling, iar o pisică neobișnuită, crescută alături de cățel, își fugărește semenele și caută compania cîinilor cu care seamănă la mîrîit.

Merita mai mult Nessie. Și merita mai multă considerație faptul că blînda atracție turistică de la Loch Ness ar fi putut să cadă victimă unui monstru mult mai real și mai nociv. Nessie a fost răpus de un adversar a cărui superioritate este, de acum, dovedită. Poluarea (numele nu sună destul de amenințător, nu e destul de încărcat de sugestii apocaliptice) a transformat lacul Erie și lacul Zürich în ape „moarte", adică improprii majorității formelor de viață; ea vestejește păduri în Suedia cu ploi încărcate de sulf, pustiește treptat mări nu de mult bogate în sturioni, face ca viața unui milanez să fie, din cauza smogului, cu trei ani, în medie, mai scurtă decît a celorlalți italieni, și ucide în 15 minute orice pește nimerit în anumite porțiuni ale Tibrului.

Thor Heyerdahl, care afirmă că apele străbătute de „Ra-II" erau adesea improprii oricărei utilizări omenești, ne oferă mărturie că nici Oceanul, frecventă reprezentare a imensității, a infinitului, nu este atît de mare încît să fie invulnerabil la atacul poluării; iar experții care au calculat că un metru cub de petrol poate acoperi, în una sau două zile, un kilometru pătrat de apă ne dau o imagine îngrijorătoare a catastrofei — de nedorit, dar posibilă — care ar fi accidentul (și golirea) unui superpetrolier modern cu o capacitate de 250 000 de tone.

Primejdia este cunoscută. Cu satisfacție, am putut afla că ea a fost științific definită la recenta reuniune din Malta, „Pacem in Maribus", unde delegați din 45 de țări au adresat un apel națiunilor, chemînd la combaterea flagelului. Forurile internaționale sînt punctul de pornire cel mai adecvat, în lupta împotriva monstrului poluării; aceasta pentru că în vremea noastră, și în fața acestei primejdii, nu numai că, așa cum anunța, cu trei veacuri în urmă, poetul John Donne, „nici un om nu este o insulă", dar pur și simplu nu mai există insule și izolări. Peste pădurile scandinave ploaia aduce sulf din coșurile de fabrică din Ruhr, curenții de aer de mare altitudine au răspîndit, cu efecte nedorite, pesticidele necesare în Africa peste plantațiile din insulele Caraibe și pînă și imaculata zăpadă și gheață a Antarcticii a acumulat, în 25 de ani, 2 600 de tone de DDT.

Dacă pericolul este identificat, există speranțe. Există speranțe chiar și pentru inocentul monstru de la Loch Ness. Poate că expertul de la Londra a anticipat; poate au dreptate scoțienii care auzindu-i pronosticul au declarat ziariștilor: „Nu se poate, l-am văzut pe Nessie acum cîteva zile și arăta bine sănătos".

Se poate spera că monstrul cel inofensiv va supraviețui. Dar, mai ales, trebuie să credem că monstrul celălalt, care urîțește pămîntul și apele va sucomba în fața unui efort internațional concertat. Este necesară puțină imaginație pentru ca monstrul de la Loch Ness să rămînă în viață. Este necesar un efort amplu și susținut pentru ca monstrul poluării să fie înfrînt.

Mihai MATEI

Pe urmele istoriei

„Ciuperca" atomică, fotografiată dintr-un avion militar american

HIROȘIMA 6 august 1945

De fapt, povestea Hiroșimei începe cu cîțiva ani în urmă, în acele momente în care un grup de savanți de răsunet mondial făceau una din cele mai mari descoperiri din istoria științei — fisiunea nucleului. Povestea Hiroșimei începe, deci, la Los Alamos, acolo unde în anii ultimului război mondial era în curs proiectul Manhattan, pregătindu-se în secret total, prima bombă atomică...

Grupul mixt 509. Sub această denumire se ascundea nucleul viitoarei escadrile atomice. Grupul era înzestrat cu 14 avioane de tipul B-29, marile „fortărețe zburătoare" cu care era înzestrată aviația americană.

Antrenamentul pe care-l făceau piloții din escadrila secretă era dintre cele mai ciudate. Încărcate cu bombe de o formă ovală, formă curioasă în general pentru un proiectil, ele se ridicau la înălțimi de peste 10 000 m și apoi aruncau macheta — pentru că era de fapt macheta unei bombe — asupra unor regiuni deșerte din Statele Unite, astfel încît ele să se plaseze în interiorul unor cercuri albe desenate pe sol. Dar în momentul lansării, avionul nu-și continua lin zborul, ci făcea o întoarcere bruscă, total neobișnuită pentru uriașul aparat cvadrimotor.

Antrenamentele au continuat în felul acesta cîteva luni. Spre sfîrșitul lor, bombele ovale erau încărcate cu mari cantități de explozive, în sarcina pilotului existînd și fotografierea exploziei.

La începutul lui 1945, evitînd Miami, un grup compact de bombardiere B-29, escortate de avioane de vînătoare părăseau teritoriul american. Grupul mixt 509 își muta pentru două luni zona de acțiune. Începeau zboruri lungi în largul Oceanului. Următoarea destinație a fost una din insulele din grupul Marianelor — Tinian.

În primăvara lui 1945 exercițiile efectuate de piloții unității speciale devin tot mai complicate, iar precizia atinsă tot mai mare. În același timp se apropia de sfîrșit fabricarea primelor bombe atomice.

La 18 iunie, în cabinetul oval de la Casa Albă are loc o reuniune a președintelui Truman cu principalii săi colaboratori militari. Războiul în Europa se terminase. Pe ordinea de zi se afla înfrîngerea Japoniei. Dialogul se purta asupra planului militar cel mai optim. Comitetul șefilor de state majore insistase asupra așa-numitei operațiuni Kin-Shu, respectiv invadarea insulelor japoneze.

Stimson, ministrul apărării, întrebat de Truman ce părere are, răspunse :

— Recunosc că nu avem altceva de ales.

Amiralul Leahy interveni :

— Mă tem că insistența noastră de a obține capitularea necondiționată să nu-i determine pe japonezi să devină mai îndîrjiți în rezistența lor disperată, și în consecință pierderile noastre să fie mai ridicate.

Truman își dădu avizul pentru invadarea insulelor japoneze. Dar înainte ca discuția să se încheie, John McCloy, pe atunci secretar adjunct la Pentagon, spuse :

— Dar de ce să nu folosim bomba atomică ?

Cîtva timp nimeni nu a rupt tăcerea care se lăsase în cabinet. Apoi discuția reîncepu. Planul de acțiune urma să fie în linii mari următorul : o nouă cerere de capitulare necondiționată adresată Japoniei, apoi folosirea noii arme despre care în acel moment nu se știa încă dacă este eficientă sau nu.

Anterior acestei discuții se hotărîse crearea unui comitet consultativ menit să studieze consecințele folosirii bombei atomice și a oportunității unei asemenea acțiuni. Din comitet făceau parte numeroși savanți cu renume mondial, dar studiul său s-a axat exclusiv pe latura politică. Astfel, la 1 iunie raportul înaintat președintelui Truman cuprindea următoarele recomandări : 1. Bomba atomică trebuie să fie folosită contra Japoniei ; 2. Aceasta trebuie să se facă fără un avertisment prealabil ; 3. Ea trebuie să-și exercite fără echivoc puterea sa destructivă.

În memoriile sale, Truman notă : „Membrii Comitetului au conchis că nici un fel de demonstrație tehnică, cum ar fi o explozie într-o insulă pustie, nu este susceptibilă să provoace sfîrșitul războiului ; bomba trebuia lansată asupra unui obiectiv real".

Oare Truman consemna pur și simplu un raport al comisiei ? Mai plauzibilă este ideea că fostul președinte american căuta — în momentul în care își redacta memoriile, deci aproximativ 10 ani mai tîrziu — să găsească cît de cît „argumente" pentru hotărîrea pe care a luat-o.

În fond se știa în mod clar că Japonia nu va putea rezista și că înfrîngerea ei militară era o problemă de cel mult cîteva săptămîni. În al doilea rînd, Truman cunoștea opinia majorității acelor fizicieni care au lucrat la proiectul Manhattan : Leo Szilard adunase aproape 100 de semnături pe un memoriu cerînd ca bomba atomică su nu fie folosită.

Privind retrospectiv lucrurile, apare cît se poate de clar că hotărîrea luată de Truman nu era justificată de considerente militare, ci se afla la originea noii politici de forță care avea să capete ulterior denumirea de politică a „războiului rece". Bombardamentul atomic de la Hiroșima (și peste 3 zile asupra altui oraș japonez, Nagasaki) concretiza tentativa unor cercuri politice americane de promovare a unei politici generale de forță și dictat în lumea proaspăt ieșită din război.

16 iulie 1945. Bomba atomică își făcuse intrarea în istorie. Experiența din deșerturile Noului Mexic întrecuse toate așteptările. În aceeași zi, ministrul apărării Stimson primea la Potsdam, unde-l însoțea pe președintele Truman, o telegramă cu un conținut ciudat : „Doctorul a revenit extrem de entuziast și sigur că Little boy [1]) este la fel de viguros ca și fratele său. Stop. Strălucirea privirii sale s-ar putea observa de aci pînă la Highhold, și i-am putut auzi strigătele de aci și pînă la ferma mea".

Prin urmare „de aci pînă la Highhold", deci de la Washington pînă la ferma lui Stimson, la o distanță de circa 400 km a fost vizibilă lumina degajată de experiența atomică. Iar zgomotul s-a auzit la o distanță de 80 km. A doua zi Stimson i-a anunțat lui Truman importanta noutate, preconizînd încă o dată folosirea bombei atomice împotriva Japoniei.

Încă înainte de terminarea Conferinței de la Potsdam și de publicarea comunicatului final, americanii i-au lăsat pe japonezi să înțeleagă faptul că se expun unui pericol uriaș dacă nu vor da curs capitulării necondiționate cerută de aliați. La Tokio avertismentele au fost înregistrate, fără însă să li se dea o importanță excesivă.

Într-o telegramă cifrată expediată de la Tokio ambasadorului japonez la Moscova se spunea : „25 iulie 1945. Togo către Sato — nr. 944 (urgent, cod diplomatic) Căpitanul de vas Zacharias [2]) a declarat la radio la 21 august că Japonia poate alege între două destine : sau să accepte o pace dictată după ce va fi în ruine, sau să capituleze fără condiții și să beneficieze de clauzele prevăzute de Carta Atlanticului. Considerăm aceste declarații ca pură propagandă..."

Dar la numai două zile, comunicatul Conferinței de la Potsdam era cu mult mai categoric : „Art. 13 : Somăm guvernul japonez să proclame capitularea fără condiții a tuturor forțelor sale ar-

---

[1]) **Little boy (băiețelul) — denumire convențională dată bombei atomice.**

[2]) **În anii războiului E. Zacharias a avut o serie de importante funcțiuni în contraspionajul american.**

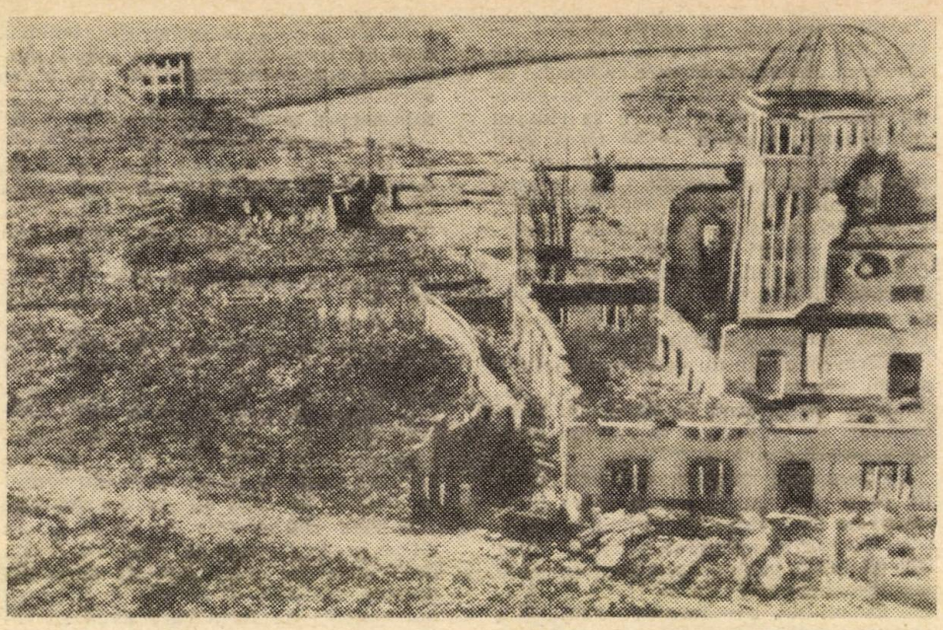

Orașul Hiroșima, după explozia primei bombe atomice

mate... În caz contrar Japonia trebuie să se aștepte la o promptă și totală distrugere".

Planurile americane progresau fără a se lua în considerație o eventuală capitulare japoneză. De altfel, rapoartele sosite la Pentagon confirmau faptul că puterea militară japoneză nu mai poate opune decît o rezistență limitată. Allan Dulles, reușise să intre în posesia unor telegrame expediate de Tokio la Berlin înainte de prăbușirea regimului hitlerist, din care reieșea cu claritate situația deosebit de gravă a Japoniei.

La sfîrșitul lui iulie toate părțile componente ale bombei atomice fuseseră transportate în insula Tinian. Începea ultima operațiune — asamblarea bombei și instalarea ei pe bordul superfortăreței înmatriculată Ac-44-27-353.

De-abia la 4 august piloții din grupul mixt 509 au înțeles sensul antrenamentului pe care-l făceau de mai bine de nouă luni.

Lor le-a fost proiectat filmul experienței atomice din Noul Mexic. Fără a se fi vorbit în mod explicit despre noua bombă, ei au înțeles că au în fața lor filmul celei mai zguduitoare experiențe efectuate pînă atunci.

Au urmat instrucțiunile. Bomba trebuia să fie aruncată de la mare înălțime. Ea nu va exploda la sol, ci în aer. De aceea avionul trebuia imediat să iasă din zona probabilă de acțiune. Planul era elaborat pe secunde.

La 5 august a fost asamblat „Băiețelul", cum era numită bomba atomică, care cîntărea aproape 5 tone.

6 august. În zorii unei zile senine, de la baza Tinian, 4 avioane dintre care 3 de tipul B-29 și-au luat zborul spre coastele Japoniei. Primul, mai mic, era un aparat folosit pentru cercetări meteorologice, avînd misiunea de a informa asupra condițiilor atmosferice în regiunea obiectivului urmărit.

Al doilea aparat — B-29 de construcție specială — era pilotat de colonelul Tibbets. Aparatul fusese botezat „Enola Gay" și avea fixat sub carlingă „Băiețelul". În urma lui, un alt B-29, la bordul căruia se aflau 3 savanți, avea misiunea să facă toate observațiile științifice necesare. În fine, un ultim B-29 trebuia să fotografieze explozia.

În jurul orei 7,30 grupul ajunsese în dreptul insulelor japoneze. Enola Gay se îndreaptă spre Hiroșima.

Ora 8,15 minute și 17 secunde. Al doilea avion lansează bomba. Imediat, aparatele au efectuat un viraj de 60°. La o altitudine de 600 m de sol bomba a explodat. Puterea exploziei era egală cu cea a 13 500 TNT. Un fulger alb și purpuriu i-a orbit pentru moment pe cei aflați în interiorul celor 3 avioane. Un nor ciudat în forma unei uriașe ciuperci se înalța spre cer.

JURNALUL DOCTORULUI MICHIHIKO HACHIYA

Medic la spitalul comunicațiilor din Hiroșima, doctorul Hachiya n-a bănuit vreodată că notele jurnalului său vor avea importanța unui document. Și iată cum acest jurnal permite să se reconstituie ceva din groaznica tragedie care a lovit orașul său.

Spitalul comunicațiilor era lipit de biroul comunicațiilor. Cele două clădiri erau edificii solide construite din beton armat și se aflau la circa 1 500 m de epicentrul exploziei. Casa dr. Hachiya se afla, la rîndul ei, la cîteva sute de metri de spital.

Monumentul ridicat în memoria victimelor de la Hiroșima

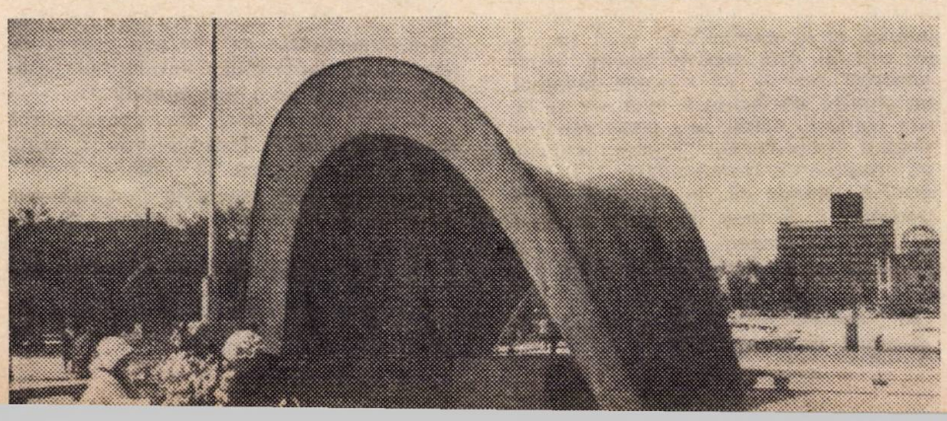

Deschidem jurnalul la prima lui filă care poartă data de 6 august 1945 :

„Dimineața se anunța calmă. Frunzele arborilor, reflectînd limpezimea unui cer fără nori, formau un contrast superb cu umbrele grădinii mele... Îmbrăcat într-un pantalon scurt și un maiou eram întins în pavilionul meu, obosit de o noapte fără somn. Fusesem de gardă la spital unde mă număram printre membrii echipei de salvare care asigura permanența în cazul unor raiduri aeriene.

Deodată un fulger orbitor m-a făcut să tresar. Apoi un al doilea. Este straniu cum anumite detalii ți se întipăresc în memorie. Umbrele grădinii au dispărut. Priveliștea, strălucitoare și însorită cu o clipă înainte, devenise sumbră și cenușie. Printre norii de nisip, ridicați de o bruscă rafală de vînt, puteam cu greu să discern coloanele de lemn care susțineau un unghi al casei mele.

Am căutat instinctiv să fug, dar drumul îmi era barat. Am reușit totuși să ajung în grădină. M-am oprit imobilizat de o mare slăbiciune. Spre stupoarea mea mi-am dat seama că sînt complet gol. Toată partea mea dreaptă era o rană sîngerîndă. Palidă și înspăimîntată, cu hainele rupte și pline de sînge, soția mea își făcea loc printre ruinele locuinței noastre.

Am rămas locului pînă în momentul în care casa din fața noastră a început să oscileze și s-a prăbușit aproape de picioarele noastre. Cîteva secunde mai tîrziu și casa noastră avea să se prăbușească într-un nor de praf. În jurul nostru alte case se prăbușeau ca adevărate castele din cărți de joc. Flăcări izbucneau dintre dărîmături și începeau să se întindă, propagate de un vînt din ce în ce mai violent..."

Jurnalul doctorului Hachiya continuă în același fel pagină de pagină. El cuprinde și relatările unor martori ai infernului de la Hiroșima. Imaginea dezolării plutea asupra Hiroșimei. Nu mai rămăseseră în picioare decît cîteva din scheletele unor clădiri. Uraganul de foc a mistuit literalmente cartiere întregi. Bilanțul acestei zile rămîne terifiant : 78 150 morți, 9 284 răniți, 13 938 dispăruți.

Povestea Hiroșimei nu se oprește aci. Anii care s-au scurs după 1945 au înregistrat cu o frecvență aproape matematică moartea a sute de supraviețuitori ai bombardamentului atinși de boala radioactivă.

Hiroșima a intrat în istorie cu valoarea unui simbol. Nimeni nu poate în prezent ignora realitățile epocii nucleare, epocă ce a debutat, din nefericire, sub semnul distrugerii. De aceea, Hiroșima a reprezentat și reprezintă un argument major pentru formarea acelei opțiuni categorice a omenirii în direcția încheierii definitive a acestui capitol. De altfel, actualmente 50 000 000 orașe pot avea soarta Hiroșimei : la atît se cifrează stocurile nucleare existente astăzi.

Amintindu-ne de Hiroșima nu ne adresăm numai trecutului, ci și prezentului și mai ales viitorului — așa ceva nu trebuie să se repete. Conștiința umană nu poate accepta nici măcar gîndul unei noi catastrofe nucleare.

Depășind litera istoriei ajungem în mod firesc la marele efort al umanității pentru o reală, totală și eficientă dezarmare nucleară. Aceasta este calea. Acesta este țelul. Nici-o altă Hiroșimă.

Sergiu VERONA

PROCESUL MANSON

Charles Manson a fost descris de procuror ca „un vagabond, un chitarist nomad, un ucigaș, deghizat în hippie"

Patru dintre martorii acuzării (de la stînga la dreapta): Paul Tate, tatăl actriței asasinate, Winifred Chapman, care a descoperit cele cinci cadavre în casa lui Sharon Tate, Dennis Hearst și Wilfred Parent, tatăl uneia dintre victime

Principala martoră a acuzării, Linda Kasabian, împreună cu avocatul ei

MARTORA ACUZĂRII

Charles Manson — a spus procurorul Vincent Buglioni la începutul procesului de la Los Angeles — a fost mînat de pasiunea sa pentru moartea violentă și totodată de ura sa față de establishment, față de tot ceea ce reprezintă ordinea și legalitatea. El — a spus procurorul — era de asemenea obsedat de cîntecul Helter Skelter (în traducere aproximativă „Scapă cine poate") lansat de Beatles. Credea că acest cîntec conține un mesaj personal pentru el și interpreta cuvintele lui ca însemnînd că omul negru se va ridica împotriva puterii albilor și va distruge întreaga rasă albă cu excepția — helter skelter — a celor ce vor reuși să scape, adică a clanului Manson care trebuia să fugă și să se ascundă în deșert pentru a supraviețui. Manson a interpretat „mesajul" recurgînd la premoniținile Apocalipsului. Deșertul urma să reprezinte „fîntînile abisului" în care trebuia să se refugieze. Văzînd că „răscoala negrilor" întîrzie să se producă, a spus procurorul, Manson și-a pierdut răbdarea și a ordonat masacrele de la vila actriței Sharon Tate și de la locuința familiei La Bianca pentru ca bănuielile să cadă asupra negrilor, albii să se răzbune ucigîndu-i și astfel să înceapă marele război civil între albi și negri care trebuia să se încheie prin victoria negrilor.

Din interogatoriul Lindei Kasabian : După uciderea soților La Bianca, Charles Manson i-a dat un portofel și i-a spus să șteargă amprentele de pe el și să-l arunce pe drum.

Procurorul : Ți-a spus că vrea să-l arunci ?

Martora: Da, mi-a spus că vrea ca un negru să-l găsească și să folosească tichetele de credit aflate înăuntru pentru ca lumea să creadă că un negru, probabil o „panteră neagră", i-a omorît pe oamenii aceia.

Negrii — a explicat procurorul — ar fi constatat însă că nu pot guverna Statele Unite. Atunci ar fi apărut Manson și discipolii săi, și, rugați de negri, ar fi acceptat să preia puterea. Charles Manson a fost descris de procuror ca „un vagabond, un ghitarist nomad, un ucigaș deghizat în hippie". Biblia, popularii cîntăreți englezi, mișcarea pentru drepturile civile, nonconformismul de tip hippie — totul este amestecat aici într-un mod pe care același procuror l-a definit ca fiind „la fel de bizar ca și crimele înseși".

Ziariștii care asistă la proces au o senzație de ireal, nu izbutesc să facă legătura între ceea ce văd și ceea ce aud, totul li se pare la fel de absurd, de demențial, ca și „motivările" lui Manson.

Ora de deschidere a ședinței a fost amînată deoarece principala martoră a acuzării, Linda Kasabian, a cerut să i se dea timp să-și procure o rochie nouă. Nu voia să se prezinte în fața tribunalului cu rochia de femeie gravidă pe care o purtase în închisoare, unde a născut de curînd. În sfîrșit a apărut : mărunțică, sfioasă, cu părul castaniu strîns în două codițe, îmbrăcată într-un costum gen folcloric : fustă roșie, bluză albastră cu aplicații roșii. Părea mai tînără decît cei 21 de ani ai ei.

Din stenograma interogatoriului :

Procurorul : Sînteți la curent cu aranjamentul intervenit în ceea ce vă privește, și care vă scutește de orice urmărire în schimbul mărturiei pe care o depuneți în favoarea acuzării. Aveți și alte motive afară de acest aranjament pentru a veni să depuneți aici ?

Martora : Da, cred din toate puterile în adevăr și sînt de părere că adevărul trebuie să fie spus.

Avocații apărării susțin că Linda e nebună, că a luat cel puțin de 300 de ori în viața ei LSD și, ca atare, declarațiile ei nu au nici o valoare.

CINE ESTE LINDA KASABIAN ?

Interogată de apărare, Linda Kasabian arată că, la 16 ani, după ce a născut primul copil, a plecat din orășelul ei natal și a colindat Statele Unite trăind tot timpul în „comunități". Mai întîi s-a alăturat unui grup din Miami, apoi unuia din Boston, după aceea a trăit într-o „mare familie", din Greenwich Village, la New York. De acolo a plecat la San

Francisco, unde a intrat într-o nouă comunitate și, în sfîrșit, din nou la Boston. Acolo a făcut parte din „Circul psihedelic american".

Apărarea : Ce era acela ?

Martora : Voiam să obținem autobuze și animale și să călătorim prin țară ca un circ. Nu știu exact de ce i se spunea psihedelic.

Apărarea : Se luau stupefiante ?

Martora : Da, se luau stupefiante.

Apărarea : De care ?

Martora : Acid (adică LSD). Se fuma și marijuana.

De la Boston, Linda a plecat cu cel de-al doilea soț al ei, Robert Kasabian, la Los Angeles și a trăit într-o „comună" la Venetia, pe țărmul Pacificului. Sperau să plece cîndva în America de Sud și acolo să-și cumpere o barcă cu pînze și să facă ocolul lumii. După o lună, în iulie 1969, s-a certat însă cu soțul ei și s-a dus să se alăture haremului lui Charles Manson. A fost atrasă acolo de o prietenă, Catherine Share, căreia i se spunea Gipsy, adică Țiganca. Ce reprezenta pentru ea Charles Manson ? a întrebat-o avocatul apărării. „Mesia !" a răspuns cu înflăcărare Linda Kasabian. „A doua întruchipare a lui Cristos". Avocatul a mai întrebat-o dacă știe ce s-ar întîmpla dacă n-ar fi martoră a acuzării. Martora a răspuns că ar fi probabil judecată și ea.

Apărarea : Înțelegi care ar fi pedeapsa ?

Martora : Da, camera de gazare.

Apărarea : Depui mărturie pentru ca să-ți salvezi viața ?

Martora : Mi-aș da viața ca nimic din toate acestea să nu se fi întîmplat — pentru oamenii care au fost uciși.

Nebună ? Indiferent de incoerențele și absurdițăile pe care le debitează, Linda Kasabian va fi crezută, probabil, de juriu în ceea ce privește crimele propriu-zise. Dacă nu din alt motiv, cel puțin pentru că ele confirmă declarațiile anterioare ale altei criminale, Susan Atkins. Sub influența lui Manson, aceasta le-a retractat, a spus că totul a fost minciună, că toți sînt nevinovați și li s-a alăturat de bună voie în boxa acuzaților. Dar, deși conform legii californiene, declarația ei retractată nu mai are valoare în justiție, ea a fost publicată de întreaga presă, toată lumea o cunoaște, pe baza ei s-au făcut arestările și este evident că nu reprezintă decît povestirea cu alte cuvinte a ororilor descrise la proces de Linda Kasabian.

Linda a prezentat ca foarte firești împrejurările în care a debutat expediția spre vila Bel Air : Charles Manson i-a poruncit să-și ia îmbrăcăminte de schimb și un cuțit de bucătărie. Era pusă adesea să ascută cuțite. Nu s-a întrebat niciodată pentru ce. În mașină mai erau încă două cuțite și un revolver. Linda nu s-a mirat. A plecat împreună cu Susan Atkins și Patricia Krenwinkel, aflate în prezent în boxa acuzării și cu Charles Watson zis Tex care va fi judecat ulterior pentru că extrădarea lui de către statul Texas întîrzie. O dată ajunși la reședința lui Sharon Tate, cei cinci au sărit gardul iar Charles Waston, conducătorul expediției, a tăiat firul telefonic.

Procurorul : Ce s-a întîmplat după aceea ?

Martora (izbucnind în plîns) : Am văzut farurile unui automobil care se îndrepta spre noi. Tex ne-a spus să ne așezăm. Mașina a venit pînă la noi și s-a oprit. Tex a sărit înainte cu un pistol în mînă, automobilul s-a oprit și el a pus pistolul, prin fereastră, lîngă capul omului. Omul a strigat : „Te rog să nu-mi faci rău, te rog". Atunci Tex a tras de patru ori. Am văzut clar. Omul s-a prăbușit iar Tex a băgat mîna în mașină și a oprit motorul.

Omul fusese Steven Parent, un tînăr de 18 ani care vizitase pe cineva din personalul de serviciu al vilei.

ACUZATELE PAR NEPĂSĂTOARE

Procurorul : Și după aceea ce s-a întîmplat ?

Martora : Ne-am apropiat de casă și Tex mi-a spus să mă duc în spate să văd dacă nu sînt uși sau ferestre deschise. Nu erau. Cînd m-am întors, Tex tăia cu diamantul un geam. Apoi mi-a spus să mă duc în mașină și să aștept acolo. Am așteptat cîteva minute, apoi deodată am auzit oameni urlînd și spunînd : „Nu, nu, te rog nu". Nu am cuvinte pentru a descrie urletele acelea. Am început să fug spre casă. Voiam să înceteze. Știam ce-i făcuseră omului aceluia. Știam că-i ucid pe cei dinăuntru. Am fugit spre casă. În ușă se afla un bărbat. Era plin de sînge pe față. Ne-am uitat timp de un minut unul în ochii celuilat și eu am spus „O, doamne, îmi pare rău, fă să înceteze asta", dar el a căzut. Atunci Sadie (Susan Atkins) a ieșit în fugă din casă și i-am spus : „Te rog, fă să se termine", și Sadie mi-a spus : „Acum e prea tîrziu". Sadie mi-a spus că și-a lăsat cuțitul înăuntru. Apoi l-am văzut pe Tex aplecat peste bărbatul acela (era Vojtek Frykowski). Îl lovea și îl înjunghia. Și am văzut-o pe Katie (Patricia Krenwinkel) cu un cuțit în mînă, alergînd după o fată (Abigail Folger). Era o femeie cu o rochie albă. Bărbatul era la pămînt iar Tex îl înjunghia.

În timpul depoziției Lindei Kasabian, cele două acuzate precum și Leslie Van Houten acuzată „numai de participare la asasinarea familiei La Bianca", o maimuțăreau, îi spuneau pe mutește că minte, se purtau ca niște fetițe învinuite de o șotie oarecare. Descriind „totala lor nepăsare", Léo Sauvage, trimisul special al ziarului „Le Figaro" la proces, scrie : „Acesta este lucrul cel mai greu de înțeles. Dacă sînt vinovate, sînt niște monștri cum puțini au existat. Dacă sînt nevinovate, toi monștri sînt căci e de neconcepui ca ființe normale, aflate într-o situație atît de kafkiană, amenințate iremediabil să moară la 20 de ani într-o cameră de gazare, să păstreze această atitudine de vînzătoare de prăvălie care profită de pauza de prînz pentru a vorbi despre curtezanii lor".

Din nou, din interogatoriu.

Procurorul : În ce stare de spirit erai după ce ai asistat la două dintre asasinate ?

Martora : Într-o stare totală de șoc. Am fugit apoi spre mașină.

Procurorul : Tex, Sadie și Katie s-au mai înapoiat la mașină ?

Martora : Da, după cîteva minute.

Procurorul : Separat sau împreună ?

Martora : Au venit împreună.

Procurorul : Aveau sînge pe ei ?

Martora : Da, erau plini de sînge. Toți trei.

Procurorul : Ți-a spus ceva Katie despre una dintre fetele din casă ?

Martora : Da, mi-a spus că una dintre fete plîngea chemîndu-și în ajutor mama. Sadie mi-a spus că atunci cînd se lupta cu bărbatul cel voinic (probabil Vojtek Frykowski), acela a lovit-o în cap. Tex a spus ceva despre faptul că atunci cînd a lovit un bărbat în cap cu pistolul, pistolul s-a defectat și n-a mai funcționat.

Mai departe, Linda Kasabian a povestit că au plecat, fetele și-au schimbat pe drum îmbrăcămintea însîngerată iar Watson și-a scos cămașa. S-au oprit lîngă o grădină pentru a spăla automobilul cu furtunul care se afla acolo. Mai departe, martora s-a dat jos din mașină, a legat toate hainele la un loc și le-a aruncat de pe un deal. Acuzarea a arătat juriului hainele de culoare închisă, găsite în locul respectiv. Cînd s-au înapoiat la ranch, Watson i-a raportat lui Manson că în momentul cînd a intrat în casa Tate a anunțat : „Sînt diavolul și voi face aici lucrarea diavolului". I-a mai comunicat lui Manson că s-a produs multă panică, nu s-a lucrat „curat" pretutindeni zăceau cadavre, au fost omorîți toți. Manson i-a întrebat dacă au remușcări. Toți patru au răspuns că nu.

CÎND SUSAN ATKINS ÎNCĂ NU „RETRACTASE"

La ședința în care Linda Kasabian a dat aceste detalii, cele trei acuzate purtau cu toatele codițe, la fel ca Linda. Mișcau în tăcere buzele, în așa fel încît Linda să poată citi pe ele cuvintele „mincinoasă", „minți". Înainte de a fi convinsă de Charles Manson să-și retracteze declarațiile, Susan Atkins vîndu se stenograma revistei „Life". Cităm, din textul lung, mult mai amănunțit decît relatările Lindei dar întru totul în acord cu ele, un pasaj în care fetișcana din boxă povestea ce-a făcut ea însăși : „Trebuia s-o țin strîns pe Sharon Tate care se zbătea să scape. După aceea a încetat să se mai zbată și se ruga mereu s-o lăsăm să nască copilul. Tex a înjunghiat-o. Între timp, Patricia Krenwinkel se lupta la ușa, din grădină cu Abigail Folger care o trăgea pe Patricia de părul ei lung. Amîndouă l-am chemat în ajutor pe Tex, care a venit cu cuțitul și a înjunghiat-o pe Abigail. Apoi, Tex ne-a ordonat să părăsim casa. Cînd am ajuns afară, m-am gîndit însă să mă întorc și să scriu ceva pe ușă. Am luat batista cu care îi legasem mîinile lui Sehring, am muiat-o în sîngele lui Sharon și am scris pe ușă „Pig" (porc). Văzînd-o pe Sharon cum zăcea mi-a trecut prin minte : „Dar aici mai există o viață mică aici înăuntru. Asta ar putea să fie a mea".

Și mărturisirile făcute de Linda Kasabian în legătură cu asasinatele de a doua zi, 9 august 1969, confirmă întru totul, completîndu-le, faptele cunoscute din depoziția mai veche a Susanei Atkins. Martora a arătat că, înainte de cea de-a doua expediție, Manson i-a strîns pe toți, le-a spus că în noaptea precedentă nu au lucrat destul de curat și că de data aceasta le va arăta el însuși cum trebuie procedat.

Procurorul : În cea de a doua seară știai ce urma să se întîmple ?

Martora : Da știam,

Procurorul : Voiai să te duci ?

Martora : Nu, nu voiam.

Procurorul : De ce te-ai dus ?

Martora : Charlie mi-a cerut să merg și mi-a fost frică să refuz.

Manson și Linda Kasabian au condus pe rînd automobilul ore în șir, oprindu-se cînd și cînd în fața cîte unei case.

Martora : Într-un loc, Charlie s-a dat jos din mașină și apoi a spus că a văzut pe perete fotografiile unor copii și de aceea n-a putut să intre. Pe urmă ne-a spus însă că nu trebuie să ne mai lăsăm opriți în cale de copii pentru că tot ceea ce facem este pentru binele copiilor viitorului.

Apoi Manson i-a ordonat să oprească în fața unei biserici și i-a spus că „se duce înăuntru să găsească un preot sau un pastor sau un predicator". S-a întors însă înapoi și le-a spus că ușa era încuiată. În timp ce automobilul parcurgea Bulevardul Sunset, Manson i-a poruncit să oprească la un stop lîngă o limuzină albă și i-a spus că-l va împușca pe conducătorul ei. Au oprit, a coborît, dar stopul a trecut pe verde și limuzina a plecat. De acolo s-au dus la locuința soților La Bianca. Man-

son s-a dat jos, lăsîndu-i în mașină pe ceilalți șase membri ai bandei prezenți : Linda Kasabian, Susan Atkins, Patricia Krenwinkel, Leslie Van Houten, Charles Watson și un tînăr numit Clem Tufts. După cîtva timp, Manson s-a înapoiat și i-a chemat pe Charles Watson, Patricia Krenwinkel și Leslie Van Houten. Le-a spus că în casă se află un bărbat și o femeie, că le-a legat mîinile și le-a spus să nu se teamă pentru că n-o să le facă nimic rău.

Procurorul : Le-a dat vreo instrucțiune ?

Martora : Da, le-a spus : „Nu-i lăsați să afle că o să-i ucideți. Nu-i faceți să se teamă sau să intre în panică".

La acest punct al acțiunii, grupul s-a despărțit. Ucigașii soților La Bianca au intrat în casă, ceilalți patru au plecat cu mașina.

Urmează un episod care dă întreaga măsură a cosmarului demențial recapitulat în fața tribunalului din Los Angeles : Un intermezzo liric. Automobilul a oprit pe o plajă din apropiere. Manson și Linda s-au plimbat, ținîndu-se de mînă, pe malul mării : „Era foarte plăcut, i-a mărturisit ea procurorului. M-a făcut să uit ce făcuserăm. I-am spus lui Charlie că voi avea un copil".

Dar „momentele înălțătoare" n-au ținut mult. Charles Manson mai avea încă gust de acțiune. I-a întrebat pe ceilalți dacă nu cumva cunosc pe cineva prin împrejurimi.

Martora : Toți au răspuns că nu. Atunci m-a întrebat pe mine. „Dar bărbatul pe care l-ați întîlnit tu și Sandy ? Nu e tot unul dintre porci ?" „Ba da, i-am răspuns, e un actor". Manson le-a spus că vor merge toți patru la locuința respectivului actor și-l vor ucide. Ea și-a condus partenerii la alt apartament, a bătut la ușă, iar atunci cînd i-a deschis cineva străin s-a scuzat și a plecat. Apoi s-au înapoiat la ranchul Manson, iar ea a început să se pregătească în secret pentru a părăsi „familia".

Sandra Good, care se află în sala tribunalului dar numai pentru a asista la desfășurarea procesului i-a declarat unui ziarist că și ea ar fi putut să fie pe banca acuzării, alături de „surorile" ei. Cînd acesta a întrebat-o dacă nu s-ar fi simțit mai copleșită decît arată ele a fi, tînăra l-a privit cu cei mai nevinovați ochi din lume și l-a întrebat, la rîndul ei, mirată : „De ce aș fi ? Lumea e contra noastră, dar nu poate nimic contra noastră. Tot noi vom cîștiga".

Amănuntele despărțirii Lindei de familia Manson, cuprinse în depoziția făcută în fața juriului, nu prezintă însemnătate decît prin lumina pe care o aruncă asupra mediului în care se învîrteau cu toții : a făcut autostop pînă la Taos în New Mexico, unde și-a găsit soțul într-o „comună hippie" dar el trăia acum cu altă femeie, așa că ea și-a găsit un nou prieten, pe nume Joe Sage care conducea ceva numit „refugiul microbiotic budist zen". I-a spus lui Joe Sage că știa cine a omorît-o pe Sharon Tate și că propria ei fetiță, Tanya, rămăsese cu osasinii. I-a cerut o sută de dolari pentru a pleca la Los Angeles să-și ia fetița. Sage a telefonat lui Manson și l-a întrebat dacă e ceva adevărat în ceea ce îi povestise Linda. Manson i-a răspuns că Linda și-a ieșit din minți. Linda Kasabian a telefonat și ea la ranch. A vorbit cu Patricia Krenwinkel care a certat-o pentru că „nu și-a ținut gura", și i-a spus că mai mulți membri ai „familiei" au fost arestați în baza legii împotriva stupefiantelor și că fetița ei a fost încredințată de autorități unui cămin. Kasabian a plecat la Los Angeles, a obținut dreptul de a-și lua fetița și a plecat la Miami, în Florida. „A fost ca un fel de vacanță. M-am relaxat". Acolo a fost, în cele din urmă arestată.

Depoziția Lindei Kasabian a durat cîteva zile. De fiecare dată, acuzații se prezentau altfel îmbrăcați, fetele urmărind în general să imite în derîdere ținuta și gesturile martorei. Într-una din zile, Charles Manson avea pe frunte o tăietură în formă de cruce. La ședința de a doua zi celelalte trei acuzate își făcuseră același semn. „E un x, au explicat ele, și el semnifică radierea noastră cu un x de către lume, care ne-a eliminat astfel din rîndurile ei". Acuzații se străduiesc să imprime procesului o alură de vesel carnaval.

UN PROCES DE 2 000 000 DE DOLARI

Neobișnuitul proces va dura, se spune, între trei și sase luni, și va costa pînă la două milioane de dolari, bătînd recordul deținut pînă acum de procesul asasinului lui Robert Kennedy pentru care California a cheltuit 900 000 de dolari. Răspunsul la întrebarea cine sînt asasinii celor șapte persoane ucise la 8 și 9 august 1969 este aproape cert. Nu se va ști însă probabil niciodată cîte victime mai au pe conștiință Charles Manson și adepții lui. Poliția din Los Angeles a deschis o anchetă în legătură cu 30 de asasinate comise cu aceeași sălbăticie ca și masacrul de la vila Bel Air, neelucidate pînă în prezent. La 15 iunie, Robert Beausoleil, în vîrstă de 22 de ani, unul dintre discipolii lui Manson, a fost condamnat la moarte pentru torturarea și uciderea muzicianului Gary Hinman. Crima s-a produs în iulie 1969, pe vremea cînd Linda Kasabian ascuțea mereu cuțite, „fără să știe la ce vor sluji". Gary Hinman, care avea 34 de ani, a fost torturat „ritual" timp de o săptămînă. În timpul procesului lui Beausoleil s-a vorbit despre participarea directă a lui Charles Manson, care i-a tăiat lui Hinman o ureche, cu sabia. În cele din urmă, Gary Hinman a fost sufocat și înjunghiat. În această crimă a fost implicată și Susan Atkins. Monstruosul Manson și cîteva dintre adoratoarele lui se află de multe luni în închisoare dar masacrele tip Bel Air continuă și acum. La Santa-Ana una din suburbiile orașului Los Angeles, un grup de tineri de 16, 17 și 18 ani, conduși de un șef în vîrstă de 20 de ani, și cu complicitatea unei toxicomane în vîrstă de 30 de ani, a fost pus sub inculpare pentru asasinarea a două persoane în cadrul unei ceremonii, ținînd de „cultul satanei". Chiar și după începerea procesului Manson, într-o reședință somptuoasă de pe „Paradise Road", din Los Angeles, trei tineri mascați au ucis un om de afaceri și au rănit grav pe membrii familiei lui. Tot ce se știe pînă în prezent este că mobilul asasinatului n-a fost jaful.

Dar nu numai bilanțul acestei orgii a morții dezlănțuite de Manson interesează, ci și ciudata, pernicioasa mentalitate a tinerilor instabili care s-au lăsat prinși în mrejele lui. În timp ce se afla în închisoare, „profetul" Manson a fost vizitat de sute de admiratoare și a primit mii de scrisori de încurajare și felicitări. Depozițiile martorilor care urmează să fie audiați vor pune în evidență aspecte încă necunoscute ale „cultului" propagat de Manson. A fost citat în fața instanței și cineastul Roman Polanski, soțul actriței Sharon Tate. În momentul asasinatului, el se afla la Londra. Ca atare, se presupune că mărturia lui s-ar putea referi exclusiv în eventualele legături între soția lui sau prietenii ei și nomazii aciuați la ranchul Spahn. Între timp, avocații apărării se străduiesc să adune dovezi despre „sadismul" uneia dintre victime — coaforul Jay Sebring și despre obișnuința de a se droga a altor două victime, Wojtek Frikowski și Abigail Folger, deși nu e prea clar în ce măsură ar fi ușurată soarta acuzaților dacă s-ar dovedi că și unii dintre cei uciși erau vicioși.

Altă întîmplare stranie : la 21 iunie 1970, Charlene Ann Lowell, în vîrstă de 26 de ani, a fost găsită moartă într-un iaz. Prietenul ei a declarat poliției că tînăra s-a înecat, probabil în timp ce înota. Medicul legist a descoperit însă pe trupul ei „leziuni suspecte" care fac incertă cauza morții. Poate că nu există nicio legătură între acest „accident" și procesul de la Los Angeles, dar Charlene Ann Lowell era sora vitregă a Patriciei Krenwinkel.

Atît de îmbîcsită, de morbidă, de anormală este lumea lui Manson, și alor lui încît e greu de presupus că se va elucida vreodată pe deplin întreaga această afacere odioasă.

Felicia ANTIP

reflector

DILEMELE ECUMENISMULUI

Peste doi ani se vor împlini 450 de ani de la excomunicarea lui Martin Luther. Într-adevăr, la 3 ianuarie 1523, papa Adrian al VI-lea decreta izgonirea „ereticului" din sînul Bisericii catolice, apostolice și romane. 3 ianuarie 1973 va găsi oare realizată împăcarea între Roma și luterani ? Mai mulți clerici ai acestei confesiuni, scandinavi și germani, propun crearea unei comisii mixte catolico-luterane care să pregătească ridicarea excomunicării. Acest proiect a fost primit cu simpatie de reprezentanții tendințelor modernizatoare în rîndurile catolicilor, inclusiv unele personalități ale ierarhiei, ca, de pildă, dinamicul cardinal Suenens, primat al Belgiei. În aceeași măsură a fost întîmpinat cu rezervă de aripa tradiționalistă a catolicismului...

Cît despre lumea luterană — luna trecută s-a ținut la Evian un congres al Federației luterane mondiale — se pare că nu este prea frămîntată de întrebarea dacă excomunicarea va fi ridicată sau nu. Ceea ce nu înseamnă că nu este interesată de strîngerea legăturilor cu celelalte biserici creștine și, îndeosebi, cu cea catolică unde relațiile sînt marcate de secole de adversitate. Ecumenismul luteran se cristalizează însă în jurul unor teme și gesturi legate mai direct de problemele contemporane. Astfel, la Evian, un grup de cincizeci de delegați a propus adunării ca arhiepiscopul brazilian Dom Helder Camara să fie desemnat candidat la premiul Nobel pentru pace. Este de presupus că prelații catolici tradiționaliști ar prefera pînă și să ridice excomunicarea lui Luther...

UN RAPORT CU TITLU DE ROMAN POLIȚIST

„Mafia și traficul de stupefiante" este titlul unui raport elaborat în Italia de către „Comisia parlamentară de anchetare a fenomenului Mafia". Stupefiantele vin în Italia din Franța, apoi, pe un itinerar Genova — Milano — Roma (sau Napoli), ajung în Sicilia. Aici, Mafia „posedă o asemenea organizație încît poate expedia din orice port și de pe orice aeroport" ale însulei transporturi de stupefiante spre Statele Unite, și, într-o măsură, Canada. Cum prețul de vînzare al drogurilor este de cinci-șase ori mai mare decît prețul de cost, beneficiile Mafiei siciliene din acest trafic sînt considerabile.

MEDUNARODNA POLITIKA
BELGRAD

EUROPA: VECHIUL DĂ ÎNAPOI ÎN FAȚA NOULUI

EVOLUȚIILE politice tot mai vii și mai ample care au loc în Europa dobîndesc în ultimul timp trăsături caracteristice noi ce introduc elemente pe cît de noi, pe atît de semnificative în relațiile de pe continentul nostru. Deși încă grevate de numeroase rămășițe ale intereselor, concepțiilor și pozițiilor vechi, care le stînjenesc și le frînează în diferite feluri, aceste evoluții își croiesc totuși drum împreună cu tot ce comportă ele nou și pozitiv. Faptul este din ce în ce mai evident.

Dialogurile angajate cu privire la anumite probleme care ating în destul de mare măsură fondul problemei securității europene, în special convorbirile R.F.G. cu Uniunea Sovietică, Polonia și Republica Democrată Germană, pe baza unui efort de a înțelege realitățile actuale și implicațiile lor, precum și contactele tot mai intense dintre țările europene cu privire la alte chestiuni din domeniul colaborării și securității europene, dovedesc un avînt din ce în ce mai puternic și, pare-se, din ce în ce mai durabil al acestor evoluții în care statele europene găsesc, în mod evident, din ce în ce mai mult, un interes în același timp politic și economic, un interes mai profund și pe termen mai lung. În același timp, cercul promotorilor acestor evoluții se lărgește, în timp ce activitatea lor individuală și comună se accentuează, ceea ce este firește, concomitent cauza și consecința amplorii și orientării pozitive a proceselor menționate. Cu alte cuvinte, asistăm la creșterea rolului și influenței țărilor mici din Europa — indiferent dacă fac parte sau nu din blocuri — în curentele care se manifestă în vechiul continent.

În același timp (și aceasta este o oglindire și o componentă a evoluțiilor pozitive menționate), deosebirile — care, desigur, persistă — se atenuează într-o oarecare măsură, în timp ce sfera de înțelegere asupra unei serii întregi de aspecte esențiale, și pînă în prezent destul de litigioase, ale problemelor privind colaborarea și securitatea europeană, se lărgește. Și, ceea ce ni se pare deosebit de important, această concertare este urmărită și obținută nu atît printr-un compromis între concepțiile unor blocuri opuse, cît printr-un efort tinzînd să desprindă un numitor comun pentru aspirații și interese europene mai largi. Este suficient să comparăm convorbirile care se poartă azi, de pildă, în legătură cu conferința europeană, cu discuțiile asupra acestui subiect din urmă cu un an. Pe atunci, conferința era încă considerată, într-o măsură, drept expresia și instrumentul anumitor obiective politice pe termen scurt sau lung. Conferința este astăzi considerată tot mai mult, chiar și de cei care nutreau anumite îndoieli în această privință, drept o alternativă democratică, drept un factor posibil și important al instaurării unor relații mai egale și mai sigure în Europa. Ea este considerată tot mai mult drept o parte integrantă a unor procese europene mai largi. De altfel, acesta este motivul pentru care se vorbește despre ea ca drept prima dintr-o serie de conferințe ce ar putea deveni o formă permanentă și multilaterală de colaborare paneuropeană, cu organisme corespunzătoare cărora li s-ar încredința, de asemenea, funcții în materie de securitate europeană. La rîndul ei, problema ordinii de zi, a obiectului conferinței, nu pare să mai dea loc la divergențe atît de „ireductibile" ca în trecut, deși există încă dezacorduri care exprimă mai mult sau mai puțin concepții diferite asupra esenței însăși a problemelor de care ar trebui să se ocupe ea.

Toată lumea este, pare-se, de acord că conferința ar trebui să examineze atît problemele securității, cît și acelea ale colaborării. Acestea fiind spuse, se recunoaște de fapt că cele două domenii nu pot fi despărțite — ceea ce Iugoslavia a subliniat neîncetat — și se confirmă că colaborarea creează condițiile necesare securității, și că aceasta din urmă oferă posibilități mai ample de colaborare. De altfel, oamenii sînt în general de părere că aceste două sectoare ar trebui să reprezinte puncte separate pe ordinea de zi a conferinței, și că primul punct ar trebui să slujească la reafirmarea și precizarea principiilor fundamentale ale colaborării și securității europene, în timp ce al doilea ar fi un prilej de a stimula dezvoltarea colaborării pe continentul nostru. Dar deosebirile de păreri se ivesc atunci cînd se trece la stabilirea conținutului acestor două puncte, atunci cînd se pune problema, de pildă, de a spune ce anume trebuie să cuprindă principiile, cum să fie formulate și la ce domenii ale relațiilor intereuropene trebuie să fie aplicate ele.

Există, desigur, concepții diferite, statice sau dinamice, restrînse sau mai largi, asupra esenței însăși a problemelor securității europene. Noțiunii de securitate, ca proces care trebuie să permită popoarelor europene să se dezvolte pe plan intern în libertate și liniște, și să acționeze pe plan internațional în autonomie și egalitate, îi corespunde în mod evident ideea că trebuie să se tindă spre o aplicare din ce în ce mai strictă a tuturor principiilor Cartei O.N.U. la relațiile dintre toate statele europene, indiferent de deosebirile sau de asemănările pe care le pot prezenta ele. Se relevă încă anumite divergențe cu privire la formele de colaborare care trebuie reținute, deși se admite tot mai mult, pare-se, necesitatea de a colabora în diferitele sectoare de interes comun. Acest lucru este adevărat, de asemenea, pînă la un anumit punct, pentru raportul dintre conferință, pe de o parte, și organizațiile și instanțele existente, pe de altă parte, care acționează pentru promovarea colaborării europene, deși, aici de asemenea, ar trebui să se înțeleagă că rolul conferinței în acest domeniu trebuie să conste în a stimula activitatea acestor organizații și instanțe.

În ce privește măsurile regionale de dezarmare în Europa, nu se mai contestă nici importanța lor în procesul de edificare a securității europene, nici complexitatea problemelor pe care le ridică ele. Totuși, se relevă încă anumite divergențe de păreri cu privire la momentul și la modul de a aborda reglementarea (sau mai precis examinarea) acestei chestiuni importante. Dacă considerăm convorbirile europene, conferința europeană și măsurile regionale de dezarmare în Europa drept componentele unui singur proces general, vom recunoaște că cel mai normal ar fi ca diferitele măsuri de dezarmare să fie incluse în diferitele faze ale acestui proces general (tratative, conferințe etc), într-un mod care ar corespunde posibilităților reale ale

Demonstrație la Londra împotriva hotărîrii guvernului englez de a livra armament Republicii Sud-Africane

fiecăruia dintre ele, contribuind concomitent la progresul procesului însuşi.

Toate aceste evoluţii pozitive în Europa şi tot ce aduc ele nou continuă să se situeze, firește, în cadrul vechilor structuri ale relaţiilor din Europa, şi într-un context internaţional care este departe de a fi favorabil, ceea ce se face desigur simţit în diferite feluri. Împărţirea în blocuri, cu toate fenomenele politice, militare şi altele care o însoţesc, se menţine şi acţiunea ei intră în conflict cu procesele pozitive pe care le-am menţionat.

A contesta interdependenţa formelor sub care se manifestă procesele europene şi fazele prin care trec ele, şi cu atît mai mult importanţa, în acest context general, a convorbirilor dintre Germania federală şi anumite ţări socialiste din Europa răsăriteană, şi chiar a tratativelor cu privire la limitarea armelor strategice, ar fi complet lipsit de realism ; dar nu trebuie să se uite — aşa cum a arătat experienţa în mod convingător — că această legătură nu este în sens unic, că nu este vorba de „dependenţă", ci de „interdependenţă" (dacă este incontestabil, de pildă, că dialogurile menţionate au contribuit la crearea unui climat mai propice pentru celelalte contacte europene şi chiar pentru consultările cu privire la conferinţa europeană, nu este mai puţin exact că aceste contacte şi consultări au îmbunătăţit, la rîndul lor, condiţiile necesare pentru dialoguri). S-ar putea spune acelaşi lucru despre metoda care constă în a face să depindă diferitele faze ale convorbirilor europene, chiar pregătirile în vederea conferinţei europene, de „încheierea" fazei precedente, ceea ce înseamnă, în fond, a pune condiţii prealabile pentru a trece la faza „următoare". Chiar dacă lăsăm de o parte tot ceea ce există unilateral în această delimitare a diferitelor faze ale unui proces în esenţă unic, vedem destul de clar că partea care ar fi însărcinată să stabilească dacă condiţiile sînt sau nu întrunite ar avea posibilitatea să încetinească şi să frîneze procesul însuşi, după cum consideră că el se desfăşoară sau nu conform cu ceea ce apreciază a fi propriile ei interese.

Ţări europene tot mai numeroase — aparţinînd sau nu blocurilor, sub influenţa şi în contextul curentelor europene pozitive fac eforturi ca discuţiile şi consultările actuale să se desfăşoare paralel şi în mod şi mai intens încă, şi să îmbrace forme multilaterale care le vor permite să devină în mod firesc marea adunare democratică care ar trebui să fie conferinţa europeană. Desigur, este indispensabil ca această „multilateralizare" să se efectueze pe baza cea mai largă şi cea mai acceptabilă posibil (adică cu participarea tuturor ţărilor europene şi a tuturor statelor direct interesate).

Toate aceste procese complexe şi, din multe puncte de vedere, contradictorii, oferă în ansamblu un tablou încurajator. Tendinţele pozitive apar în mod precis, ca şi promotorii lor ; orientările devin mai clare ; problemele sînt înţelese mai bine ; cît despre deosebiri, care rămîn importante, ele se atenuează treptat. În Europa, în ciuda tuturor obstacolelor, vechiul dă înapoi în faţa noului.

Giura NINCICI

Le Monde

PARIS

„VIETNAMIZAREA", PIASTRUL ŞI DOLARUL

DE MAI MULTE luni, responsabilii de la Washington laudă neîncetat „succesele vietnamizării" războiului. Dar finanţele Saigonului depind pe de-a-ntregul de bugetul american şi, dacă poporul din sud trebuie să plătească tot mai scump orezul, o mică minoritate profită pe larg de situaţie în detrimentul majorităţii sud-vietnamezilor şi al contribuabililor americani. În această privinţă, „comisia cu privire la operaţiunile guvernamentale" a Camerei Reprezentanţilor din S.U.A. a redactat un raport, în urma unor anchete efectuate în Vietnam (ultima în februarie trecut). Pornind de la un studiu asupra cursului de schimb al dolarului în piaştri, raportul dezvăluie şi mai bine natura regimului sprijinit de Washington.

Piastrul a fost devalorizat în iulie 1966 ; cursul de schimb oficios de 200 piaştri la dolar a rămas fix pînă în iunie 1969 (valoarea oficială fiind de 118) ; el a trecut la 240 în octombrie 1969, la 400 în februarie 1970 şi la 423 în martie. Bursa neagră trăieşte zile frumoase la Saigon, dar costă scump Washingtonul. Pentru a face faţă uriaşelor lui nevoi în piaştri, guvernul american îşi procură moneda vietnameză schimbînd dolari la cursul de 118 piaştri, dar trebuie să plătească bunurile şi serviciile la cursuri reale variind de la 200 la 400. Cealaltă sursă de piaştri a guvernului american este vînzarea de surplusuri agricole Vietnamului : 20 la sută din devizele primite rămîn guvernului american, iar 80 la sută sînt vărsate în bugetul Saigonului care îşi finanţează astfel cheltuielile militare. Supraevaluarea piastrului sporeşte considerabil costul războiului american, sumele cheltuite în dolari fiind de 2—3 ori mai mari decît ar fi fost dacă moneda vietnameză ar fi schimbată la valoarea ei reală. Astfel, pierderile americanilor sînt considerabile ; începînd din 1965, Washingtonul a fost nevoit să cumpere 1 300 000 000 piaştri (347 milioane numai în 1969, şi probabil 345 milioane în 1970).

Această situaţie afectează de asemenea balanţa de plăţi a Washingtonului, căci dacă America reprezintă principala sursă de devize a Saigonului — 96 la sută în 1969 — acest aflux de dolari nu este cheltuit în schimb pentru achiziţionarea de produse americane. În 1969, exporturile au adus bugetului sud-vietnamez numai 15 milioane dolari, în timp ce Statele Unite îi furnizau 347 milioane dolari datorită cumpărărilor lor de piaştri. Or, numai 14 la sută din această sumă s-a reîntors în America sub forma de achiziţionări de mărfuri.

Dar preşedintele Thieu a refuzat să efectueze o devalorizare şi, în octombrie 1969, a impus taxe denumite „de austeritate". Aceste măsuri, se subliniază în documentul comisiei Camerei Reprezentanţilor, nu fac decît să sporească corupţia în rîndul sud-vietnamezilor cu funcţii importante în serviciile vamale. În loc să lovească produsele de lux, taxele, fără să reducă cumpărările de asemenea bunuri de prisos, au dus de fapt la o creştere generală a preţurilor de consum. Bursa neagră s-a extins şi s-au întărit legăturile dintre anumiţi americani, în căutare de beneficii rapide, şi traficanţii sud-vietnamezi. Cît despre populaţia Vietnamului de sud, începînd din iunie 1966 pînă în februa-

Saigon. Demonstraţie a studenţilor împotriva prezenţei trupelor americane

rie 1970 ea a suferit o inflaţie generală de 300 la sută, care atinge 330 la sută la produsele alimentare. Săracii, persoanele cu venituri fixe plătesc preţul acestei operaţiuni, în timp ce profitorii se îmbogăţesc neîncetat.

Într-un studiu fără retorică, bazat pe analiza tehnică a unei situaţii financiare, autorii raportului american ajung la o condamnare aspră a regimului de la Saigon, a consilierilor lui americani şi, în special, a naturii legăturilor dintre Statele Unite şi Vietnamul de sud. Tocmai grupurile care profită de pe urma războiului şi a dolarului constituie baza socială a americanilor la Saigon. O asemenea constatare ar putea fi făcută într-o oarecare măsură şi în Laos, şi riscă să se producă foarte repede în Cambodgia — „aliaţi credincioşi" ai Americii pe care lozincile despre „vietnamizare" nu-i tulbură cîtuşi de puţin atît timp cît sînt asiguraţi de „americanizarea" finanţelor lor publice şi particulare.

Jacques DECORNOY

The New York Times

SALAZAR ŞI ANACRONISMUL POLITIC

ÎN MARTIE 1966, autorul articolului de faţă s-a întreţinut timp de trei ore cu Antonio de Oliveira Salazar la reşedinţa particulară a premierului portughez din Lisabona. Convorbirea neoficială, care a avut loc în cursul unei misiuni de trei ani a autorului în Portugalia şi Spania, a urmat răspunsurilor scrise date de Salazar la o listă de întrebări scrise, şi a fost mai revelatoare asupra omului decît orice declaraţie publică făcută vreodată de el şi decît oricare din numeroasele sale scrieri, destul de îmbîcsite.

Salazar, care avea deja aproape 80 de ani, s-a arătat a fi un om extraordinar de bine informat asupra problemelor internaţionale şi cu opinii ferme în privinţa lor. Dar aspectul ciudat al intelectului său era că Salazar aprecia şi evalua evenimentele curente prin prisma concepţiilor secolului al XIX-lea. Şi tocmai aceasta a fost tema dominantă a regimului său din Portugalia în ultimele patru decenii.

Astfel, Salazar era de părere că emanciparea fostelor colonii europene din Africa a fost o greşeală colosală a liberalilor „induşi în eroare" după război. După el, omul alb — şi, în cazul de faţă, portughezul — continuă să aibă sarcina de a duce Africa spre o maturitate îndepărtată.

Aplicarea practică şi corolarul acestei convingeri era menţinerea disperată de către Portugalia a Angolei, Mozambicului şi Guineei portugheze împotriva luptei de eliberare. În timp ce propaganda portugheză oficială susţinea că aceste teritorii nu sînt colonii ci „provincii de peste mări" ale Portugaliei metropolitane, Salazar, în modul lui patern ciudat, considera că sînt pur şi simplu colonii şi că este de datoria Portugaliei să le păstreze.

Membră a N.A.T.O., Portugalia avea o concepţie foarte specială despre această alianţă. Deoarece Salazar avea o noţiune învechită despre onoarea naţională, el acordase Statelor Unite după cel de-al doilea război mondial baze în insulele Azore ca o prelungire a alianţei anglo-portugheze. Deşi acordul cu privire la baze încheiat cu Statele Unite a expirat în 1961 şi Portugalia a refuzat să-l negocieze din nou, armata, flota şi forţele aeriene americane continuă să rămînă în Azore în baza unui „acord între gentlemeni".

Discutînd în urmă cu patru ani cu autorul acestui articol, Salazar nu a încercat să-şi ascundă dispreţul faţă de politica Statelor Unite şi Marii Britanii în Africa şi faţă de refuzul lor de a permite ţării lui să obţină arme pentru a duce războiul african.

Pe plan intern, politica lui Salazar se baza, de asemenea, pe conservatorism politic — inclusiv un anticomunism total — şi pe obsesia monedei, aşa cum se cuvenea probabil pentru acest fost profesor de economie politică.

Din punct de vedere politic, regimul lui Salazar a fost o dictatură brutală exercitată zi cu zi de poliţia lui secretă. Opoziţia, şi critica pur şi simplu, nu erau tolerate. Sumbra insulă Sao Tome, în largul coastei africane, şi închisorile din metropolă au devenit căminele adversarilor lui Salazar.

Salazar a fost un anacronic, care s-a lăsat prins în plasa de păianjen a dictaturii create de el, şi a fost atît conducătorul cît şi prizonierul ei. El a tolerat o corupţie extraordinară în jurul lui şi în cercurile cele mai înalte ale guvernului lui.

Tad SZULC

Cuba. Începînd din 1963, în fiecare an se organizează un concurs de pescuit în memoria scriitorului Ernest Hemingway. În imagine, aspect de la deschiderea concursului desfăşurat în acest an

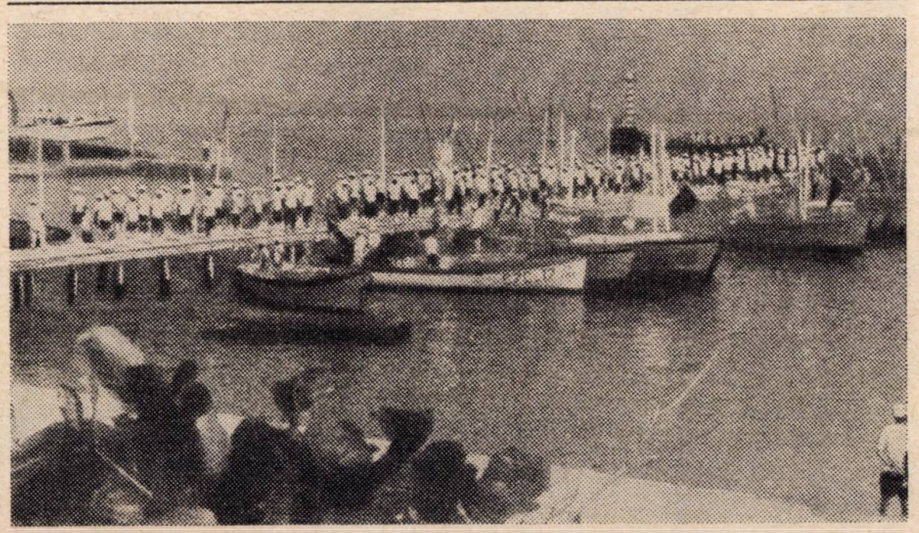

INTERNATIONAL Herald Tribune

Published with The New York Times and The Washington Post

DEMOCRAŢII ÎN '72

STRUCTURA recentelor ieşiri de la Casa Albă ale preşedintelui Nixon este instructivă. Knoxville, St. Louis, Louisville, Cincinnati — simpla înşiruire a numelor evocă ideea acelei „inimi a ţării" de care Nixon vorbeşte atît de des. Şi mulţimile care l-au salutat par să provină în mare măsură din „America mijlocie" pentru care el prezintă atracţia cea mai directă.

De aceea, avem puţine motive să ne îndoim de modul în care preşedintele intenţionează să ducă în 1972 campania sa pentru a fi reales (este la fel de sigur că va candida din nou cum a candidat Johnson). Un apel către „majoritatea tăcută", către America mijlocie, din sud şi din statele de frontieră, California, Vestul Mijlociu, Sud-Vest, din Regiunea Munţilor Stîncoşi — şi, deocamdată, strategia lui Nixon pare destul de clară.

În ce priveşte extrema dreaptă din S.U.A., ea trebuie să ţină seama de o nouă campanie a lui George Wallace. Şi întrucît de data aceasta demagogul din Alabama ameninţă să cultive mai intens Sudul în cadrul unui efort de a obţine voturile electorilor, Nixon ar putea acţiona cu atît mai energic pentru a-şi menţine poziţiile din statele de frontieră şi din Sudul superior.

Aceasta pune democraţii în dilemă. În primul rînd, se iveşte ameninţarea că, aşa cum a procedat în 1968, Nixon se va situa pe calea de mijloc, între Wallace şi candidatul democrat, care va fi considerat în mod cert mai liberal decît oricare dintre ei. În al doilea rînd, situaţia sugerează un context

politic în care democraţilor le va fi extrem de greu să cadă de acord asupra unui candidat şi asupra unei strategii electorale.

Partidul lor continuă să fie sfîşiat de încordările şi dezbinările din 1968. Este partidul care a stîrnit războiul din Vietnam, şi care a determinat apoi o mare parte a opoziţiei împotriva acestui război; este partidul care a obţinut cel mai mare sprijin din partea negrilor, şi partidul care s-a bizuit în modul cel mai intens pe alegătorii din rîndul clasei muncitoare.

Este un partid care prin sprijinul acordat de el programelor sociale a prezentat în mod tradiţional atracţie pentru tineri, dar care constată acum că tineretul este o forţă politică controversată. Din punct de vedere istoric, patria organizaţiilor din oraşele mari, în ultimii ani partidul democrat, a constituit de asemenea un adăpost şi uneori un sprijin pentru forţele urbane care se revoltă împotriva structurii de putere şi a cercurilor conducătoare de la oraşe. Partidul omului de rînd a ajuns să fie pe vremea lui Johnson partidul marelui contribuabil, iar sindicatele, care erau odinioară elementele lui cele mai liberale, fac parte acum dintre instituţiile cele mai conservatoare din ţară.

Toate aceste contradicţii au dus la un dezastru zgomotos în arena electorală în 1968. Ele au contribuit la prăbuşirea listei electorale Humphrey-Muskie şi la alegerea lui Nixon, în ciuda unui reînvieri de ultim moment. Ele se menţin şi vor continua să ameninţe unitatea democraţilor în viitoarele alegeri.

Dacă, de pildă, democraţii l-ar desemna din nou pe Hubert Humphrey (care, după cum se aşteaptă, va reveni în Senat pentru a reprezenta statul Minnesota), ei ar provoca probabil o sciziune în partid mai gravă decît cea din 1968. Nu numai că acţiunea electorală desfăşurată de Humphrey, în ciuda persistenţei şi spiritului lui combativ, a impresionat puţini oameni în ce priveşte calităţile lui prezidenţiale, dar este aproape imposibil să ne închipuim că acele elemente ale partidului care l-au sprijinit pe Robert Kennedy sau pe Eugene McCarthy în 1968 ar lucra în favoarea unei noi candidaturi a lui Humphrey.

Aceste elemente ar putea fi de asemenea nemulţumite prin desemnarea fostului tovarăş de listă al lui Humphrey, Edmund S. Muskie, dacă în 1972 ar ieşi la iveală că el cîştigă datorită sprijinului conducătorilor sindicali, democraţilor din sud şi altor conservatori sau ulii. Pe de altă parte, desemnarea unui campion făţiş al studenţilor, negrilor şi mişcării pentru pace — de pildă George McGovern din Dakota de sud sau Lindsay, primarul oraşului New York — ar întîmpina probabil opoziţia înverşunată a unor oameni ca Richard Daley, George Meany, sudiştii.

Situaţia este complicată de convingerea unor democraţi că partidul nu trebuie să excludă cu totul America mijlocie, sau chiar pe alegătorii lui Wallace; ultimii, de pildă, au fost odinioară în multe cazuri democraţi dîrzi şi unii ar putea fi din nou din motive economice. Americanii mijlocii ar putea fi convinşi să-l înlăture pe Nixon dacă războiul continuă să fie prea costisitor în 1972 sau dacă economia dă semne de declin.

Un democrat care ar putea obţine voturile lor poate reuşi de asemenea să se bucure de sprijinul negrilor, tinerilor, săracilor de la oraşe? Şi viceversa? Partidul poate oare depăşi propriile lui contradicţii pentru a desemna un asemenea om? Aşa cum s-a subliniat, victoriile în alegerile preliminare şi televiziunea pot da candidatului democrat publicitatea naţională de care are nevoie. Dar construirea unui partid coerent şi strategia justă pentru obţinerea victoriei va fi o problemă mult mai dificilă.

Tom WICKER

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

DOLARUL CONTRA EUROPEI OCCIDENTALE

ÎNTRE Europa şi America a început un război pe tăcute şi viclean. El se va intensifica în tot cursul verii. Mai devreme sau mai tîrziu — dar scadenţele se pot precipita în mod dramatic — el nu poate avea decît două rezultate: sfîrşitul Pieţei comune sau sfîrşitul dominaţiei dolarului asupra lumii capitaliste.

Rezoluţia protecţionistă votată recent de Comisia pentru finanţe a Camerei Reprezentanţilor a Statelor Unite nu este decît un aspect secundar, dar spectaculos, al războiului care se porneşte. Într-adevăr, această rezoluţie cere contingentarea — adică, în practică, reducerea cu 30-40 la sută — a importurilor americane de textile şi încălţăminte. Este în joc o piaţă de 500 de milioane de dolari. Şi aceasta nu este totul. Rezoluţia cere, de asemenea, subvenţii fiscale pentru industriile de export americane şi atacă principiul însuşi al Pieţei comune agricole, care reduce posibilităţile de desfacere a excedentelor agricole americane în Europa şi în restul lumii.

Pe fundalul acestei ofensive protecţioniste se află dificultăţile extraordinar de mari întîmpinate de Statele Unite pentru a menţine dolarul în rolul lui de etalon monetar internaţional. Deficitul cumulat de Statele Unite în cursul ultimilor zece ani se ridică la 30 miliarde dolari. Acest deficit s-a agravat: şapte miliarde dolari anul trecut, cifră care va fi depăşită în 1970.

Masa de dolari pe care Statele Unite o pierd deoarece cumpără mereu mai mult decît vînd în restul lumii, este presupusă a fi păstrată de statele străine în casele lor de bani, ca rezerve mo-

reflector

NEGUŢĂTORII DIN TEMPLE

În Japonia, bonzii budişti şi şintoişti, a căror situaţie financiară devine grea, au hotărît să se lanseze în afaceri. Astfel, numeroase temple şi sanctuare au construit şi exploatează case de locuit şi hoteluri. Altele administrează perimetre de parcare şi staţii autoservice sau organizează cursuri unde se predă arta tradiţională a alcătuirii buchetelor de flori şi ceremonialul servirii ceaiului.

O anchetă recentă, efectuată de o organizaţie religioasă, arată că, din cele 3 393 temple şi sanctuare cuprinse în anchetă, 40 la sută fac comerţ de un fel sau altul. Marito Fudo, un templu budist situat la nord-est de Tokio, a lansat formula rugăciunilor speciale pentru automobilişti. Templele care nu ţin slujbe religioase în mod regulat, explică bonzii, nu dispun de venituri asigurate din partea credincioşilor; aceştia manifestă o anumită îndepărtare de practicile religioase. Ca urmare, a subliniat unul dintre ei, „veniturile noastre au scăzut simţitor şi am fost nevoiţi să luăm măsuri". Atunci s-a elaborat o rugăciune specială care, declară el, a atras anul trecut în templu 50 000 de automobilişti, ba, în zilele de sărbătoare, pentru a nu provoca ghiduri de circulaţie, conducătorii auto sînt nevoiţi să circule neîntrerupt în timp ce primesc binecuvîntarea.

Exemplul templului Marito Fudo a fost repede urmat şi chiar supralicitat, în special de Takahata Fudo, templu care, la rugăciunea specială, a adăugat o amuletă şi o poliţă de asigurare în valoare de 1 500 de franci. La rîndul lui, Kifuku Fudo, unul dintre cele mai vechi temple din centrul oraşului Tokio, a dărîmat recent o clădire veche şi a înlocuit-o printr-un imobil din beton ale cărui încăperi sînt prevăzute cu televiziune cu circuit închis. Superiorul templului a declarat că a modernizat templul pentru a pune la dispoziţia publicului, în special a tinerilor, un cadru plăcut, în locul vechilor încăperi întunecoase rezervate rugăciunii sau meditaţiei.

Hiroomi Haraoka, unul din conducătorii federaţiei budiste, care cuprinde 80 000 de instituţii religioase japoneze, a declarat că după părerea lui afacerile pot contribui la răspîndirea credinţei. „Desigur, nu îndemnăm templele să cîştige bani — a spus el. Dar nu avem nici intenţia să le descurajăm atît timp cît activităţile lor nu sînt contrare religiei". Un bonz şintoist din Tokio a fost mai direct. „Cum putem oare să răspîndim religia dacă nu reuşim să întreţinem lăcaşurile de cult? — a întrebat el. Azi, în Japonia e nevoie de mulţi bani pentru a vinde religia".

(După Le Monde)

netare asimilabile cu aurul. Dar statele (şi particularii) din restul lumii sînt din ce în ce mai puţin înclinaţi să joace acest joc. Într-adevăr, caracteristica unei monede de schimb este că puterea ei de cumpărare este imuabilă sau, cel puţin, că se depreciază în mai mică măsură decît puterea de cumpărare a celorlalte monede. Or, de mai mulţi ani, dolarul se depreciază în ritm de 6 la sută pe an.

Încercările făcute în ultimii doi ani pentru a frîna inflaţia din Statele Unite au rămas zadarnice şi se recunoaşte acum că nu vor obţine rezultate mai bune nici pe viitor.

De fapt, tendinţa de creştere a preţurilor rămîne cu atît mai marcată cu cît recesiunea, provocată de restricţiile de credit din Statele Unite, duce la majorarea preţurilor de cost unitare : cînd producţia scade, instalaţiile, şi în special mîna de lucru, nu sînt folosite pe deplin : căci este imposibil să vinzi maşinile care nu mai sînt folosite, şi tot imposibil să reduci personalul în aceeaşi proporţie cu producţia.

Trebuie să adăugăm că costul războiului din Extremul Orient împiedică echilibrarea bugetului american. Banca federală de rezervă trebuie să tipărească dolari pentru a subscrie bonuri de tezaur care nu găsesc cumpărători în rîndul opiniei publice ; pentru a rambursa obligaţiuni care ajung la scadenţă sau pentru a susţine cursurile de la bursă, ameninţate de prăbuşire atunci cînd se produce un faliment răsunător ca acela al societăţii „Pennsylvania Railroad". Şi înţelegem pronosticul majorităţii experţilor : inflaţia americană a devenit structurală ; economia americană a intrat într-un tunel lung în care creşterea preţurilor va continua să meargă mînă în mînă cu un marasm persistent al producţiei, nefiind exclusă nici eventualitatea unei crize grave.

Pe scurt, dolarul este o monedă care se clatină ; dacă economia generală a restului lumii capitaliste continuă să depindă de el, ea riscă să se îndrepte spre un dezastru.

De aceea, de la începutul lunii iunie, speculaţia împotriva dolarului a luat din nou proporţii spectaculoase. În loc să păstreze rezerve de dolari, atît particulari (inclusiv americani) cît şi state, preferă să-i transforme în monede mai sănătoase : franci elveţieni, aur, în special mărci vest-germane. Numai în ziua de 10 iunie, peste 500 milioane dolari au fost transformaţi în mărci vest-germane. În luna iunie, 1 200 000 000 dolari s-au refugiat în Germania occidentală ; la 1 iulie, alte 300 milioane... Vara se anunţa caldă pe frontul monetar.

Pentru a frîna goana în faţa dolarului, Statele Unite exercită presiuni din ce în ce mai puternice asupra Germaniei occidentale, Japoniei şi Elveţiei, cu scopul de a obţine din partea lor să-şi reevalueze monedele, să o reevalueze încă o dată în cazul Germaniei occidentale. Mai simplu spus, aceasta înseamnă că Statele Unite cer celor trei ţări să vină în ajutorul dolarului, suportînd cheltuielile operaţiunii. Operaţiunea ar trebui însă să se repete pe viitor, de vreme ce inflaţia şi deficitul american sînt structurale. Statele Unite recunosc într-atît acest lucru, încît duc campanie, în special în cadrul Fondului Monetar Internaţional, în favoarea unui sistem de „cursuri de schimb flotante" sau de „paritaţi monetare glisante". Într-adevăr, în momentul de faţă, paritatea monedelor (cursul lor de schimb) este aproape fixă : ea nu se poate îndepărta decît cu 1 la sută în plus sau în minus faţă de cursul oficial. Între cele şase ţări din Piaţa comună diferenţa admisă nu este decît de 0,75 la sută. Statele Unite cer ca ea să fie mărită la 2 sau 3 la sută. Iar cererea lor devine deosebit de insistentă pe lîngă vest-germani, japonezi şi britanici.

Un asemenea sistem de „paritaţi flotante" ar fi destul de comparabil cu sistemul scării mobile : dacă, timp de mai multe luni consecutiv, o deviză se situează cu 2 sau 3 la sută peste, sau sub cursul ei oficial, ea ar fi automat reevaluată sau devalorizată. Modificările monetare ar deveni mult mai frecvente, paritaţile ar deveni „glisante". Dar, în mintea americanilor, este bine stabilit că o monedă, una singură, ar scăpa acestei reguli : dolarul. Paritatea lui ar rămîne imuabilă şi fixată o dată pentru totdeauna (începînd din 1934) la a 35-a parte dintr-o uncie de aur. Cu alte cuvinte, dacă dolarul continuă să se topească (ceea ce este mai mult decît probabil), cel care va trebui să-şi modifice paritaţile monetare în funcţie de dolar va fi restul lumii. Domnia etalonului-dolar ar fi instituţionalizată. Dolarul ar rămîne singurul astru fix pe cerul monetar, singura monedă de rezervă cu valoare liberatorie faţă de toate celelalte. Dar, contrar definiţiei ei, această monedă de rezervă ar fi supusă unui proces de volatilizare : cu alte cuvinte, rezervele de dolari pe care statele capitaliste cele mai competitive le acumulează exportînd mai mult decît importă, ar fi mereu devalorizate ca putere de cumpărare.

Această propunere, care frizează escrocheria este, de asemenea, o armă redutabilă de război împotriva Pieţei comune. Într-adevăr, dacă Statele Unite reuşesc să obţină adoptarea ei — în special de către Germania federală şi Italia — fuziunea economiilor „europene" ar fi condamnată. Ar însemna, de asemenea, sfîrşitul „Europei agricole", bazată pe un preţ unic, „comunitar", la cereale, produse lactate şi carne.

Această consecinţă a propunerii americane nu a scăpat, desigur, autorilor ei : este chiar unul din obiectivele lor esenţiale.

Dacă guvernele europene se mai limitează la o „apărare elastică" şi, profund dezbinate, nu îndrăznesc să respingă făţiş cererile americane, aceasta se explică prin faptul că nici ele nu sînt sigure în privinţa viitorului : dacă lasă Statele Unite să se împotmolească în mlaştina lor, ele nu riscă oare să provoace acolo o criză economică foarte gravă, care ar zdruncina întreaga lume capitalistă ? Dacă încearcă, aşa cum ar putea s-o facă, să detroneze dolarul, să constrîngă Statele Unite la protecţionism comercial, să zdrobească hegemonia lor economică, şi deci politică, oare situaţia întregului „occident" nu va fi slăbită ?

Iată întrebările care se pun, vara aceasta, în capitalele vest-europene.

Michel BOSQUET

profil

Dr. Rudolf KIRCHSCHLÄGER

ministrul de externe al Austriei

Dr. Rudolf Kirchschläger s-a născut la 20 martie 1915, la Obermühl (Austria de sus). În 1935 îşi dă bacalaureatul la şcoala de construcţii din Horn, temporar deţine posturile de secretar comunal şi funcţionar de bancă, iar în 1940 îşi ia doctoratul în ştiinţe juridice la universitatea din Viena şi intră în magistratură.

Imediat după război, a funcţionat în colegiul de avocaţi din Krems, iar în 1947 a fost numit şef de serviciu la o judecătorie de circumscripţie. De la 1 ianuarie 1954 activează în postul de consilier juridic pentru probleme de drept civil la un tribunal de primă instanţă din Viena. În iulie 1954 a fost ataşat pe lîngă fostul serviciu al cancelariei federale pentru treburi externe, calitate în care a participat ca membru al delegaţiei austriece la tratativele finale privind încheierea Tratatului de stat, în mai 1955. De asemenea, el a fost coautor al proiectului legii constituţionale cu privire la neutralitatea permanentă a Austriei. În 1956 este numit şef al secţiei de drept internaţional în Înaltul Serviciu pentru afacerile externe, iar în 1958 devine ministru plenipotenţiar. Între 1962—1967 a deţinut funcţia de locţiitor al secretarului general pentru treburile externe.

În 1960, dr. Kirchschläger a condus delegaţia austriacă la cea de-a doua conferinţă de la Geneva asupra dreptului internaţional al mărilor şi oceanelor, un an mai tîrziu a condus o delegaţie austriacă la conferinţa de la Viena, sub egida O.N.U., privind circulaţia diplomatică, iar în 1963 o alta, tot în capitala austriacă, asupra relaţiilor consulare. Din 1956 pînă în 1965 a participat ca membru al delegaţiei austriece la dezbaterile Adunării Generale a O.N.U. În 1963 devine şeful de cabinet al lui Bruno Kreisky, pe atunci ministru de externe, funcţie pe care a deţinut-o şi sub conducerea următorului ministru de externe, dr. Lujo Tončić-Sorinj. În 1967 a fost însărcinat ambasador al Austriei la Praga. Între timp, dr. Kirchschläger a participat la negocieri preliminare privind o reglementare a relaţiilor Austriei cu Piaţa comună precum şi la cele privind rezolvarea Tirolului de sud.

O dată cu formarea — în urma alegerilor de la 1 martie 1970 — a noului guvern austriac sub conducerea cancelarului Bruno Kreisky, i se încredinţează, la 21 aprilie 1970, conducerea ministerului de externe.

R. P.

poșta redacției

PLANUL ROGERS

Mai mulți cititori ni s-au adresat cu solicitarea de a cunoaște conținutul „planului Rogers". Publicăm mai jos acest document care a fost prezentat sub forma scrisorii adresate la 19 iunie de secretarul de stat W. Rogers ministrului de externe al R.A.U., Mahmoud Riad.

Dragă domnule ministru de externe,

Am citit cu atenție declarația președintelui Nasser din 1 mai și declarațiile făcute ulterior de dv. domnului Bergus. Domnul Sisco a prezentat, de asemenea, un raport amănunțit asupra convorbirilor sale cu președintele Nasser și cu dv. și noi ne-am gîndit în mod serios la ceea ce se poate face în legătură cu situația din Orientul Apropiat. Sînt de acord că situația se află la un punct critic și cred că este în interesul nostru comun ca S.U.A. să-și mențină și să-și întărească legăturile de prietenie cu toate popoarele și statele din regiune. Sperăm că aceasta se va dovedi posibil și sîntem gata să ne aducem contribuția noastră. Așteptăm din partea celorlalți interesați, și îndeosebi din partea guvernului dv., care are de jucat un rol atît de important, să fie alături de noi și să folosească acest prilej. Dacă îl vom pierde, vom suferi cu toții consecințele și vom regreta foarte mult. În acest spirit, cer guvernului dv. să acorde cea mai mare atenție ideilor pe care le prezint mai jos.

Noi manifestăm un interes puternic pentru o pace trainică și am dori să ajutăm părțile să o realizeze. Am făcut propuneri serioase și practice în acest scop și am arătat tuturor părților necesitatea unui compromis și necesitatea creării unei atmosfere în care pacea să fie posibilă. Prin aceasta din urmă înțelegem reducerea încordării, precum și clarificarea pozițiilor, astfel încît arabii, cît și israelienii, să aibă oarecare siguranță că hotărîrea care va rezulta va apăra interesele lor esențiale. După părerea noastră, calea cea mai eficientă pentru a se ajunge la un acord asupra unei soluții ar fi ca părțile să înceapă să elaboreze, sub auspiciile ambasadorului Jarring, măsurile detaliate necesare pentru punerea în aplicare a rezoluției 242 a Consiliului de Securitate. Ministrul de externe al Israelului, Eban, a declarat recent că Israelul ar fi gata să facă concesii importante după ce convorbirile vor fi început. În același timp, participarea Egiptului la aceste convorbiri va contribui în mare parte la înlăturarea îndoielii Israelului că guvernul dv. dorește într-adevăr să încheie pace cu el. Înțeleg problemele pe care le ridică pentru dv. tratativele directe și noi am arătat limpede de la început că nu propunem ca un asemenea aranjament să fie pus în aplicare imediat, deși în funcție de progresul discuțiilor credem că părțile vor găsi necesar să se întîlnească la un moment dat, dacă urmează să fie instaurată pacea între ele.

Gîndindu-se la cele de mai sus, Statele Unite prezintă următoarea propunere care să fie luată în considerare de R.A.U. :

a) atît Israelul cît și R.A.U. să subscrie la restabilirea încetării focului, cel puțin pe o perioadă limitată ;

b) Israelul și R.A.U. (ca și Israelul și Iordania) să subscrie la următoarea declarație, în forma unui raport al ambasadorului Jarring către secretarul general U Thant : „R.A.U. (Iordania) și Israelul mă sesizează că sînt de acord ca :

a) după ce au acceptat rezoluția 242 în toate părțile sale și au indicat că sînt gata să o aplice, să desemneze reprezentanți la discuții care să aibă loc sub auspiciile mele, conform procedurii, locului și momentului pe care le voi recomanda eu, considerînd corespunzătoare preferința fiecărei părți în ce privește metoda procedurii și experiența anterioară dintre părți ;

b) scopul discuțiilor de mai sus să fie realizarea unui acord pentru instaurarea unei păci juste și trainice între ele bazată pe 1) recunoașterea mutuală de către R.A.U. (Iordania) și Israel a suveranității, integrității teritoriale și independenței lor politice și 2) retragerea Israelului de pe teritoriile ocupate în conflictul din 1967, toate acestea în conformitate cu rezoluția 242 ;

c) pentru a înlesni sarcina mea de a promova un acord, după cum prevede rezoluția 242, părțile să respecte cu strictețe, între 1 iulie și cel puțin 1 octombrie, rezoluțiile Consiliului de Securitate cu privire la încetarea focului".

Noi sperăm că R.A.U. va considera această propunere acceptabilă. Căutăm, de asemenea, să obținem acordul Israelului. Între timp, sînt sigur că veți împărtăși convingerea mea că trebuie să se facă totul pentru a se acorda încredere acestor propuneri, astfel încît să nu se prejudicieze perspectivele acceptării lor.

Trimit un mesaj similar ministrului de externe al Iordaniei, Rifai.

Aștept un răspuns apropiat din partea dv.

Cu cele mai bune urări.

Al dv. sincer, William P. Rogers.

RELAȚII CHINO-FRANCEZE

Ion Stănescu, Craiova. 1) Între Republica Populară Chineză și Franța s-au stabilit relații diplomatice la 24 ianuarie 1964. 2) Vizita ministrului francez însărcinat cu planul și amenajarea teritoriului, André Bettencourt, în Republica Populară Chineză a durat 15 zile. În cursul vizitei A. Bettencourt a fost primit de președintele R. P. Chineză, Mao Tzedun, de vicepreședintele Lin Biao și de primul ministru Ciu En-lai și a făcut o călătorie de opt zile în țară. La întoarcerea sa în Franța, André Bettencourt a declarat că în urma acestei vizite relațiile franco-chineze vor intra într-o fază nouă în care accentul va fi pus pe schimburile comerciale. „Oricare ar fi diferențele politice între țările noastre — a adăugat André Bettencourt — convorbirile au permis degajarea unor vederi comune asupra unor probleme importante și anume în ceea ce privește independența țărilor și dreptul lor de a-și hotărî singure politica proprie". 3) Acordul intervenit la sfîrșitul lunii martie între conducătorii Republicii Arabe Yemen și forțele rebele regale (care a determinat încetarea războiului civil izbucnit în 1962) și promisiunile autorităților din Arabia Saudită de a nu mai acorda ajutor rebelilor au îmbunătățit relațiile dintre cele două țări. După cum s-a anunțat, la 22 iulie Arabia Saudită a hotărît să recunoască Republica Arabă Yemen.

BJARNI BENEDIKTSSON

Mihai Nueleanu, com. Aninoasa, jud. Gorj. La 9 iunie primul ministru al Islandei, Bjarni Benediktsson a plecat, împreună cu soția și unul din nepoți, să-și petreacă weekend-ul într-o vilă de lemn la Thingvallasoen, la 60 km de capitală. În cursul nopții se produce un incendiu în timpul căruia primul ministru își găsește moartea. Evident, nu este vorba de un atentat, ci de un accident. Bjarni Benediktsson era în vîrstă de șaizeci și doi de ani. Din 1947, cînd ocupă postul de ministru al afacerilor externe, Benediktsson a făcut parte din toate coalițiile guvernamentale, fiind ministru al justiției, educației, cultelor etc. După ce, în 1961, obținuse președinția partidului independenței, în urma demisiei, în 1963, a lui Olafur Thors, e numit prim-ministru.

I. Vlad, Tîrgoviște. 1) În anul 1885 regele Belgiei Leopold al II-lea se proclama suveran al statului independent Congo. În 1908 acesta trecea sub autoritatea belgiană. După al doilea război mondial mișcarea de eliberare din Congo belgian este din ce în ce mai vie pînă la obținerea independenței, în 1960. Relațiile cu fosta metropolă, economice și comerciale, s-au păstrat însă. Despre evoluția acestor relații vă recomandăm consultarea articolului apărut în nr. 29 al revistei noastre. 2) John Cockerill, inventator și industriaș de origine engleză, care a introdus, în Belgia, primele mașini de cardat și filat; a murit la Varșovia la începutul secolului trecut.

Nicu Gunescu, Băilești, jud. Dolj. Hotărîrea guvernului conservator englez de a livra o anumită categorie de arme Republicii Sud-Africane contravine, se înțelege, rezoluției Organizației Națiunilor Unite în această problemă. Nu se știe care vor fi urmările unei asemenea acțiuni (consultați și articolul apărut la rubrica „Puncte de vedere" în nr. 31). S-ar putea ca unele state africane să se retragă din Commonwealth. Tanzania și Uganda au și făcut declarații în acest sens.

IPOTEZA ÎNGROPĂRII ORAȘULUI YUNGAY

N. I. Iordache, București. Cei nouă seismologi și ingineri trimiși de U.N.E.S.C.O. în regiunile atinse de catastrofa din Peru au stabilit că orașul Yungay a fost distrus de o avalanșă de gheață. Ipoteza a fost publicată de buletinul de informații U.N.E.S.C.O. Orașul Yungay se află situat la 14 km de muntele Huascaran (3 000 m) pe culmea căruia se găsea la 31 mai o cantitate uriașă de gheață. Cutremurul a provocat desprinderea unei limbi de gheață de aproximativ un milion de metri cubi. Căderea de la o înălțime de 800 m asupra unui alt ghețar a determinat deplasarea spre vale a 25 milioane de metri cubi de gheață și apă și 50 milioane de metri cubi de pămînt și fărîmături de rocă. Viteza de deplasare a acestei enorme mase de elemente a fost de 400 km/h. Experții au stabilit această viteză pe baza povestirii unui inginer care se afla, în mașină, în apropierea orașului, în momentul cînd s-a produs cutremurul. La zgomotul produs de căderea limbii de gheață de pe vîrful Huascaran, inginerul a părăsit mașina și s-a îndreptat în fugă spre cimitirul orașului, aflat pe o colină. Timpul cît i-a trebuit zgomotului să fie perceput de inginer și cel în care acesta a ajuns la cimitir au făcut posibil calculul vitezei avalanșei care înainta în valea rîului Santa. Orașul era apărat de o colină, dar șuvoiul uriaș a depășit obstacolul și s-a revărsat asupra localității acoperind-o cu o pătură de noroi și gheață de trei metri grosime.

RELAȚIILE SPANIA-MEXIC

Dumitru Banu, Lugoj. 1) Între Mexic și Spania nu există relații diplomatice. Mexicul e, în acest fel, singura țară de limbă spaniolă din America Latină care nu întreține relații diplomatice cu Spania. Rațiunea acestei stări de lucruri se află în recunoașterea, de către Mexic, drept legitim, a guvernului republican spaniol căruia i-a acordat azil politic pe teritoriul său. 2) Prima cerere de aderare a Spaniei la Piața comună a fost adresată la 9 februarie 1963 de către ministrul afacerilor externe, Castiella, lui Couve de Murville, pe atunci președintele Consiliului ministerial al C.E.E. Într-unul din numerele viitoare vom reveni cu detalii. 3) Legislația spaniolă interzice orice grevă a muncitorilor. În ciuda măsurilor represive luate de autorități, aceștia își reclamă revendicările tot mai frecvent.

poșta redacției

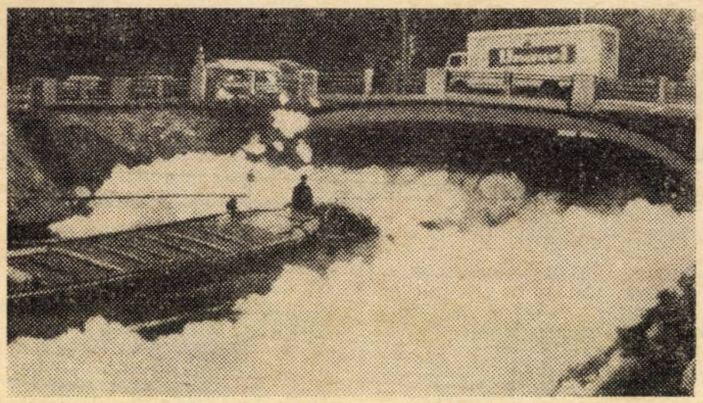

MESAJUL ÎMPOTRIVA POLUĂRII

V. Filip, Cluj. 1) Mesajul președintelui Nixon în legătură cu lupta împotriva poluării a fost adresat Congresului S.U.A. la 10 februarie. Tot atunci a fost propus un program în 37 de puncte care cuprindea : lupta împotriva poluării apei, lupta împotriva poluării aerului, eliminarea deșeurilor solide, amenajarea parcurilor și zonelor de agrement. Printre măsurile propuse se află crearea unor uzine care să trateze deșeurile urbane ; construirea unor instalații secundare de tratare a apei în orice localitate în care va fi nevoie ; trecerea la un vast program federal de cercetări care să ducă la realizarea unor vehicule de tip neclasic pentru înlăturarea, în acest fel, a poluării aerului ; acordarea unor credite importante pentru protejarea pămînturilor, parcurilor și zonelor de agrement. *În fotografie :* un canal poluat cu detergenți 2) În Canada există 11 cotidiene de limbă franceză : „La Presse" care apare la Montréal într-un tiraj de 220 000 de exemplare ; „Le Soleil" apare în Québec — 155 000 exemplare ; „Montréal-Matin", Montréal — 130 000; „Le Journal", Montréal și Quebec — 60 000 ; „Le Nouvelliste", Trois Rivières — 45 000 ; „Le Droit", Ottawa — 43 000 ; „Le Devoir", Montréal — 41 000; „La Tribune", Sherbrooke — 37 000 ; „L'Action", — Québec — 32 000 ; „La Voix de l'Est", Granby — 12 000 ; „L'Evangéline", Moncton — 10 000. Numărul cotidienelor canadiene de limbă engleză este 101 (tiraj 3 595 000 exemplare).

PRECIZĂRI

În nr. 28 din 9 iulie a.c. a apărut nota intitulată „Din istoria ordinului de Malta". Autorul afirmă despre Cavalerii Ioaniți că „au apărut și în Transilvania, cunoscuți sub numele de Ioaniți, aduși de Bela al IV-lea". Adevărul este altul. În 1247, amintitul rege dădea Cavalerilor în cauză o diplomă, prin care le acorda o serie de avantaje materiale, politice și militare, în schimbul apărării granițelor Banatului de Severin. Drepturile garantate se extindeau asupra Olteniei. Autenticitatea documentului este discutabilă. Dar aceasta constituie alt aspect al problemei privind așezarea Cavalerilor Ioaniți în țara noastră. Ceea ce pare mai verosimil este însă faptul că ei nu au venit. Cel puțin, pînă în prezent, nu există nici o dovadă categorică în acest sens. Argumentul principal invocat pentru aducerea lor în locul amintit era apărarea granței pe unde trecuseră în 1241 tătarii. Or, istoriografia contemporană a demonstrat că tătarii n-au trecut prin Banatul de Severin. În nr. 30 (din 23 VII 1970) a revistei „Lumea", la rubrica „Reflector", în nota „Cea mai veche din Europa" se afirmă că locuințele descoperite la Lepenski Vir — cea mai veche așezare urbană din Europa — aveau formă trapezoidală, aceasta din urmă fiind „influențată de mediul natural înconjurător și anume de muntele (de fapt dealul Trescovăț — n.n.) aflat pe celălalt mal al Dunării, pe teritoriul românesc, acesta avînd forma trapezoidală". Din bibliografia cunoscută de mine (articolele din „Express" nr. 6852 din 16—22 oct. 1967 și „Science et Vie" nr. 614/1968, ca și din monografia lui Dragan Srejović, „Lepenski Vir", Beograd, 1969), am tras concluzia că forma trapezoidală a locuințelor de la vechea așezare amintită se datorește necesității de apărare împotriva vîntului Coșava, care bîntuie cu intensitate de uragan. Asemenea construcție, încheie Jean Vidal, autorul unuia din cele două articole, care are ca scop să facă față vîntului puternic, este prima manifestare de aerodinamică arhitecturală.

conf. univ. dr. Theodor N. Trâpcea
Timișoara

A EXISTAT PAPESA IOANA ?

B. Ioan, București. E. poate, într-adevăr ciudat că această întrebare a rămas fără răspuns chiar și după cinci secole care au frămîntat istoricii, laici sau ecleziaști, ai vieții papale ; papesa Ioana e rodul închipuirii populare sau a existat cu adevărat, exercitînd un rol cît de cît important în biserica catolică ? Documentele vechi confirmă, în egală măsură, și una și alta din posibilități. Cronica „Universalis Hettensis" susține că o femeie disimulîndu-și sexul a ocupat diferite funcții ierarhice bisericești pînă la acela de cardinal și papă. După ce a dat naștere unui copil în timpul unei procesiuni, papesa e condamnată la moarte prin lapidare. Cronica lui Martin Polonus păstrează, în mare, coordonatele acestor evenimente. Martin Polonus adăuga o serie de amănunte printre care și acela că Ioana a ocupat Sfîntul Scaun timp de doi ani, șapte luni și patru zile, urmînd Papei Leon IV în 855. Un călugăr din Erfurt afirmă că evenimentele se întîmplau în anul 915, în timp ce cronica din Metz o situează după pontificatul lui Victor III, adică prin anul 1087. În anul 1362 capelanul papei Urban al V-lea considera o realitate existența Ioanei și-i acorda un loc în cronologia papală. Către anii 1400, cînd în catedrala din Sienne au fost afișate portretele tuturor conducătorilor bisericii catolice, al Ioanei se afla printre ele. Evident, evenimentele au avut, în cazul în care s-au petrecut în acest fel, un ecou considerabil în lumea Evului Mediu dominată de influența bisericii. Cert este, că papesa determină apariția unei bogate literaturi orale sau scrise (Bocaccio și Petrarca se numărau printre autori) în care numele sînt diferite : se va numi Gilberta, Jutta, Glancia, Agnès... În secolul al XVI-lea, o dată cu creșterea influenței protestantismului existența papesei Ioana începe a fi pusă la îndoială. Multe din scrierile care o neagă sînt pur polemice, fără a-și demonstra afirmațiile. Altele încearcă să stabilească adevărul istoric. În 1534 analele din Boiorum consideră istoria papesei drept o simplă „fabulă" populară. În 1588 Florimond de Remond publică „Erreur populaire de la Papesse Jeanne". În 1647 David Blondel publică o „luminare familiară asupra problemei" în care aduce o serie de argumente solide împotriva existenței papesei și a cronicii lui Martin Polonus. Printre acestea, esențial e faptul că după moartea lui Leon IV (17 iulie 855), scaunul papal ar fi fost ocupat de Benedict III. Cardinalul Baronius explică legenda „Ioanei" prin faptul că papa Ioan VIII (872—882) ar fi fost numit, pentru moliciunea sa femeiască (lucru care contrazice, de altfel, adevărul istoric) „papesă". Alte scrieri explică apariția legendei ca rezultat al decăderii și al dezmățului bisericesc de la sfîrșitul mileniului întîi al erei noastre. Astfel, papii Ioan X, XI, XII și XIII au fost renumiți pentru chefurile și viața lor ușoară și, mai ales, pentru faptul că erau realmente conduși de cîteva curtezane. Ipoteza e plauzibilă, în parte : una din concubinele lui Ioan XII se numea Ioana. Este, așadar, extrem de greu de răspuns la întrebarea despre existența Ioanei, cu atît mai mult cu cît ritualurile alegerii unui nou papă sînt atît de complicate încît ar fi imposibil să nu fie descoperită o travestire. În ultimele două secole au apărut numeroase studii despre această problemă fără a fi reușit să se aducă vreo clarificare.

U.I.A.A.

I. Brumărescu, Ploiești. 1) Uniunea Internațională a Asociațiilor de Alpinism (U.I.A.A.) are în prezent, prin aderarea în acest an a Clubului alpin din Canada, a Clubului alpin din Noua Zeelandă și a Federației muntelui din Coreea de sud, 40 de membri din toate continentele. 2) Fondatorul Uniunii Internaționale a Asociațiilor de Alpinism a fost Egmond d'Arcis. 3) Dacă procentajul actual de creștere de 1,9 la sută se va menține neschimbat, în următorii 39 de ani populația globului (de 3 483 000 000 locuitori, potrivit ultimei statistici O.N.U.) se va dubla. 4) Natalitatea cea mai ridicată este înregistrată în Libia și Salvador. Urmează Republica Dominicană, Nicaragua, Mexic, Filipine, Venezuela. 5) Producția mondială de automobile a crescut de peste patru ori în ultimii douăzeci de ani. Dacă în anul 1948 numărul lor era de 6,7 milioane, în 1968 era depășită cifra de 28,3 milioane.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Pentru relații și informații mai amănunțite vă rugăm să vă adresați la :
Întreprinderea „6 MARTIE"-Timișoara, calea Circumvoluțiunii nr. 8—12 ; căsuța poștală nr. 154 ; adresa telegrafică — „6 Martie" Timișoara ; telefon — 1 7761, 1 7762, 1 77 63.

Întreprinderea „6 MARTIE" TIMIȘOARA

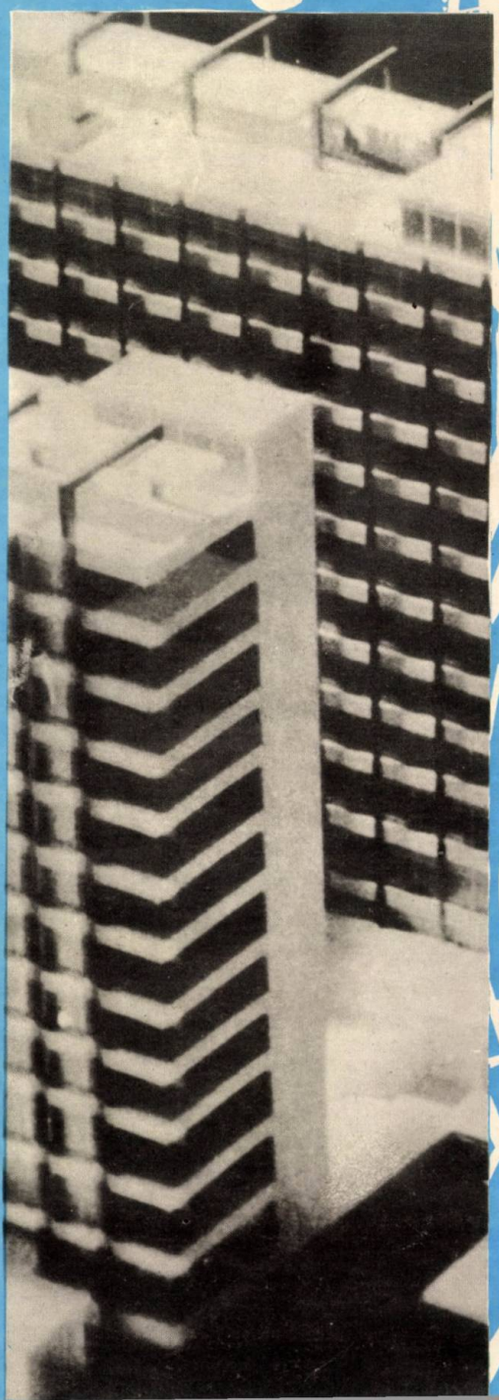

realizează :

— Macara ușoară pentru lucrari de finisaj
sarcina maximă de ridicare 250 kg
viteza de ridicare . . . . . 30 m/minut
înălțimea maximă de ridicat 35 m

— Macara de fereastră
utilaj de mică mecanizare, pentru ridicarea materialelor (mortar, cărămidă, tencuială, dale de băi, plăci de mozaic) și aparatelor de instalații cu greutăți mai mici de 150 kg.

— Troliu de 150 kgf,
utilaj de mică mecanizare cu o largă utilizare la construcțiile cu mai multe etaje, pentru ridicarea materialelor și diferitelor obiecte la etaje superioare, care nu depășesc 150 kgf.

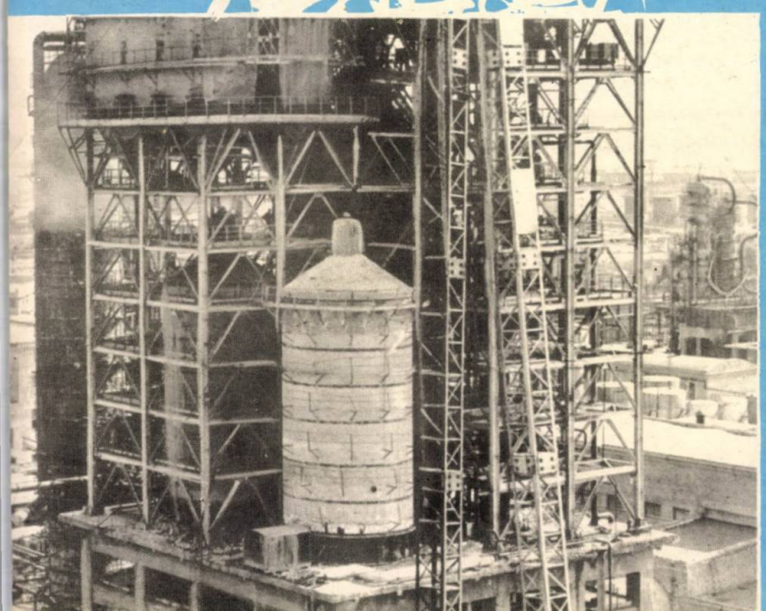

PRACTIC

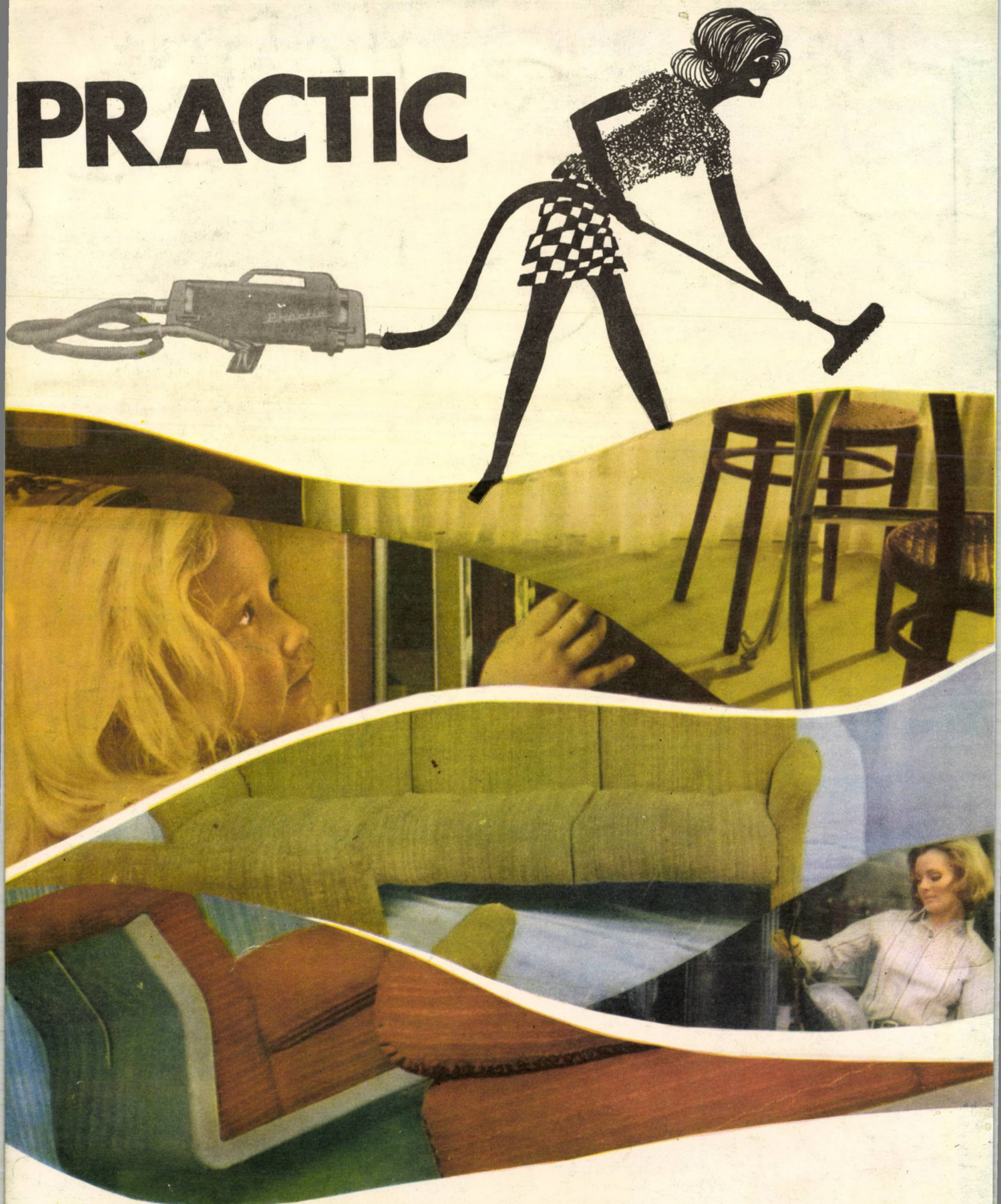

cu un consum de numai 0,15 lei pe oră

Aspiratorul de praf

„PRACTIC"

absoarbe praful din covoare, tapiserii, haine, cărți.

Preț de vînzare : 785 lei.

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE LECTURĂ
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 33 *13 august 1970*

SEMNAREA TRATATULUI SOVIETO-VEST-GERMAN

Reportaj pe glob

BOMBAY

Programul guvernului Colombo

De la Montgolfier la Zepelin

23 AUGUST

DIN CRONICA MARILOR REALIZĂRI ALE ROMÂNIEI SOCIALISTE

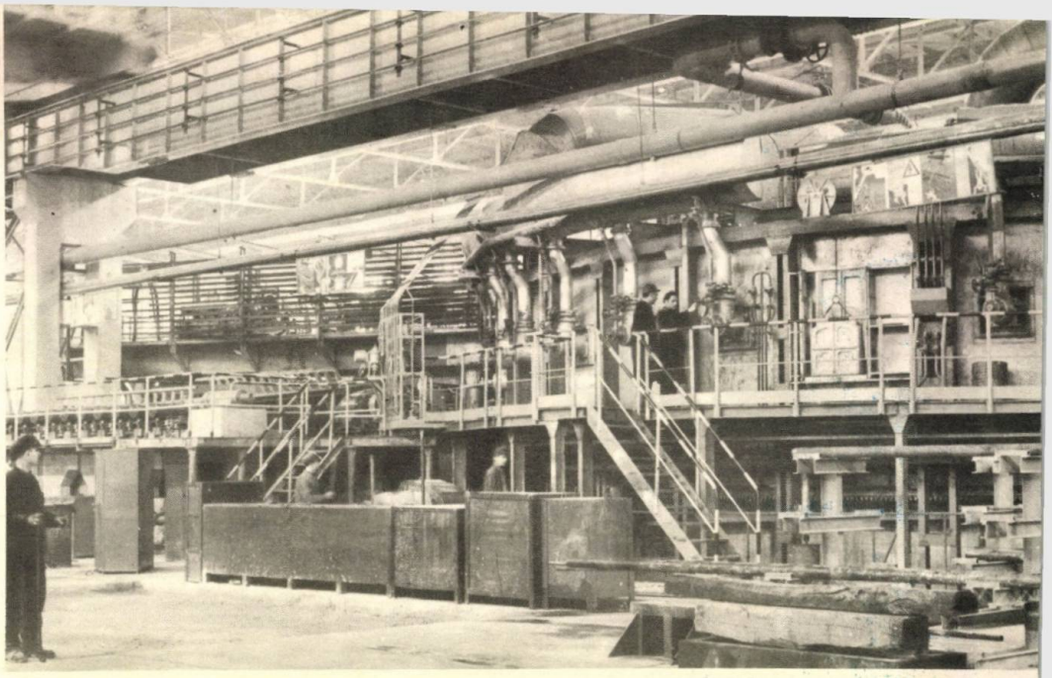

Laminorul de 6 țoli de la Roman, cu o capacitate anuală de producție de 100 000 tone țevi

Noi construcții pe litoral

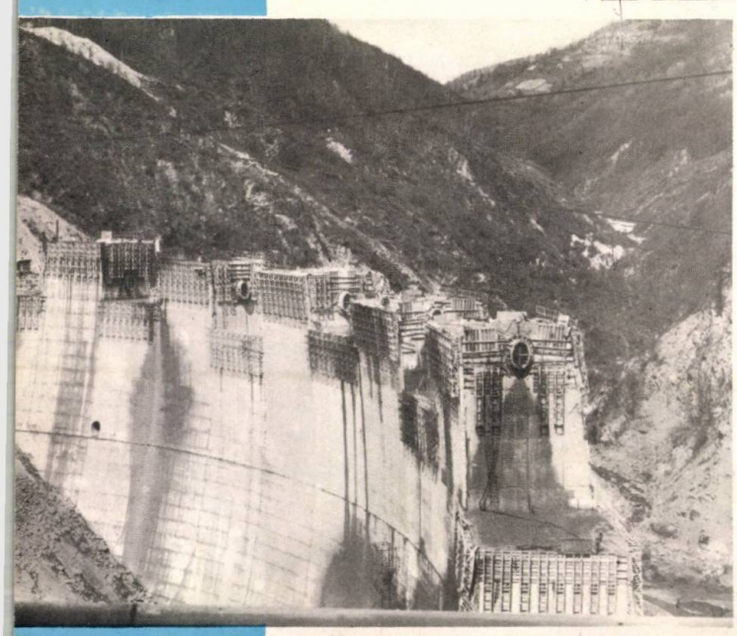

Complexul hidrotehnic de la Paltinu, județul Prahova

Sere noi la Popești-Leordeni

LUMEA

Nr. 33 (355) — 13 august 1970

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Stelian Țurlea*

ARTICOLE

4 Semnarea Tratatului sovieto—vest-german. *Radu Pascal*
7 Vara la Washington și la San Clemente *Felicia Antip*
9 Italia. Aceeași formulă de guvernare. *Rodica Dumitrescu*
10 Belgia. Lingvistică și constitutie. *Liana Enescu*
12 Congo-Brazzaville. Repere noi pe hartă. *Nicolae Crețu*
18 Sînt „tupamaros" niște „visători" ? *Anca Voican*
19 Cazul Bolo : Erostrat sau profesorul Miroiu? *Florica Șemlaru*
20 Pakistan. Parametri economici
21 Cercetări de pedagogia păcii. *Paul Dimitriu*
23 Pagini din istoria aerospațială. De la Montgolfier la Zeppelin și mai departe... *Mircea Grigorescu*

INTERVIUL NOSTRU

6 HORACE KING, speakerul Camerei Comunelor a parlamentului britanic

SINTEZE

13 Clasa muncitoare — forță motrice fundamentală a lumii contemporane (2). *Dr. Carol Niri și dr. Traian Caraciuc*

REPORTAJ PE GLOB

16 Bombay. *Radu Budeanu*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 International Herald Tribune, Le Monde, The Times, Le Nouvel Observateur, Time

PROFIL

30 EMILIO COLOMBO, primul ministru al Italiei

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

În acest număr

SEMNAREA TRATATULUI SOVIETO — VEST-GERMAN

Din actualitatea internațională

- **Actualitatea în Orientul Apropiat**
- **Vara, la Washington și la San Clemente**
- **Italia. Aceeași formulă de guvernare**
- **Belgia. Lingvistică și constituție**
- **Uruguay. Sînt „tupamaros" niște „visători" ?**

Reportaj pe glob

BOMBAY

Cercetări

în pedagogia păcii

De la Montgolfier la Zeppelin

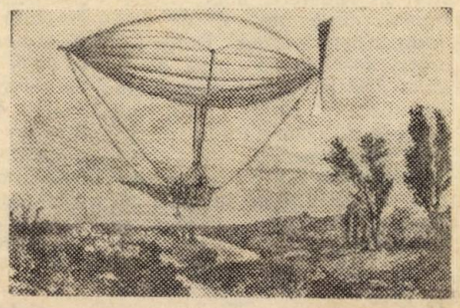

săptămîna în telegrame

Orientul Apropiat

„ÎNCEPUTUL ESTE ÎNCURAJATOR"

Declarația făcută ziariștilor la 8 august de către secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, U Thant, exprima, de fapt, satisfacția manifestată de o mare parte a opiniei publice mondiale, în urma deschiderii unei etape noi pe calea reglementării pașnice a conflictului din Orientul Apropiat. Într-adevăr, „începutul este încurajator" pentru mai multe motive. Ultimele două săptămîni au însemnat perioada în care activitatea diplomatică a atins nivelul cel mai intens de la izbucnirea, în 1967, a conflictului. După acceptarea de către R.A.U., Iordania și Israel a planului Rogers, între reprezentanții acestor țări la O.N.U. și secretarul general al Națiunilor Unite au avut loc frecvente întrevederi în urma cărora, la 7 august, ora 22 GMT (ora locală 1 noaptea) a fost pusă în practică înțelegerea privind încetarea focului în zona Canalului de Suez pentru o perioadă de cel puțin trei luni. Pentru prima oară după treizeci și șapte de luni, în regiunea Canalului de Suez nu au mai fost auzite glasurile tunurilor. Încetarea focului între Israel și R.A.U. prevede o zonă de inactivitate militară de 50 km de fiecare parte a canalului ; controlul asupra zonei va fi exercitat — sînt de părere observatorii politici — de avioane israeliene și egiptene care vor efectua raiduri de recunoaștere oblice, zburînd la mare altitudine, fără a depăși linia încetării focului.

Luarea hotărîrii de încetare a focului a surprins cercurile politice care se așteptau la un asemenea act abia către a doua jumătate a lunii august. „Rapiditatea extraordinară cu care Egiptul și Israelul au pus în aplicare încetarea focului — scria într-un editorial «The New York Times» — contribuie la creșterea speranței că cele două părți au hotărît în cele din urmă să facă un serios efort în vederea unei reglementări negociate". Pe de altă parte, ziarul britanic „Daily Express" sublinia că „pînă acum toate sînt bune. Dar sarcina realmente mare intervine de-abia de acum înainte, deoarece încetarea focului trebuie transformată într-o reglementare de pace în toată puterea cuvîntului. Lumea nu trebuie să mai trăiască sub amenințarea unui război major izbucnit datorită crizei din Orientul Apropiat".

Într-adevăr, pînă acum toate sînt aproape bune. În orele și zilele care au urmat decretării încetării focului, în zona Canalului de Suez nu s-a produs nici un incident. „Nimic de semnalat pe frontul canalului" pare să devină o formulă cotidiană care să genereze noi speranțe pentru înlăturarea focarului primejdios. Nu același lucru s-a întîmplat, însă, în nord, unde forțele israeliene au întreprins mai multe raiduri împotriva comandourilor palestiniene aflate în Liban, sau pe frontul occidental, unde unitățile Al Assifa (ramura militară a Organizației El Fatah) au atacat poziții israeliene din regiunea nordică a Mării Moarte ; de mai multe ori au fost înregistrate schimburi de focuri pe frontul iordanian.

Liniștea, care nu exclude, oricum, tensiunea permanentă observată în zona canalului, nu pare să se poată instaura curînd în celelalte zone ale frontului. După cum se știe, Siria nu a acceptat planul Rogers. Observatorii politici aflați aici sînt de părere că autoritățile siriene se mențin într-o poziție prudentă : după ce a respins planul american, Siria a trimis delegații la conferința miniștrilor apărării de la Tripoli și așteaptă urmările încetării focului în zona egipteană. Dacă o parte din țările arabe au manifestat interes și satisfacție față de hotărîrea de la 7 august, în altele (Irak, spre exemplu), această hotărîre e comentată drept un act care se împotrivește intereselor poporului palestinian.

Majoritatea organizațiilor palestiniene și-au reafirmat hotărîrea de a se opune oricăror negocieri cu Israelul și a continua lupta armată. Întrunit într-o ședință plenară (la care au participat 11 organizații palestiniene), duminică, 9 august, Comitetul Central al rezistenței palestiniene a dat publicității un comunicat prin care se refuză rezoluția Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, propunerile planului Rogers și încetarea focului. Nu toate organizațiile de rezistență palestiniană se situează, însă, pe această poziție. Datorită reacției diferite pe care o au unele din ele față de planul Rogers, între organizațiile palestiniene au izbucnit disensiuni în legătură cu recentele evenimente. Tensiunea a culminat duminică la Amman prin ciocnirile violente dintre membrii Mișcării de acțiune pentru eliberarea Palestinei (care, inițial, a aprobat hotărîrea președintelui Nasser de a accepta planul Rogers. luni seara, însă, Mișcarea a dat publicității un comunicat în care se arată că își revizuiește poziția și se alătură celorlalte organizații palestiniene care au respins propunerile americane) și Frontului popular pentru eliberarea Palestiniei, ciocniri soldate cu morți și răniți.

Observatorii politici comentează misiunea reprezentantului special al secretarului general al Națiunilor Unite în Orientul Apropiat, Gunnar Jarring, „reactivată" oficial vineri seara, ca extrem de dificilă deși se pare că e privită cu mult mai mult optimism decît în 1967, chiar în unele capitale arabe. După întrevederea avută cu U Thant, Gunnar Jarring a formulat propuneri concrete în legătură cu locul și data desfășurării convorbirilor, în cadrul unor întrevederi cu El Zayat (reprezentantul permanent la O.N.U. al R.A.U.), El Farra (reprezentantul Iordaniei) și Tekoah (reprezentantul Israelului). Propunerile din partea guvernelor interesate n-au întîrziat să apară : R.A.U. și Iordania au cerut să se desfășoare la New York consultările cu ambasadorul suedez ; Israelul a propus drept loc al întîlnirii orașul Nicosia, unde se află cartierul general al lui Gunnar Jarring. Încetarea focului a creat atmosfera necesară medierilor lui Jarring. Evident, există încă o multitudine de dificultăți care trebuie depășite și care, adăugate tensiunii existente în zonă, determină reacții de neîncredere în vreo posibilitate negociativă (în Israel opoziția „Gahal" ; Irak, Siria etc.). Dar „primul pas a fost făcut — după cum sublinia cotidianul «Pravda» — și ne aflăm acum în fața unor posibilități reale de reglementare a conflictului. Trebuie să se profite de perspectivele care s-au deschis pentru a se trece de la un armistițiu provizoriu la o pace solidă, în așa fel încît să se poată aduce la împlinire și fără rezerve de nici un fel, rezoluția Consiliului de Securitate din noiembrie 1967".

Șansele unei reușite a misiunii ambasadorului suedez, a reglementării politice pașnice a conflictului în baza rezoluției 242 din 22 noiembrie 1967, a instaurării unei „păci juste și durabile" pornită din „recunoașterea suveranității, integrității teritoriale și independenței politice a fiecărui stat", par să fie în aceste momente cele mai mari. „Aplicarea încetării focului — notează «Le Monde» într-un comentariu pe această temă — în noaptea de vineri spre sîmbătă, marchează o evoluție semnificativă a conflictului din Orientul Apropiat. Pentru întîia oară de douăzeci de ani, o încetare a ostilităților este legată de deschiderea unor negocieri destinate unei reglementări definitive a problemei palestiniene". Deoarece, așa cum sînt comentate ultimele evenimente în mai toate capitalele arabe, nu va fi posibilă instaurarea unei păci durabile decît în măsura în care se va ține seama de interesele poporului palestinian.

Motivele de optimism, fundamentate în realități evidente, par să fie mult mai puternice decît scepticismul determinat de dificultăți mai mici sau mai mari care s-au ivit și se vor ivi în calea negocierilor. „Începutul este încurajator" pentru că, de la începerea conflictului s-a înțeles, în sfîrșit, că soluționarea problemelor nu poate fi concepută decît în conformitate cu interesele și drepturile legitime ale popoarelor și statelor din această regiune, ca o soluție militară nu poate satisface aceste interese și drepturi.

Spania

UN ACORD CU SUBSTRAT

Ministrul de externe al Spaniei, Lopez Bravo, s-a făcut cunoscut în acest an cercurilor politice din lumea întreagă prin turneele, vizitele, convorbirile și acordurile pe care le-a încheiat cu diverse țări, depășind cu mult aria europeană. În aceste momente, evenimentul cel mai important de care este legat numele ministrului de externe spaniol e, fără îndoială, acordul semnat la mijlocul săptămînii trecute între Spania și Statele Unite în legătură cu bazele americane. Negocierile au, într-un fel, o istorie a lor. La mijlocul lunii martie, ministrul spaniol al afacerilor externe se deplasa la New York, pentru o scurtă vizită. Abia a trecut o lună și, din nou la New York, Lopez Bravo deschide convorbirile cu secretarul de stat Rogers, în legătură cu bazele americane din Spania ; negocierile au durat, cu largi întreruperi, pînă la semnarea noului acord. Statele Unite dețin în Spania mai multe baze militare, conform unor acorduri mai vechi cu autoritățile hispanice ; pentru menținerea prezenței nord-americone în peninsulă, pentru o perioadă de cinci ani, guvernul a cerut, printre altele, o „chirie" de aproape 700 milioane dolari. Evident, chiar și cele mai conservatoare cercuri politice americane au reacționat defavorabil în fața unei asemenea pretenții. Dificultățile, care, oricum, existau, în cadrul negocierilor, se agravau. Concesiile făcute de o parte și de cealaltă au dus la semnarea noului acord cu o lună și jumătate înaintea expirării înțelegerii anterioare (26 septembrie).

săptămîna în telegrame

Semnarea acordului privind bazele americane din Spania a determinat un val de reacții defavorabile, în special în Statele Unite. Nemulțumirea are un fundament evident : în schimbul menținerii bazelor militare aeriene de la Torrejón și Zaragoza, a celei navale de la Rota și a unui efectiv de 10 000 de militari, S.U.A. urmează să livreze Spaniei bombardiere de luptă, vase de război, echipament și muniții ; în același timp vor fi plătiți 150 milioane de dolari din care Spania își va putea cumpăra armament din S.U.A. Opoziția cercurilor politice americane față de hotărîrea guvernului s-a exprimat în special în nemulțumirea Senatului de a cărui poziție nu s-a ținut cont. Președintele Comisiei senatoriale pentru relațiile externe, William Fulbright, a declarat : „De ce o țară ca Spania, care nu este în război cu nimeni și care are ca vecini doi aliați ai Statelor Unite, are nevoie de 36 bombardiere, 5 distrugătoare, 2 submarine, numeroase elicoptere și tancuri prevăzute în acordul americano-spaniol ?... Ar fi trebuit să învățăm din tragicul război care s-a extins din Vietnam în Laos și Cambodgia că un angajament asumat astăzi și care necesită cheltuieli și implică staționarea trupelor noastre pe teritorii străine, conține în sine posibilitatea ca în viitor să necesite jertfirea vieților militarilor americani".

Observatorii politici consideră că acordul recent încheiat între Spania și Statele Unite indică dorința acestora din urmă de a pregăti intrarea Spaniei în N.A.T.O. Or, opoziția Angliei, Norvegiei, Danemarcei, Olandei față de o lărgire a blocului nord-atlantic de o asemenea manieră, rămîne încă extrem de hotărîtă. Intrarea „prin ușa din spate" în N.A.T.O. ar fi, așadar, singura posibilitate de a se împlini dorințele de acest gen. O asemenea presupunere pare să fie alimentată și de trecerea forțelor americane staționate în Spania sub comanda generalului Andrew Goodpaster, comandant suprem al comandamentului american din Europa. Declarația ministrului de externe spaniol de după semnarea acordului — „noul acord ne leagă de N.A.T.O. prin sistemul de securitate aerian și sistemul de alarmă al blocului" — înlătură orice echivoc.

Cu alte cuvinte a fost încheiat un acord nou, în jurul căruia s-a făcut multă vîlvă, dar care nu înseamnă, în fond, decît o continuare a unei politici generînd mereu mai multe obiecții din partea opiniei publice.

Bolivia

LOVITURA DE STAT NU S-A PRODUS

În urmă cu o săptămînă, informațiile transmise din Bolivia de agențiile internaționale de presă acreditau ideea că țara a intrat într-o criză care ar putea duce la înlăturarea actualei administrații. Nimeni n-ar fi bănuit, în urmă cu o lună, cînd președintele Ovando Candia l-a înlocuit pe comandantul forțelor armate, generalul Juan José Torres (unul din partizanii naționalizărilor), cu o juntă formată din comandanții forțelor terestre, aeriene și navale, că această măsură va determina nemulțumiri chiar și în rîndul liderilor militari, care vor depăși cu mult problema înlocuirii, nu atît de însemnată prin ea însăși. Disensiunile serioase existente de mult timp în rîndurile armatei ies la iveală : comandanții unor unități militare cer președintelui înlăturarea din funcții a trei conducători : generalul Rogelio Miranda — comandantul trupelor terestre, generalul de aviație Fernando Sartori și amiralul Alberto Albaracin. Zvonurile potrivit cărora elemente de extremă dreaptă pregătesc o lovitură de stat se înmulțesc. Sindicatul minerilor bolivieni cere destituirea generalului Miranda, a ministrului de interne, Ayoroa și a ministrului industriei, colonelul Valencia, considerați ca aparținînd elementelor de extremă dreaptă care urmăresc înlăturarea actualilor conducători și în special a ultimilor trei miniștri civili din guvern.

Criza politică și guvernamentală s-a agravat brusc, o dată cu încercarea ministrului de interne de a-l aresta pe Juan José Torres, fără a-l informa în prealabil pe președinte. Încercarea eșuează și fostul comandant al forțelor armate se refugiază la domiciliul prezidențial. Președintele Ovando Candia se află, în acel moment, în situația de a decide : va face concesii liniei conservatoare sau va continua politica de reforme progresiste pe care a inițiat-o imediat după preluarea puterii ? Este convocat cabinetul în fața căruia, în urma unor îndelungi discuții în legătură cu situația politică din țară și măsurile ce trebuie luate pentru o normalizare și înlăturare a crizei, președintele își anunță demisia. Reprezentanții forțelor armate, liderii sindicali și alte personalități aparținînd cercurilor politice de stînga din Bolivia îi cer lui Ovando Candia să rămînă în fruntea statului, asigurîndu-l de sprijinul lor. (În cadrul întîlnirii cu Ovando Candia — prima de la instalarea sa ca președinte la 26 septembrie 1969 — liderii sindicali și conducătorii studențimii au promis un sprijin deplin condiționat de continuarea „procesului deschiderii democratice").

A doua zi, cei 16 membri ai guvernului au demisionat. Demisia în bloc a fost comentată ca o posibilitate pe care guvernul o acordă președintelui de a forma un nou cabinet și de a impune măsurile pe care le consideră oportune pentru rezolvarea crizei. Revenind asupra hotărîrii privind demisia sa, Ovando Candia nu a precizat dacă va apela sau nu la vechii membri ai guvernului dar a ținut să adauge că „procesul politic intră într-o nouă fază, de acum fără oscilări", deoarece „există o coincidență între revendicările tinerilor ofițeri și ale maselor populare".

„Lovitura de stat nu va mai avea loc", a declarat președintele în cadrul consultărilor sale în legătură cu formarea unui nou cabinet. Criza politică prin care a trecut Bolivia a însemnat, atît pentru actualele autorități cît și pentru observatori, un test al politicii de reforme care a cuprins țara. Evident, situația rămîne încordată atîta timp cît președintele nu s-a pronunțat încă în favoarea cererii ofițerimii tinere. În același timp, opoziția conservatoare încearcă prin măsuri de intimidare (în acest sens trebuie înțeleasă și ocuparea universității San Andreas din La Paz de către membrii „Falangei socialiste boliviene", organizație de extremă dreaptă) să creeze derută în rîndurile celor care sprijină politica președintelui Candia. Regruparea forțelor progresiste pare să înăbușe, însă, această opoziție ostilă continuării politicii de dezvoltare progresistă a țării.

Stelian ȚURLEA

Aspect de la expoziția deschisă la Hiroșima în memoria victimelor bombardamentelor atomice

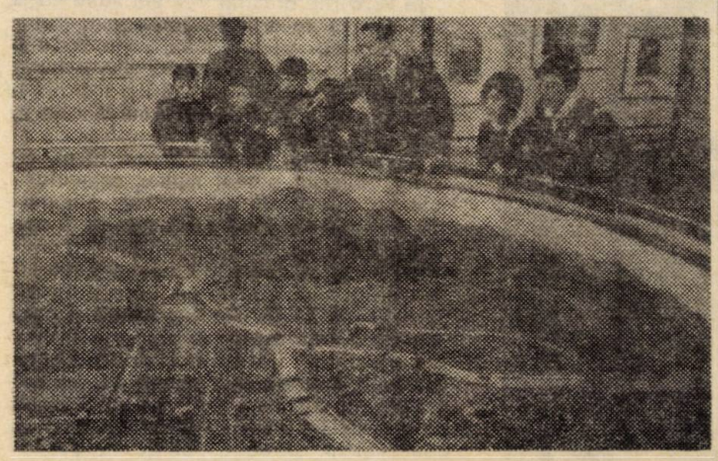

Orașul Oberammergan din Bavaria (R.F.G.) a fost inundat datorită unor ploi torențiale

Semnarea Tratatului sovieto — vest-german

Semnarea la Moscova, la numai cîteva zile de la parafarea sa, a tratatului sovieto—vest-german constituie unul din momentele de certă importanță în cadrul raporturilor dintre U.R.S.S. și R.F.G., fiind, în același timp, unul din ultimele evenimente europene de cea mai largă rezonanță internațională. Încheierea cu succes a tratativelor purtate, vreme de 12 zile, de ministrul de externe vest-german, Walter Scheel, cu omologul său sovietic, Andrei Gromîko, la Moscova, reprezintă astfel actul final al unor îndelungate și complexe sondaje, convorbiri și negocieri debutate, la începutul lunii decembrie anul trecut, la Moscova, printr-o întrevedere între ministrul de externe sovietic, Andrei Gromîko, și ambasadorul Helmut Allardt, continuate apoi de succesivele convorbiri Gromîko-Bahr.

La Bonn, după întoarcerea ministrului de externe, Walter Scheel, de la Moscova și a cancelarului federal, Willy Brandt, din vacanța petrecută în Norvegia, s-a declanșat o firească febrilitate în cercurile politice guvernamentale și parlamentare. Cancelarul, secondat de ministrul său de externe, a condus o serie de ședințe ministeriale consacrate studierii rezultatelor obținute la Moscova ; scurtul răstimp dintre parafarea și semnarea tratatului a fost, de asemenea, folosit de guvern pentru informarea conducerii celor trei partide și a fracțiunilor parlamentare — social-democrată, liberală și a opoziției creștin-democrate — asupra conținutului tratatului și, în general, asupra sferei de probleme discutate la Moscova. Totodată, dintr-o recentă declarație televizată a purtătorului de cuvînt, Conrad Ahlers, reiese să guvernul federal a hotărît să transmită mesaje președinților Richard Nixon, Georges Pompidou și premierului britanic, Edward Heath, asupra esenței și scopurilor acordului încheiat la Moscova. Purtătorul de cuvînt, Conrad Ahlers, a confirmat, de asemenea, că, la Bonn, se ia în considerație chiar și o conferință la nivel înalt a celor trei șefi de guverne occidentale aliate (ai S.U.A., Franței și Angliei) și a cancelarului Willy Brandt.

Tratatul sovieto—vest-german a fost semnat la Moscova, în ziua de 12 august, de șefii celor două guverne, Alexei Kosîghin și Willy Brandt.

Tratatul se compune dintr-un preambul și cinci articole, dintre care ultimul se limitează la chestiuni de procedură. Preambulul exprimă, în principal, dorința celor două părți de a contribui la întărirea păcii și securității în Europa și în lume, constată existența unor premise favorabile dezvoltării și consolidării relațiilor lor reciproce, iar, în acest scop, afirmă, sub o formă contractuală, hotărîrea lor de a îmbunătăți și extinde cooperarea inclusiv în domeniile economic, cultural și tehnico-științific, în interesul ambelor state. În corpul tratatului se preconizează că, pornind de la realitățile existente în Europa, U.R.S.S. și R.F.G. își manifestă intenția lor de a încuraja normalizarea situației pe continent.

Totodată, ghidîndu-se după principiile înscrise în Carta O.N.U., cele două state se angajează să reglementeze problemele lor litigioase, exclusiv prin mijloace pașnice, și să se abțină de la amenințarea cu forța sau de la folosirea forței în probleme privind securitatea în Europa și în lume, ca și în relațiile lor reciproce. Intangibilitatea frontierelor europene actuale, respectarea fără rezerve a integrității teritoriale a tuturor statelor de pe continent, declarația de a nu avea și a nu ridica în viitor pretenții teritoriale față de cineva — sînt stipulate în paragrafele următoare ; sînt în acest sens, considerate ca inviolabile frontierele actuale ale tuturor statelor din Europa, inclusiv linia Oder-Neisse și frontiera dintre R.D.G. și R.F.G. În fine, se precizează că tratatul nu afectează nici un fel de alt tratat sau aranjamente anterioare încheiate de ambele părți.

După semnarea tratatului, a fost difuzată o scrisoare a ministrului de externe Walter Scheel, privind așa-numita „opțiune germană", conținînd în esență poziția guvernului R.F.G., în raport cu actualul acord asupra problemei germane.

Degajînd semnificația acestui tratat, majoritatea comentatorilor sînt de părere că acesta, intervenind la 15 ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între Uniunea Sovietică și Republica Federală a Germaniei, este menit să contribuie în mod substanțial — așa cum reiese și din declarațiile oficiale ale ambelor părți — la normalizarea și îmbunătățirea raporturilor dintre cele două state.

„Un rezultat pe care ambele părți îl apreciază pozitiv" — spunea ministrul de externe A. Gromîko. „Guvernul sovietic — aprecia el — este convins că aceste rezultate corespund atît intereselor îmbunătățirii dezvoltării și extinderii colaborării între țările noastre, cît și intereselor destinderii continue în Europa și securității europene". „Tratatul asupra căruia am căzut de acord — declara, la rîndul său, Walter Scheel — vizează viitorul, el urmînd să deschidă o nouă pagină în relațiile dintre Uniunea Sovietică și Germania Federală". „Tindem, în același timp — a spus în continuare Walter Scheel — spre îmbunătățirea relațiilor dintre Europa de Est și de Vest. Vrem să contribuim la destinderea încordării, care va fi spre binele tuturor popoarelor din Europa. Țelul nostru este de a contribui la o mai mare securitate și la o mai rodnică coexistență între noi".

Exprimîndu-și satisfacția în legătură cu succesul convorbirilor, cancelarul Willy Brandt declara, înaintea plecării sale la Moscova, relevînd rolul și ponderea tratatului în contextul bilateral și internațional : „O dată cu semnarea tratatului — afirma cancelarul — între Republica Federală a Germaniei și U.R.S.S. trebuie să înceapă experiența de mult necesară a unei echilibrări a relațiilor cu Răsăritul... Toată lumea trebuie să știe : tratatul ne apără interesele naționale, el trebuie să facă mai sigură pacea în Europa și va constitui o bună bază de pornire pentru dezvoltarea relațiilor noastre viitoare cu Uniunea Sovietică și, totodată, cu ceilalți parteneri est-europeni". E, de altfel, o idee care a revenit frecvent în diversele afirmații oficiale sau oficioase, în comentariile de presă; prin încheierea tratatului—dădea asigurări purtătorul de cuvînt—guvernul federal nu intenționează să permită „înghețarea" relațiilor cu Uniunea Sovietică .Acorduri cum sînt de pildă cele privitoare la traficul aerian, comerțul sau relațiile culturale sînt teme care aparțin întru totul punerii în practică a tratatului.

În cercurile oficiale vest-germane ca și într-o serie de articole consacrate tratatului sovieto—vest-german, se apreciază că acesta poate facilita cursul unor actuale negocieri ale R.F.G. cu țările socialiste, cum sînt cele cu Polonia, sau al altora, cum ar putea fi cele cu Cehoslovacia și R. D. Germană. Această idee a făcut, de altfel, obiectul a mai multor comentarii internaționale, reflexul pozitiv, stimulator, al tratatului fiind de fiecare dată pus în evidență. Astfel, citim într-un ziar maghiar — „realizarea tratatului și evoluția în spiritul său a relațiilor între Uniunea Sovietică și R.F.G. pot impulsiona și desfășurarea tratativelor R.F.G. cu celelalte țări socialiste" („Magyar Hirlap"). De asemenea, în urma unei ședințe de cabinet cancelarul și-a exprimat convingerea că tratatul cu Uniunea Sovietică va promova, concomitent, întreaga politică de destin-

Sosirea la Moscova a cancelarului R.F. a Germaniei, Willy Brandt

dere între Est și Vest, și se va repercuta, în același timp, în mod favorabil asupra convorbirilor privitoare la Berlin ale celor patru puteri.

În marea lor majoritate ecourile internaționale sînt favorabile, tratatul fiind apreciat ca un act pozitiv și util al vieții internaționale, ca o contribuție concretă la ameliorarea continuă a climatului politic european. Într-o declarație specială, guvernul francez consideră evenimentul „o etapă importantă pe calea destinderii și stabilirii de relații de cooperare între țările europene din Vest și Est". „Un pas în direcția destinderii, care este și rămîne dorința Franței" — afirma, imediat după parafarea tratatului, ministrul de externe francez, Maurice Schumann. O declarație oficială provenind de la Foreign Office sublinia că „guvernul britanic privește cu satisfacție parafarea tratatului dintre R.F.G. și Uniunea Sovietică. Aceasta reprezintă un eveniment foarte important în contextul îmbunătățirii relațiilor dintre Est și Vest, iar acordul poate fi considerat drept un prim pas pe calea dificilă care trebuie să ducă la soluționarea unora din problemele majore în suspensie ce divizează Europa". „Semnarea tratatului — scrie «Times» — va face ca organizarea marii conferințe asupra securității europene să înainteze cu un pas".

De la Washington aflăm că — așa cum a afirmat recent purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat, Robert McCloskey — „într-o manieră generală, Statele Unite au sprijinit eforturile R.F.G." în vederea încheierii tratatului de nerecurgere la forță. În general, oficialitățile Departamentului de Stat apreciază că actul de la Moscova „ar putea duce, în ultima instanță, către o suficientă relaxare a tensiunii în Europa", ca și „spre mult amînata conferință a securității europene sau către o serie de conferințe pregătitoare ale acesteia" (agenția U.P.I.). Într-un comunicat publicat la Națiunile Unite, secretarul general al O.N.U., U Thant, își manifesta speranța că tratatul „va duce și la alte măsuri susceptibile să întărească pacea și securitatea în Europa, precum și relațiile amicale dintre națiuni".

„Rezultatele tratativelor sovieto—vest-germane — subliniază «Pravda» — sînt apreciate pozitiv de ambele părți. Aceste rezultate corespund atît intereselor îmbunătățirii și extinderii colaborării între țările noastre, cît și intereselor destinderii continue în Europa, intereselor securității europene". Comentînd evenimentul, ziarul „Zycie Warszawy" sublinia că „opinia publică poloneză apreciază tratatul dintre U.R.S.S. și R. F. a Germaniei drept un eveniment deosebit de important ce poate deveni un punct de plecare pentru o nouă perioadă în Europa". „Faptul că tratativele desfășurate între U.R.S.S. și Republica Federală — scrie «Neues Deutschland» — cunosc un sfîrșit pozitiv prin semnarea unui tratat obligatoriu, potrivit normelor dreptului internațional, trebuie considerat o veste bună. Elaborarea și parafarea tratatului a putut avea loc, deoarece el corespunde atît intereselor firești ale ambelor părți care încheie tratatul cît și intereselor destinderii și securității europene". Relevînd însemnătatea tratatului, ziarul polonez „Trybuna Ludu" arată că, la realizarea lui, a contribuit și „politica promovată față de Răsărit de guvernul R.F.G., din momentul în care în fruntea sa a venit cancelarul Brandt, politică în care, cu fiecare lună, au apărut tot mai mult elemente de apreciere realistă a realității europene, inclusiv a imuabilității frontierei Oder-Neisse". Reglementarea relațiilor țărilor socialiste cu R.F.G.—conchide același ziar — are semnificația „unui factor care favorizează conferința general-europeană și înfăptuirea unui sistem de securitate colectivă pe continentul nostru".

Din suma diverselor opinii exprimate pe marginea tratatului sovieto—vest-german, din multitudinea declarațiilor oficiale și, în primul rînd, ale celor două părți, se degajă o idee centrală. Este, într-adevăr, evident că, tratatul este conceput în intenția de a se facilita înlăturarea acelor elemente care au alimentat atîția ani suspiciunea, de a se promova dezvoltarea unei atmosfere de încredere, în fine, de a se crea baze juridice favorabile colaborării reciproc avantajoase.

Ceea ce s-a realizat acum, la Moscova, corespunde unui mai larg spirit politic european, este în consens cu tendințele majore ale Europei politice de astăzi, tendințe îndreptate spre instaurarea unor relații normale între națiuni, întemeiate pe normele unanim acceptate ale legalității și moralei internaționale. Actul politic recent încheiat e, de aceea, în mod firesc, înțeles ca una din acele multiple expresii ale cursului favorabil al destinderii și securității înregistrat în relațiile intereuropene.

În acest context, tratatul sovieto—vest-german are o însemnătate nu numai bilaterală, dar are și o pondere, un reflex european și internațional. El se înscrie în sfera acelor acțiuni menite să stimuleze și să impulsioneze evoluția pozitivă a cursului destinderii în Europa, a normalizării și dezvoltării relațiilor între toate statele continentului nostru, inclusiv între cele două state germane, a fundamentării raporturilor intereuropene pe respectarea strictă a principiilor cardinale — ale egalității în drepturi, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc.

Prin esența și scopurile sale, tratatul — a cărui încheiere a fost posibilă ca urmare a schimbărilor pozitive petrecute în viața politică vest-germană, ilustrative prin însăși instalarea guvernului Brandt — favorizează în continuare această evoluție internă, contribuie la stimularea curentelor și mișcărilor democratice vest-germane, este, în același timp, menit să ducă la izolarea forțelor retrograde încă existente.

Faptul că, prin acest document cu valoare juridică, se consfințește principiul nerecurgerii la forță, în concordanță cu prevederile Cartei O.N.U., reprezintă un aport concret la eforturile generale în favoarea soluționării pașnice a problemelor, în spiritul respectului reciproc între state, indiferent de orînduirea lor social-politică. În concertul acțiunilor duse în sensul destinderii și înțelegerii internaționale, tratatul poate contribui în mod necesar și eficace, la opera generală de edificare a securității europene — acest deziderat politic vital al tuturor națiunilor de pe continent. În acest amplu și multilateral proces — așa cum o mai îndelungată sau mai recentă experiență a arătat — s-au verificat utilitatea și virtutile contactelor, tratativelor și convorbirilor, necesitatea fructificării tuturor posibilităților de colaborare servind destinderii și păcii.

În România, semnarea tratatului sovieto—vest-german este considerată ca un act politico-diplomatic de o remarcabilă valoare internațională. Ca atare, opinia publică din țara noastră l-a salutat, văzînd în el înfăptuirea unui pas pozitiv pe calea reglementării problemelor europene, în consens cu cerințele generale ale evoluției politice de pe continent.

Radu PASCAL

reflector

MESAJUL LUI WALTER ULBRICHT

Walter Ulbricht, președintele Consiliului de Stat al Republicii Democrate Germane, a adresat un mesaj șefilor de stat ai țărilor neangajate și ai celor membre ale N.A.T.O.

În dorința de a dezvolta relațiile dintre R.D.G. și aceste state într-un mod care să corespundă intereselor ambelor părți și de a stimula colaborarea pașnică internațională, președintele Consiliului de Stat al R.D.G. atrage atenția asupra faptului că, în ultimul timp, în politica europeană a apărut o situație principial nouă. Această situație, se subliniază în mesaj, oferă posibilitatea statelor care pînă acum au aveau, dintr-un motiv sau altul, relații diplomatice cu R.D.G. să-și revizuiască poziția și să stabilească relații diplomatice normale cu această țară. Astfel s-ar facilita stabilirea și extinderea unor legături avantajoase pentru ambele părți și în alte domenii.

În mesaj se arată, în continuare, că Republica Democrată Germană, în virtutea politicii ei consecvente de pace și înțelegere între popoare, pe baza faptului că face parte din primele zece state industriale ale lumii și întreține legături largi internaționale, formulează cererea legitimă de a participa cu drepturi egale la activitatea Națiunilor Unite. Ar corespunde realității și ar servi principiului universalității O.N.U. dacă destinatarii mesajului ar sprijini primirea R.D.G. în O.N.U., lucru care ar înlesni și reprezentarea guvernului R.F. a Germaniei la O.N.U.

CĂLĂTORIA PREȘEDINTELUI NIXON ÎN MEXIC

Atașatul de presă al Casei Albe, Ronald Ziegler, a furnizat observatorilor detalii asupra vizitei pe care președintele Nixon o va face în Mexic. Întrevederile se vor desfășura atît cu Gustavo Diaz Ordaz, actualul șef al statului mexican, cît și cu Luis Echeverria, președintele ales la 5 iulie și urmînd a se instala la 1 septembrie.

Vizita pe care președintele Nixon o va face, împreună cu soția, în Mexic începe la 20 august și va dura două zile. Întrevederile vor avea loc nu, cum s-ar putea presupune, la Ciudad de Mexico, ci la Puerto Vallarta, stațiune balneară de pe coasta Pacificului. Este vorba, de fapt, de o întîlnire de rutină între șefii celor două state, argumentată în special de luarea unui contact cu noul președinte al Mexicului. Pe agenda contactelor bilaterale, întrevederile între președinții Mexicului și Statelor Unite sînt foarte frecvente, în baza relațiilor de „bună vecinătate" susținute de o serie de inițiative de cooperare în special în zonele de frontieră. Ca urmare, în decembrie 1968, Diaz Ordaz s-a întîlnit pentru a șasea oară cu fostul președinte Johnson, iar în septembrie 1969 a doua oară cu președintele Nixon.

reflector

MITIA RIBICICI ÎN NORVEGIA

Președintele Veceі executive federale a R.S.F. Iugoslavia, Mitia Ribicici, se află într-o călătorie în Norvegia. Vizita pe care o întreprinde președintele Veceі executive are loc în urma invitației premierului norvegian, Per Borten. Înaintea sosirii la Oslo, premierul iugoslav s-a oprit la Copenhaga unde a avut o scurtă întrevedere cu primul ministru danez H. Baumsgaard, în cadrul căreia au fost discutate unele probleme privind atît relațiile bilaterale cît și aspecte ale situației internaționale actuale. În timpul vizitei în Norvegia, de-a lungul întrevederilor pe care le va avea cu omologul său norvegian, premierul iugoslav va aborda o serie de probleme internaționale și de interes comun.

TESTE PENTRU PREMIERUL NORD-IRLANDEZ

James Chichester Clark, primul ministru nord-irlandez, a ieșit învingător, luni seara, într-o adunare a alegătorilor din circumscripția Londonderry de sud. Protestanții extremiști prezentaseră o moțiune de neîncredere care a fost supusă aprobării secției locale a partidului unionist — partid de guvernămînt. Respingerea moțiunii de neîncredere se explică, mai înainte de toate, prin o anume popularitate de care se bucură actualul premier. Protestanții extremiști nu au dezarmat. William Craig (liderul lor) își anunțase, înaintea confruntării de la începutul acestei săptămîni, intenția de a candida pentru funcția de premier, iar alt membru al protestanților extremiști, William Leeds, a contestat valabilitatea respingerii misiunii. Se pare astfel că dificultățile pe care le are de întîmpinat primul ministru nu au fost înlăturate pe deplin. Observatorii politicei semnalează, în acest context, faptul că James Chichester Clark va trebui să explice în curînd, în Consiliul unionist al Ulsterului, politica sa. Testului de la începutul acestei săptămîni îi va urma un altul, cu siguranță, mult mai dificil.

GUVERNUL CONSERVATOR ȘI POLITICA SALARIILOR

Săptămîna trecută, ministrul britanic al forței de muncă, Robert Carr, a convocat două reuniuni, una a conducătorilor industriilor naționalizate, cealaltă a reprezentanților confederației patronale, pentru a le expune punctul de vedere al guvernului cu privire la politica salariilor. Din surse oficiale se află că ministrul s-a pronunțat împotriva sporirii salariilor, insistînd însă ca interlocutorii săi să-și asume răspunderea unor măsuri în acest sens. Agenția „France Presse" relatează: „Guvernul conservator, a spus în substanță ministrul, nu intenționează să instituie un control oficial al prețurilor și salariilor, dar... va trebui să strîngeți dv. șurubul".

Convorbire cu Horace KING

speakerul Camerei Comunelor a Parlamentului britanic

La invitația Biroului Marii Adunări Naționale, a vizitat țara noastră dl Horace King, speaker al Camerei Comunelor a parlamentului britanic. Înainte de a părăsi România, distinsul oaspete a binevoit să acorde un interviu revistei „Lumea".

Horace Maybray King a apărut relativ tîrziu pe acea primă scenă a vieții politice engleze care este parlamentul: a fost ales membru al Camerei Comunelor în 1950, adică la 49 de ani și după o îndelungată carieră didactică (fusese profesor de literatură engleză, apoi director al unui liceu din Southampton). În Camera Comunelor a părut să evolueze constant spre actuala sa funcție: a fost președinte al grupului consultativ al speakerului în perioada 1953—64; apoi președinte al Comitetului procedural (post echivalent cu acela de vicespeaker).

Ales speaker în 1965, a deținut neîntrerupt acest rol predominant procedural (speakerul nu are intervenții politice și nu votează; are totuși dreptul de a interveni, în numele alegătorilor săi, pe lîngă membrii guvernului). Vorbește cu plăcere despre activitatea sa: „îmi place să o fac, deși este destul de dificilă. Este greu să dai satisfacție tuturor și, în același timp, să-ți păstrezi neutralitatea pe care, în ultimii 150 de ani, tradiția o recomandă speakerilor. Ales în unanimitate, aș putea crede că am 629 de prieteni; dar am adesea sentimentul că pierd, pe rînd, pe unii dintre ei". **Reales de două ori, dl King pare să fi fost totuși apreciat de colegii săi.**

Prima întrebare s-a referit la rolul contactelor interparlamentare, domeniu în care actualul speaker al Camerei Comunelor activează susținut.

— Sînt, după cîte știu, primul speaker care face astfel de vizite oficiale. Desigur, funcția mea nu îmi oferă mandatul de a purta convorbiri politice propriuzise; am făcut, așadar, și în România, un schimb de informații asupra instituțiilor politice — mă gîndesc în primul rînd la parlamente — din cele două țări. Am purtat astfel de discuții cu președintele Marii Adunări Naționale, Ștefan Voitec, cu deputați, cu membri ai administrației locale, cu șefi de unități economice. Pe un plan mai general, în convorbirile avute am constatat un consens asupra necesității înțelegerii reciproce în lume. Aceasta mi se pare o poziție constructivă: existența deosebirilor trebuie recunoscută, dar, în același timp, trebuie căutate punctele de convergență, domeniile în care se poate cădea de acord.

L-am invitat pe dl King să ne expună opinia sa asupra relațiilor româno-engleze.

— Am discutat acest subiect în cursul convorbirii avute cu primul ministru român, Ion Gheorghe Maurer, și am apreciat și atunci că relațiile create între țările noastre evoluează excelent. Importurile și exporturile în ambele direcții sînt în creștere. S-au extins schimburile în domeniul tehnico-științific; evoluează satisfăcător și relațiile culturale. Cred, chiar, că se va putea face și mai mult în privința schimburilor în domeniul radioteleviziunii. În general, consider că este în interesul ambelor țări să efectueze schimburi cît mai ample în toate domeniile.

Pentru relațiile create între popoare mi se pare semnificativă reacția promptă și ofertele de ajutorare din Anglia atunci cînd s-a aflat despre inundațiile din România. Am aflat de atunci cu satisfacție despre depășirea dificultăților, despre eforturile admirabile ale oamenilor care au muncit suplimentar pentru a compensa pierderile suferite.

În încheiere, îl invităm pe speakerul Camerei Comunelor să ne exprime impresiile sale, la sfîrșitul vizitei făcute în țara noastră.

— România este țara unor oameni care știu să lucreze susținut, dar știu, în același timp, și să-și ocupe plăcut timpul liber. I-am văzut pe români la lucru și i-am văzut — în ultimele zile, pe litoral — și la odihnă: mii de oameni care se relaxau, mulțumiți, după eforturile depuse într-un an. Îmi place poporul dv.; este vesel și prietenos, formîndu-se astfel în secole de istorie destul de zbuciumată.

Am apreciat și muzica românească, toate genurile de muzică pe care le-am ascultat aici. *(Interlocutorul nostru este un amator avizat: anuarul internațional „Who's Who" consemnează muzica între preocupările extraprofesionale ale d-lui King, care ne-a informat, de altfel, că este „singurul speaker care a cîntat la pian și orgă în peste 20 de țări").* Am înțeles România și prin intermediul limbajului internațional care este muzica.

Mihai MATEI

Vara, la Washington și la San Clemente

O dată la patru ani alegeri prezidențiale, din doi în doi ani alegeri parțiale — acest ritm neschimbător al vieții politice americane se repercutează întotdeauna și asupra politicii externe a țării. Starea actuală de spirit a opiniei publice conferă valoare electorală tuturor acțiunilor de natură să favorizeze instaurarea unei păci stabile pretutindeni în lume. Evident, pe primul plan al atenției se situează războiul din Vietnam, în care Statele Unite au angajat importante forțe militare și o parte considerabilă a prestigiului lor. Ziarul „The Christian Science Monitor" a organizat, la sfîrșitul lunii iulie, un sondaj printre congressmenii din ambele partide, cărora li s-a cerut părerea despre politica Administrației. Majoritatea celor 36 de senatori și 205 membri ai Camerei Reprezentanților cuprinși în sondaj sînt nemulțumiți de politica vietnameză a președintelui Nixon ; în același timp, însă, ei se declară în general satisfăcuți de alte aspecte ale politicii externe a Statelor Unite. Referindu-se nu doar la legislatori, ci la ansamblul populației americane, George Gallup trage următoarele concluzii din rezultatele ultimei anchete organizate de institutul său : procentajul celor care aprobă activitatea președintelui Nixon a crescut simțitor după retragerea, la 30 iunie, a tuturor forțelor americane din Cambodgia, ajungînd din nou la aceeași cifră (61) ca în primele zile ale anului 1970.

Atenția se concentrează însă asupra a ceea ce va urma. Nici măcar intervenția în Cambodgia nu este considerată un capitol închis, o dată ce aviația americană efectuează raiduri de bombardament în această țară, depășind prin acțiunile ei limitele anunțate în cuvîntarea radiotelevizată a președintelui Nixon din 30 iunie. Zilnic, relatează Agenția Associated Press, 50 de bombardiere avînd fiecare la bord circa opt tone de bombe și de rachete decolează de la baze aflate în Tailanda și în Vietnamul de sud pentru a ataca obiective din Cambodgia. Secretarul apărării Melvin Laird a confirmat continuarea bombardamentelor. „Bazîndu-mă pe promisiunea președintelui — a protestat la 5 august de la tribuna Senatului Mike Mansfield, liderul majorității democrate — am crezut că după 30 iunie nu vor mai avea loc asemenea acțiuni". Mansfield și-a exprimat temerea că ele ar putea antrena Statele Unite într-un „război în toată puterea cuvîntului" pe teritoriul cambodgian.

Lăsînd la o parte aprehensiunile mărturisite de senatorul Mansfield — și împărtășite de altfel de mulți americani — să examinăm perspectiva războiului din Vietnam. Administrația face eforturi vizibile pentru a reduce opoziția internă față de propria ei orientare. Criticii politicii de continuare a războiului sînt consultați de înalte oficialități, ceea ce constituie o noutate în marea dezbatere în curs. Henry Kissinger, principalul consilier de politică externă al președintelui Nixon, s-a întîlnit, de pildă, cu președintele Fundației Ford, McGeorge Bundy și cu Averell Harriman, fostul șef al delegației americane la tratativele de la Paris, în timp ce William Rogers a avut o întrevedere neoficială cu patru membri ai Comitetului senatorial pentru relațiile externe (William Fulbright, George Aiken, Mike Mansfield și John Sherman Cooper).

Mai semnificative sînt însă numirea unui conducător *en titre* al delegației americane la tratativele de la Paris și programul de retragere din Vietnam împărtășit de secretarul apărării Melvin Laird unor membri republicani ai Congresului și altor oameni politici, cu indicația de a-l difuza neoficial. Atît de insistente și de argumentate au fost criticile la adresa politicii oglindite în „decapitarea" cu multe luni în urmă a echipei de negociatori și în inexistența unui program precis *(timetable)* de retragere a trupelor americane încît cele două reveniri sînt interpretate unanim ca urmărind, în primul rînd, o reconciliere internă. Întrebarea care se pune tot mai insistent este însă în ce măsură reflectă ele o adevărată modificare în bine a intențiilor Administrației. Iată de ce, primele manifestări ale ambasadorului David Bruce după preluarea misiunii sale au fost urmărite cu cea mai mare atenție. Unii observatori notează că Bruce ia pentru prima oară contact cu problema vietnameză, că principalii săi consilieri civili și militari nu fac parte dintre partizanii unei soluții negociate și că declarațiile făcute de el la tratativele de la Paris nu au conținut nici un element nou, nici o propunere de natură să urnească tratativele din punctul mort. Alți comentatori atrag atenția asupra afirmației lui David Bruce că „dispune de o mare libertate de manevră" și asupra lipsei obișnuitelor note polemice din primul său discurs la masa tratativelor, care a conținut, în schimb, aluzii la perspectiva „intrării convorbirilor într-o fază mai rodnică".

Evident, și misiunea lui Bruce și planurile concrete de viitor ale Administrației vor putea fi judecate numai în funcție de ceea ce se va întîmpla cu adevărat. Programul avansat de ministrul apărării a fost dezvăluit inițial de oponentul republican al lui Hubert Humphrey în bătălia pentru reînnoirea mandatului său senatorial. Este vorba de Clark Mac Gregor, membru al Camerei Reprezentanților care a declarat la un miting politic că „peste zece luni nu vor mai exista trupe combatante terestre americane angajate în Asia de sud-est". El a făcut cunoscut că a aflat această noutate de la secretarul apărării, care a comunicat-o în același timp și altor 15 congressmeni republicani. A doua zi, oficialitățile Pentagonului au confirmat știrea, făcînd și alte precizări : trupele americane din Vietnam, al căror total se ridică în prezent la 406 700 oameni, vor fi retrase pînă la sfîrșitul anului 1972, cu excepția a 20 000 de militari care vor rămîne acolo în calitate de „consilieri". S-a mers chiar pînă la precizarea „etapelor" presupusei retrageri. De curînd, Melvin Laird anunțase că actuala Administrație a redus la jumătate costul anual al războiului din Vietnam și anume de la 29 miliarde de dolari la 14,5 miliarde. Acum, oficialitățile mai sus citate ale Pentagonului prezic, pentru 1972, reducerea acestor cheltuieli la 5 miliarde de dolari anual.

Publicarea unor asemenea cifre ale cheltuielilor urmărește obiective psihologice bine determinate în aceste zile cînd directorul bugetului federal, George Shultz, a făcut cunoscut că anul 1970 se încheie cu un deficit bugetar de 2,9 miliarde de dolari (față de un excedent de 1,5 miliarde anticipat de președintele Nixon în februarie și de un deficit de 1,8 miliarde prevăzut de Administrație încă în mai 1970). Previziuni mult mai sumbre întunecă perspectiva balanței bugetare a anului 1971.

Dacă din punctul de vedere al enormelor deficite, prevăzuta scădere a costului războiului din Vietnam apare ca o binefacere, cifra de cinci miliarde anticipată pentru 1972 ridică multe semne de întrebare. Presupunînd că programul de retragere din Vietnam cu etape evident determinate de criterii electorale este real (de altfel revista „Newsweek" aflase cu multe luni în urmă de existența lui) și va fi respectat întocmai, cum vor cheltui cei 20 000 de așa-ziși consilieri respectabila — totuși — sumă de cinci miliarde ? Răspunsul oficialităților militare este simplu : pentru dotarea forțelor armate sud-vietnameze, care acum numără 1 500 000 de oameni și pînă în 1972 urmează să numere mult mai mulți, și pentru susținerea efortului lor de război. Căci nicăieri, în planul enunțat mai sus, nu este vorba despre o încetare a războiului din Vietnam, despre eventualitatea reglementării negociate a conflictului. Mai mult, rugat de un ziarist să comenteze declarația lui Nguyen Van Thieu că se așteaptă la o victorie militară în următoarele trei luni și că este împotriva unui guvern de coaliție „impus sau rezultat din tratative", președintele Nixon a răspuns la ultima sa conferință de presă în următorii termeni : „Și noi ne opunem unui guvern de coaliție rezultat din tratative sau impus... În ceea ce îl privește pe președintele Thieu, cînd vorbește de victorie, el se referă, desigur, la guvernul Vietnamului de sud și la ceea ce ar urma să se întîmple în perspectivă, presupunînd că nu se va ajunge la o soluție pe calea tratativelor. În ceea ce ne privește, noi înfăptuim programul de vietnamizare. Ne retragem forțele și vom fi plecați atunci cînd sud-vietnamezii vor putea să lupte fără ajutorul nostru".

Se porneste, așadar, de la premisa continuării la nesfîrșit a războiului, se admite că „vietnamizarea" nu a fost concepută ca un pas spre pace și se desconsideră perspectiva unei reglementări negociate.

În dimineața zilei în care președintele Nixon avea să facă aceste declarații, „The New York Times" publica editorialul intitulat „Plan de pace pentru Vietnam". Articolul nu conținea nici o aluzie explicită la planul de pace pentru Orientul Mijlociu pus la punct de diplomația americană, dar preconiza și în problema Vietnamului negocieri pornind de la un program detaliat de încetare a focului. Chiar dacă propunerile

concrete ale ziarului nu sînt întru totul realiste, paralela este frapantă, iar concluzia articolului extrem de importantă : „Statele Unite trebuie să pună pe masa tratativelor de la Paris propuneri de pace detaliate. Nu trebuie să se piardă încă o dată prilejul oferit de reapariția la Paris a unui negociator american de nivel înalt pentru a afirma intențiile de pace ale Americii".

Au urmat conferința de presă a președintelui Nixon și primul discurs al lui David Bruce la Paris : nici o propunere concretă. Acestea sînt, în linii mari, faptele cunoscute în legătură cu atitudinea actuală a Administrației față de conflictul vietnamez. Se va lăsa oare antrenată de atmosfera mondială favorabilă soluțiilor negociate — la care, trebuie spus, participă pe alte planuri, de pildă, în Orientul Mijlociu și în problema reducerii înarmărilor strategice — și va face un pas hotărîtor spre o rezolvare politică a conflictului militar din Vietnam ? Nu se poate ști deocamdată.

SE CAUTĂ „LINII DE COMUNICAȚIE"

Ceea ce se știe este că guvernul republican se străduiește să convingă opinia publică americană de bunele sale intenții. Alegerile se apropie. Animozitățile, nemulțumirile se cer deci atenuate. Să luăm numai două exemple : protestele studențimii și revendicările populației de culoare. Înainte chiar de a încerca să ajungă la o reconciliere cu adversarii politicii sale vietnameze din Congres, Administrația a dorit să se apropie de studenți. După marile manifestații care au urmat invadării Cambodgiei de către trupele americane și după ce poliția a împușcat mortal patru studenți ai Universității Kent, președintele Nixon a resimțit nevoia unor „linii de comunicație" cu lumea universitară. Alexander Heard, președintele colegiului Vanderbilt și James Cheek, președintele Universității Howard (cu studenți predominant negri) au căpătat un fel de statut de ambasadori ai lumii universitare pe lîngă Casa Albă. După două luni de discuții îndelungate cu înalte oficialități guvernamentale, cei doi profesori au ajuns la concluzia că „guvernul nu înțelege criza națională care confruntă societatea americană. Tineretul încearcă, poate, să spună lucruri pe care noi ceilalți ar trebui să le auzim". În memorandele pe care le-au întocmit, Heard și Cheek atrag atenția asupra interpretării diferite pe care Administrația și studenții le atribuie acelorași noțiuni și acelorași fapte. Alexander Heard i-a scris, de asemenea, președintelui, că invadarea Cambodgiei a avut ca efect „împingerea spre stînga a unui mare număr de studenți cu puncte de vedere moderate și chiar conservatoare". James Cheek a subliniat că nemulțumirile studenților negri nu fac decît să oglindească nemulțumirile întregii comunități negre și că obiectivul populației negre nu mai este doar „drepturi civile" ci „dreptate socială".

În conferința sa de presă de la 30 iulie, președintele Nixon s-a referit indirect la raportul Heard-Cheek, susținînd că nu trebuie să se atribuie guvernului întreaga responsabilitate pentru tulburările studențești. O parte din vină revine sistemului de învățămînt, superficialității și lipsei de conținut a programei analitice și, ca atare, președinților de universități și profesorilor.

Deocamdată, însă, studenții se arată preocupați nu de reforma sistemului universitar, ci de sistemul de guvernămînt. Un recent sondaj Harris a ajuns la concluzia că 65 la sută dintre studenți cred că participarea la campania electorală cu scopul de a determina alegerea unor candidați favorabili cauzei păcii și progresului este cea mai bună cale de acțiune pentru rezolvarea problemelor țării. Cifra pare surprinzător de mare, dar 39 la sută dintre studenții interogați au declarat că intenționează să activeze în favoarea „candidaților păcii" în alegerile din noiembrie. Louis Harris a calculat că dacă numai o zecime din acest procent va proceda astfel, campaniile electorale vor fi înviorate de participarea a 200 000 de studenți. Concluzia : „Această experiență ar putea să facă de nerecunoscut scena politică americană". De altfel, deși a criticat în public concluzile celor doi ambasadori ai universităților, președintele nu le-a desconsiderat. Unele dintre recomandările lor au și fost transpuse în practică. Astfel, Robert Finch, pînă de curînd ministru al sănătății, educației și asistenței publice și unul dintre cei mai liberali membri ai Administrației, a primit misiunea de a ține permanent legătura cu universitățile.

Pe terenul drepturilor civile, Administrația se străduiește să găsească cheia către o politică de reconciliere generală, obiectiv aproape imposibil de atins ținînd seama de opoziția fundamentală între aspirațiile populației de culoare — împărtășite de albii cu vederi liberale — și dorințele majorităților albe segregaționiste din Sud. Articolul din ultimul număr al revistei „Time" consacrat acestei dileme este intitulat ironic „O strategie nordist-sudistă". Se pare, totuși, că segregaționiștii sînt foarte supărați pe guvern. Cea mai elocventă dovadă a indispoziției lor o constituie atitudinea senatorului Strom Thurmond din Carolina de sud, a cărui principală caracteristică politică o constituie neobosita căutare a partidului cu cea mai eficientă politică de menținere a segregației. A fost cînd democrat, cînd independent, cînd republican, iar de la instalarea actualei Administrații era privit ca principalul ei sprijinitor în sud. Thurmond milita pentru a atrage de partea guvernului pe rasiștii înclinați să devină partizani ai lui George Wallace. Acum însă, el se simte trădat și de la tribuna Senatului, a acuzat Administrația că „a îmbrățișat o filozofie nordistă" și a avertizat-o că „oamenii din Sud nu vor sprijini o politică atît de nerezonabilă".

Motivul indignării lui : noile acțiuni federale pentru traducerea în fapt a legislației școlare integraționiste. După hotărîrea din octombrie 1969 a Curții Supreme, care a blamat tergiversările în materie de integrare școlară, ministerul justiției a început, într-adevăr, să ia anumite inițiative concrete. La Washington se consideră că, dacă integrarea va deveni cît mai curînd fapt împlinit, problema școlilor din Sud nu va mai reprezenta o problemă nevralgică în marea campanie electorală din 1972. În plus, Administrația resimte nevoia de a-și întări influența asupra marilor regiuni metropolitane din centrul și nordul țării. Ceea ce nu înseamnă însă, că ar fi dispusă să piardă sprijinul Sudului alb. Ambiguitățile și jumătățile de măsură decurgînd din această dorință de a împăca pe toată lumea au darul de a irita, dimpotrivă, ambele părți. La ultima sa conferință de presă, președintele Nixon a repetat că politica sa „se bazează mai degrabă pe cooperare decît pe constrîngere" și că nu se vor trimite reprezentanți federali care să vegheze asupra desegregării decît dacă vor fi ceruți de Sud. Într-un amplu raport al Societății republicane Ripon, grup dominat de tineri liberali, se arată că orice politică urmărind menajarea temerilor și a prejudecăților unei clase restrînse de alegători este sortită eșecului și că partidul republican „n-are loc la dreapta democraților sudiști". El trebuie să se adreseze „noului Sud", urban și din ce în ce mai liberal.

Dacă tineretul și revendicările lui, desegregarea și obstacolele pe care le întîmpină reprezintă probleme nevralgice continuu la ordinea zilei, Administrația acordă acum prioritate absolută altui sector, pe care-l consideră esențial : componența Congresului și, în primul rînd, a Senatului. Format din 57 de democrați și 43 de republicani, Senatul a contrazis și contrariat de multe ori Administrația : a respins doi judecători desemnați de președintele Nixon pentru Curtea Supremă, a pus sub semnul întrebării prerogativele prezidențiale în numele cărora s-a decis intervenția în Cambodgia, a aprobat cu o majoritate de numai unu proiectul de construire a rachetelor anti-rachetă. În ultimele zile, senatorul William Fulbright, inițiatorul multor campanii urmărind îngrădirea libertății de acțiune a guvernului, a deschis din nou focul, de data aceasta în legătură cu acordul militar americano-spaniol.

Considerînd că un Senat în care republicanii ar deține majoritatea ar fi mai puțin dificil, președintele Nixon și-a propus obiectivul — îndeobște imposibil de atins la jumătatea mandatului prezidențial, cînd, conform tradiției, opoziția cîștigă voturi — de a aduce șapte republicani în plus în Senat.

Întrucît dintre cele 35 de mandate puse în joc 25 aparțin democraților, lupta se va duce mai ales pe terenul adversarilor Administrației, ceea ce va constitui un avantaj pentru ea. Președintele a ales o echipă de nouă republicani cu vederi conservatoare (opt dintre ei sînt în prezent membri ai Camerei Reprezentanților) și i-a convins să lupte, cu sprijinul Administrației, pentru a lua locurile unor senatori democrați liberali. O membră a Camerei Reprezentanților, Margaret Heckler, a refuzat însă oferta. Motivul : Casa Albă îi ceruse să candideze în competiție cu Edward Kennedy, pentru un mandat senatorial al statului Massachusetts.

Rezultatele ultimului sondaj Gallup : în alegerile pentru Congres, democrații au șanse să întrunească 54 la sută din voturi, iar republicanii 46 la sută. Pînă la toamnă, însă, multe se mai pot schimba.

Între timp, Senatul, în actuala lui componență, se străduiește să reducă alocația de aproape 20 de miliarde solicitată de guvern pentru extinderea sistemului de rachete antibalistice „Safeguard". Mike Mansfield a anunțat că sesiunea care se va întrerupe la 15 octombrie, va fi reluată după 3 noiembrie (în aceeași componență, mandatul viitorilor senatori începînd abia la 1 ianuarie) deoarece ordinea de zi e prea încărcată pentru a fi epuizată pînă la alegeri. Vor mai rămîne în suspensie măsuri controversate ca reforma electorală, reforma asistenței publice și alocațiile militare.

Casa Albă s-a mutat, pentru lunile de vară, la San Clemente, în California. Acolo, ca și la Washington, unde Congresul lucrează fără întrerupere, problemele actualității internaționale și interne impun un ritm de activitate specific anotimpurilor mai reci.

Felicia ANTIP

ITALIA

Aceeaşi formulă de guvernare

Premierul italian, Emilio Colombo, prezentînd în Camera Deputaţilor „Schiţa programatică"

Criza de guvern, declanşată la 6 iulie, o dată cu demisia lui Mariano Rumor, a fost practic închisă la 6 august ; se va sfîrşi, oficial, la 14 sau 15 august o dată cu obţinerea, de către noul cabinet Colombo, a investiturii Parlamentului. A fost o criză „al buio" (pe întuneric), complexă şi plină de necunoscute. Ieşite din ea, partidele coaliţiei guvernamentale se felicită că s-a terminat în numai o lună şi fără un guvern provizoriu, de aşteptare, ca în vara lui 1968 sau 1969. Formula centrului-stînga a renăscut încă o dată din propria-i cenuşă, din urgenţa de a înfrunta o situaţie economică, financiară şi socială pe cale de deteriorare.

„COALIŢIA DEZUNIŢILOR"

În Italia anului 1970 — remarca revista „Epoca" — fiecărui anotimp îi corespunde, cu o precizie desăvîrşită, o criză de guvern. Astfel, a existat o criză de iarnă, una de primăvară şi o alta de vară. În douăzeci şi şase de luni, legislatura născută din alegerile din mai 1968 a avut cinci guverne.

Recenta criză de guvern ca şi celelalte două care au precedat-o în cursul ultimului an sînt reflexul unei crize politice mai generale, care durează cel puţin de la alegerile din mai 1968. În acest scrutin partidul comunist, ca şi forţele de stînga au obţinut un avantaj care a dus, ulterior, la criza formulei de centru-stînga, rezultatele alegerilor determinînd orientări politice, fie în sînul partidului socialist — unde lupta dintre două alinieri opuse a dus la sciziunea din iulie 1969 şi la actuala confruntare P.S.I.—P.S.U. —, fie în cadrul democraţiei-creştine, în care, practic, de foarte multă vreme, nu mai există o reală majoritate. „De la război încoace — scria «Stampa» — ori de cîte ori problema socialiştilor italieni pare rezolvată într-un sens sau altul, se constată de fapt că este mereu deschisă, complicată de problema raportului cu comuniştii şi de binecunoscuta alternativă pe care P.C.I. o reprezintă". (Tradiţia sciziunilor între socialiştii italieni — citeşte P.S.I. şi P.S.U. —, este mai puternică decît cea a unificărilor. Din octombrie 1892, cînd P.S.I. a fost constituit la Genova şi pînă în 1956 — cînd la Pralognan întîlnirea Nenni—Saragat a dus la unificare — avuseseră loc nouă sciziuni şi două unificări. Apoi, după cea de a treia unificare, s-a ajuns, astăzi, la cea de a unsprezecea sciziune). Democraţia-creştină, partidul majorităţii relative, sfîşiat pe dinăuntru de disensiunile dintre curente (opt sau nouă), grupuri sau simple persoane, cu greu îşi ascunde contradicţiile. Aparenţa este însă păstrată : în momentele dificile îşi menţine cu uşurinţă unanimitatea şi solidaritatea. A fost astfel unanim solidar cu Mariano Rumor cînd acesta a demisionat din lipsa de clarificare din sînul partidelor (în primul rînd al său); unanim solidar cu Giulio Andreotti cînd acesta, încercînd să refacă coaliţia, punea accentul pe clarificarea politică şi dezvoltarea economică ; unanim de acord cu documentul Colombo care avea, în sfîrşit, să formeze ceea ce France Presse denumea „coaliţia dezuniţilor". Dar, după cum nota „L'Europeo", solidaritatea şi unanimitatea democraţiei-creştine au „o savoare pur protocolară. Astăzi democraţia-creştină nu mai este marele partid cu o singură faţă, ci este constrîns la dificile echilibristici interne. Apare, mai mult ca oricare altă formaţiune politică, ca o federaţie de mici şi foarte bătăioase partide".

Problema care stă în centrul unei asemenea situaţii este, repetăm, aceea a luptei care se dă între partidele de guvernămînt şi în sînul fiecăruia în parte privind atitudinea faţă de mişcarea muncitorească şi de locul pe care aceasta trebuie să-l aibă în viaţa socială şi politică a ţării. Din punct de vedere politic, într-o ţară ca Italia, o asemenea atitudine ia în mod direct aspectul raporturilor cu reprezentantul clasei muncitoare, partidul comunist. În această direcţie două tendinţe s-au confruntat, de-a lungul anilor, căpătînd accente dramatice în ultimii doi ani : tendinţa care exprimă conştiinţa că numai printr-un raport nou, pozitiv cu partidul comunist este posibilă rezolvarea marilor probleme naţionale şi dezvoltarea regimului democratic şi cea care încearcă să împiedice evoluţia în această direcţie.

Dificultăţile oricărui guvern de centru-stînga provin, aşadar, din complexitatea echilibrurilor sale interne, din echivocul poziţiilor partenerilor de coaliţie. Şi — constată observatorii — deşi coaliţia a fost refăcută în urma eforturilor lui Emilio Colombo, nici de astă dată nu s-a rezolvat problema centrală a crizei în care Italia se zbate de doi ani : partidele coaliţiei guvernamentale nu au găsit încă un punct comun de apropiere privind raporturile majorităţii parlamentare cu opoziţia de stînga, nici la nivel parlamentar, nici la nivel regional. Este de ajuns să se confrunte interpretările date pe de o parte de socialişti şi, pe de altă parte, de social-democraţi dialogului cu comuniştii — pentru a înţelege dificultăţile ce le va avea de întîmpinat noul guvern Colombo. De altfel, încă de pe acum, socialist-unitarii declară că, lipsind clarificările politice cerute, guvernul „va fi slab", lăsînd să se înţeleagă că, în trei-patru luni, criza se va declanşa din nou. Prin aceste precizări — remarcă presa italiană — social-democraţii par să-şi asigure libertatea de a declanşa o nouă criză în orice moment.

LOGICA REUŞITEI

După eşecul lui Giulio Andreotti, cauzat de „nu"-ul categoric al socialist-unitarilor, soluţia Colombo apărea drept cea mai logică din punctul de vedere al actualei conjuncturi economice a ţării. În calitatea sa de ministru al trezoreriei ce cunoştea, de cel puţin şapte ani, problemele economico-financiare ale ţării, Colombo apărea de la început, atît democrat-creştinilor cît şi partidelor laice, omul cel mai potrivit pentru ieşirea din criză. (De altfel, în întrevederile premergătoare formării guvernului, Colombo nu a pus atît accentul pe cadrul politic sau raportul guvernului cu opoziţia, cît pe probleme economice, stabilitate şi eficienţă.) Pe de altă parte, pentru democraţia-creştină numele lui Colombo este legat de cel al lui Andreotti, ambii delimitîndu-se net de grupul doroteu, în octombrie 1969, cînd au declanşat criza propriului partid ce a continuat să-şi proiecteze efectele chiar şi în ultimele confruntări ministeriale. Aşadar, nici o opoziţie din partea minorităţii democrat-creştine, aşa cum de altfel se petrecuse şi în cazul Andreotti. Totodată, deşi divizaţi între ei, nici socialiştii şi nici social-democraţii nu aveau motive deosebite de a se opune prezenţei lui Colombo în fruntea cabinetului. Pentru socialişti, Colombo este omul care s-a distanţat la momentul oportun de majoritatea dorotee (ea reprezenta în fapt democraţia-creştină condusă de Picoli ; se numea astfel după mînăstirea surorilor dorotee, unde a luat fiinţă), atît de

ostilă, timp de zece ani, socialiștilor. Pentru socialist-unitari, ministrul trezoreriei rămîne simbolul acestei politici de apărare a stabilității monetare și al luptei contra inflației care coincide cu programul și tradiția social-democrată. În ceea ce-i privește pe republicani, prioritatea pe care aceștia au acordat-o întotdeauna cerințelor de politică economică și-a găsit o confirmare în personalitatea complexă a fostului ministru al trezoreriei. (vezi rubrica „Profil" la pag. 30).

De asemenea, la reușita tentativei Colombo a contribuit fără tăgadă și situația economică a țării, calificată nu de puțini experți drept îngrijorătoare. Dezechilibrul balanței de plăți ajunsese la un punct deloc liniștitor : numai în primul semestru al acestui an importurile au crescut cu 21 la sută, în timp ce exporturile au crescut numai cu 6 la sută. Mai clar : în timp ce consumul crește, producția descrește. Este un ritm ce nu poate dura multă vreme fără a nu pune în primejdie întregul mecanism al economiei italiene. Cînd președintele Rumor a demisionat — nota „Corriere della Sera" — situația economică era la fel de neliniștitoare. „E posibil — se întreba ziarul milanez — ca în trei săptămîni totul să fi fost dat uitării ?" Se impunea, așadar, de urgență, un guvern capabil să reechilibreze cu fermitate balanța de plăți și să angajeze o politică conjuncturală care să salveze stabilitatea monetară a țării. Programul guvernamental elaborat de Emilio Colombo în urma unei luni întregi de consultări și întrevederi cu reprezentanții celor patru partide (luni, au început în Parlament dezbaterile în legătură cu declarația-program a noului guvern) cuprinde, de altfel, într-un capitol aparte, un ansamblu de măsuri și propuneri pentru „relansarea" economiei țării care — afirmă documentul — „prezintă probleme grave și impune responsabilități grave".

Abilitatea fostului ministru al trezoreriei, care a avut sprijinul deplin și constant al secretarului general al democrației-creștine, Arnaldo Forlani, a constat în aceea că a știut să dozeze în declarații-program exigențele adesea contrastante ale tuturor partenerilor. Evitînd o mediere, aparent imposibilă azi, între diversele poziții, Colombo a reușit o sinteză a punctelor la care fiecare partener ține în mod deosebit. În același timp însă, deși aceasta reprezenta singura cale de depășire a crizei, tot ea rămîne și punctul critic al coaliției : cu cît fiecare din cele patru partide va încerca să imprime formelor de guvernare fizionomia sa specifică, cu atît mai mari și iminente vor fi pericolele de dezagregare a centrului-stînga. Astfel, considerat abil și concis, programul Colombo nu pare însă a satisface pe deplin nici una din componentele coaliției de centru-stînga, în sînul căreia a trezit nu puține critici și rezerve.

În ciuda acestora, se apreciază că meritul lui Colombo este acela de a fi făcut să eșueze încercarea de a deplasa spre dreapta orientarea politică a țării, dizolvarea parlamentului și organizarea de alegeri anticipate. În același timp însă — arăta vicesecretarul P.C.I., Enrico Berlinguer — dreapta, nereușind să-și realizeze țelurile propuse, a obținut un compromis precar și dăunător ale cărui influențe se vor reflecta în viitor, comportînd noi riscuri pentru instituțiile democratice. „Noi, comuniștii, — arăta vicesecretarul P.C.I. într-o conferință de presă — punem accentul nu pe problema formulei de guvernare, ci pe orientarea politică și programatică. Și aceasta pentru că plecăm de la cerințele tot mai urgente ale muncitorilor, ale cauzei democrației, ale dezvoltării societății naționale".

DIALOGUL CONTINUĂ

Documentul-program elaborat de Colombo cuprinde un capitol aparte — capitolul trei — intitulat „Reforme", unde se precizează că sînt necesare angajamente precise în domeniul construcției de locuințe, asistenței medicale și transporturilor. În acest scop guvernul își propune „să solicite contribuția și colaborarea organizațiilor sindicale" și să continue dialogul cu acestea. Într-adevăr, de-abia format, fără investitura Parlamentului, noul guvern italian — se anunță de la Roma — a reluat dialogul cu cele trei mari centrale sindicale — C.G.I.L. (de orientare comunistă), C.I.S.L. (de orientare socialistă) și U.I.L. (de orientare catolică) — în intenția de a găsi, de comun acord, soluții concrete pentru a scoate economia Italiei din actualele dificultăți.

Dar, ce înseamnă rezolvarea crizei politice privită prin prisma mișcării sindicale ? Pentru a răspunde la o asemenea întrebare trebuie să amintim că această ultimă criză s-a declanșat la 6 iulie, în ajunul unei mari greve generale pregătită de cele trei confederații sindicale. Majoritatea observatorilor au pus demisia cabinetului Rumor nu numai pe seama dezechilibrurilor interne din cadrul celor patru partide, ci și pe aceea a dezacordului forțelor politice în ceea ce privește soluțiile ce trebuiau date cerințelor economico-sociale aduse în discuție de sindicate. Declanșarea crizei — arătau în acele zile reprezentanții sindicatelor — reprezenta de fapt și un răspuns negativ dat acestor cerințe, „o tentativă din partea anumitor forțe guvernamentale de a se eschiva de la aceste probleme prin aventura unei instabilități politice, al cărei preț îl plătește acum țara în toate sectoarele, începînd cu cel economic". (L'Unità).

Prin luptele sindicale din ultima toamnă, clasa muncitoare italiană a obținut importante cuceriri : o nouă lege a pensiilor, abolirea discriminărilor salariale cu caracter teritorial, semnarea unor noi contracte de muncă prevăzînd importante îmbunătățiri salariale, cucerirea a noi drepturi contractuale și libertăți la locul de muncă. Rămîn însă o serie de alte reforme sociale înscrise pe agenda sindicală. „Pentru mișcarea sindicală — arăta L'Unità — politica reformelor are o valoare esențială și orice măsură conjuncturală trebuie să fie coerentă cu timpul și gradul stabilite pentru realizarea reformelor sociale. Noul guvern va trebui să hotărască metodele ce vor fi folosite în discuțiile cu sindicatele, fiindcă o dezbatere constructivă asupra reformelor nu va putea avea loc fără o confruntare reală și fără eforturi sincere de apropiere a diverselor poziții, eforturi pe care guvernul va trebui să le depună așa cum sînt dispuse s-o facă și sindicatele".

Clasa muncitoare italiană așteaptă din partea noului guvern reformele promise și o politică economică care să garanteze dezvoltarea țării, prin transformări structurale și sociale. Noul cabinet va fi, fără îndoială, confruntat cu aceste probleme, căci nerezolvarea lor înseamnă oferirea unei baze obiective menținerii crizei, independent de aparențe. În orice caz — anunța L'Unità — pe aceste teme se va redeschide, în toamnă, mișcarea revendicativă a clasei muncitoare italiene.

Rodica DUMITRESCU

Belgia

LINGVISTICĂ ȘI CONSTITUȚIE

Vara aceasta pare să fie deosebită de celelalte pentru activitatea politică din capitala Belgiei. Plecările în vacanță au fost amînate pînă spre sfîrșitul lunii iulie și chiar după ce parlamentarii au părăsit Bruxellesul, Consiliul de Miniștri și-a continuat discuțiile. Dezbaterile tumultoase purtate de-a lungul celor nouă luni ale sesiunii încheiate au lăsat în urma lor numeroase probleme deschise, a căror soluționare este urgentată de perspectiva alegerilor comunale din toamnă. Așa încît actuala vacanță nu poate fi considerată un veritabil răgaz politic, ci mai degrabă un „timp de gîndire".

Agenda politică belgiană păstrează în prim-planul preocupărilor ei reforma constituțională. Datînd din 1831, revizuită în 1893 și modificată pentru ultima oară în 1921 în vederea introducerii votului universal, Constituția belgiană apare azi necorespunzătoare — este părerea unanimă a oamenilor politici — față de prefacerile pe care le-a adus epoca modernă. Problema adaptării cadrului instituțional la noile realități este de actualitate în multe țări occidentale. În Belgia, ea se complică datorită evoluției celor două comunități lingvistice — flamanzii din nordul țării, wallonii din sud — și a revendicărilor lor.

Frontiera lingvistică traversează Belgia aproape în linie dreaptă, de la răsărit spre apus, trecînd pe la miazăzi de Bruxelles. Situația reală este ceva mai complexă. În momentul intrării în vigoare a Constituției din 1831, franceza era limba oficială a regatului. Avîntul economic din secolul al XIX-lea (prima revoluție industrială bazată pe mari resurse de cărbune și apropierea minereului de fier) avea drept cadru regiunile wallone. Ceea ce nu putea decît să accentueze tendința de a prelua în administrație modele franceze și folosirea puternic prioritară a limbii franceze. E adevărat că, în perioada dintre cele două războaie mondiale, legi succesive au impus cunoașterea ambelor limbi, predominanța limbii franceze s-a menținut, însă, ca instrument de comunicare între cele două grupuri lingvistice — și, în fond, ca o condiție de ascensiune socială — pînă în zilele noastre, deși cea de-a doua revoluție industrială a dinamizat economia Flandrei datorită deschiderii ei către marile căi de apă.

Astfel, raportul de forțe dintre flamanzi și walloni — cărora li s-au adăugat, cu timpul, ca entitate aparte, bruxellezii — a dus la adoptarea a succesive decizii de compromis, în general

puțin satisfăcătoare pentru toate părțile. Cu atît mai puțin, cu cît cele trei mari partide naționale : social-creștin (P.S.C.), socialist (P.S.B.) și liberal (P.L.P.) își interferau acțiunea cu aceea a formațiunilor politice constituite pe bază lingvistică. În aceste condiții, o reformă a Constituției a preocupat pe drept cuvînt toate guvernele care au deținut conducerea în ultimii 16 ani.

Venind la putere, acum doi ani, actualul guvern o înscria cu regim de „prioritate absolută" în programul său. Fiecare din propunerile cabinetului Eyskens prevăzînd revizuirea unor paragrafe constituționale, a avut însă de înfruntat o puternică opoziție care urmărea ca obiectiv esențial să împiedice realizarea de către guvern a majorității de două treimi din voturi necesare adoptării proiectelor în parlament.

După ce, în iulie 1969, o primă tentativă se solda printr-un eșec, guvernul instituia o nouă formulă de lărgire a cadrului de discuții, prin convocarea unui număr de reprezentanți ai tuturor partidelor, ținîndu-se seama totodată de apartenența lor lingvistică. Este vorba despre grupul comunitar „al celor 28", care nu a reușit să consemneze pînă la sfîrșitul anului nici un succes în sensul aplanării divergențelor. A cîștigat teren în acest timp — devenind de altfel temă de noi controverse — ideea că „formula unei Belgii unitare este depășită" și că o structură federală ar corespunde mai bine aspirațiilor ambelor comunități.

În februarie 1970, premierul Eyskens — pentru „soluționarea globală și totală" a problemei comunitare — înainta parlamentului un nou proiect guvernamental. Potrivit acestui proiect, Belgia era concepută ca teritoriu a trei mari regiuni — flamandă, wallonă și bruxelleză — fiecare urmînd să aibă un consiliu cultural compus din senatori, cu atribuția de a rezolva prin decrete problemele de ordin cultural. La Bruxelles, consiliul ar fi fost mixt. Nici de data aceasta n-au fost obținute cele două treimi din voturi necesare. În comentariile lor, numeroși oameni politici din capitala belgiană au considerat că rolul principal în nereușită l-a jucat atitudinea, de boicotare a lucrărilor, a ramurii francofone a partidului liberal. Într-un recent interviu acordat cotidianului „La Libre Belgique", președintele fondator al partidului, secretarul de stat Omer Vanaudenhove, declara că reprezentanții P.L.P. nu respingeau ideea revizuirii constituționale, aderînd chiar la unele propuneri importante ale guvernului, dar că dificultăți survin în ceea ce privește „chestiunea Bruxelles-ului".

Despre ce este vorba în fond ? Regiune oficial bilingvă, dar în fapt francofonă, Bruxelles a devenit ținta de preferință a „atacului" flamand și „punctul de onoare" al rezistenței wallone. În conducerea orașului wallonii dețin 80 la sută din locuri. Flamanzii, care au admis paritatea în gestiunea statului deși ei sînt demografic majoritari, cer o compensație în administrarea capitalei. Așa a luat naștere proiectul de instituire a unui „corset" de comune flamande în jurul celor 19 comune ce alcătuiesc aglomerația bruxelleză. În acest fel, izolînd capitala de sudul francofon, prezența flamandă ar putea fi prezervată în capitală. Deputații de origine wallonă s-au opus, argumentînd că la adăpostul unei asemenea bariere prezența flamandă ar putea deveni predominantă. Problema aglomerării bruxelleze și a periferiei capitalei a rămas deci nerezolvată. Ea constituie în continuare miezul dezbaterii „comunitare" și toată lumea se declară de acord că, așa cum se spunea într-un comentariu din „Le Soir", revizuirea Constituției nu trebuie să se facă „fără bruxellezi sau împotriva lor".

Dacă problema lingvistică rămîne, cum se spune în presa belgiană, „piatra de încercare" a reformei constituționale, problema bugetară, în special

Președintele P.L.P., secretarul de stat Omer Vanaudenhove

Secretarul de stat al economiei regionale flamande, André Vlerick

Președintele partidului social-creștin, Leon Servais

sub aspectul repartizării creditelor între cele două comunități, este cea care a întrunit cel mai mare număr de contestații. Situația, în general viu dezbătută, s-a complicat și mai mult în urma conferinței de presă ținută la mijlocul lunii iulie de secretarul de stat al economiei regionale flamande, André Vlerick. După ce a făcut bilanțul aplicării legilor de dezvoltare economică în Flandra, în cursul primului semestru al anului acesta și după doi ani de existență a departamentului pe care îl conduce, André Vlerick a anunțat că el preconizează, pentru repartizarea bugetului pe 1971, nu o bază paritară ca în cei doi ani anteriori, ci luarea în considerare a unor „criterii obiective", care, după părerea ministrului flamand, ar îndreptăți să se acorde regiunii flamande 60 la sută din buget.

„Declarația Vlerick" a constituit punctul de plecare a unei serii de dezbateri, luări de poziție, adeziuni și critici, după apartenența autorilor la una sau alta din comunitățile interesate. Ministrul economiei regionale wallone, Fernand Delmotte a anunțat că ministerul său nu renunță la regula parității stabilită de guvern în repartizarea bugetului. Primul ministru Eyskens a reafirmat decizia guvernamentală de a menține criteriul paritar în împărțirile bugetare actuale și de a sprijini așanumitul „proiect Leburton" — după numele autorului, ministrul economiei, asupra expansiunii economice. „E vorba — a spus el — de o repartizare temporară și limitată, scopul fiind de a se ajunge la o repartizare urmînd criterii obiective". Criterii obiective, care, însă, după părerea membrilor walloni ai cabinetului, nu sînt acelea invocate de ministrul flamand : ei, amintesc că modernizarea industrială a provinciilor wallone este una din sarcinile actuale ale economiei belgiene. În acest domeniu, de altfel, tezele și antitezele se desfășoară pe un larg cîmp de dezbatere. Dificultatea constă în faptul că ele se înfruntă pe un fond politic. În momentul în care guvernul caută noi soluții, noi căi pentru rezolvarea impasului comunitar, în care fiecare pas pe drumul cîștigării și păstrării unei majorități este deosebit de important, gestul ministrului Vlerick este considerat de observatori ca unul care nu face decît să deservească efortul comunitar.

■

„În ultima vreme, în ciuda vacanței parlamentare — sau folosind calmul relativ pe care i-l oferă — guvernul și-a multiplicat încercările de a găsi o soluție a problemei. Ritmul a fost precipitat pe de o parte de perspectiva alegerilor comunale de la începutul lui octombrie, pe de altă parte de formula „ultimativă" lansată de actualul președinte al partidului social-creștin (P.S.C.) Leon Servais : „Guvernul trebuie să propună ceva la sfîrșitul vacanței — adică la sfîrșitul lunii august, începutul lunii septembrie — sau să se retragă". De aceea, unii observatori din capitala belgiană ajung să se întrebe dacă nu cumva se pune de fapt chestiunea unor eventuale alegeri legislative anticipate, avînd loc chiar înaintea scrutinului comunal. Ultimele declarații ale premierului Eyskens sînt însă optimiste în ceea ce privește un rezultat pozitiv al căutărilor guvernamentale, căutare pe care deja presa belgiană le denumește „a treia tentativă".

Liana ENESCU

CONGO-BRAZZAVILLE

Repere noi pe hartă

Nicolae Crețu

Situată acolo unde brîul imaginar al Pămîntului încinge Africa, străjuită la sud de marele fluviu ce i-a conferit numele și scăldată în vest de apele Oceanului Atlantic, cu înălțimi împădurite și cîmpii acoperite de vegetație tropicală, Republica Populară Congo, asemenea altor state africane, serbează la mijlocul acestui august primul deceniu al independenței.

Cu o istorie zbuciumată, la fel ca și a altor popoare de pe continentul african, tînărul stat congolez a evoluat treptat de la situația de colonie pînă la obținerea independenței depline. În perioada relativ scurtă care s-a scurs de la crearea statului independent, poporul congolez a realizat importante progrese pe plan politic, economic, social și cultural, în toate compartimentele activității sale umane.

„Libertatea se consolidează prin eforturi susținute, iar planificarea constituie cel mai bun mijloc de progres pentru o țară în curs de dezvoltare", ne spunea vicepreședintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Congo, Alfred Raoul. Într-adevăr, tînăra republică s-a angajat activ pe calea dezvoltării independente, fixîndu-și ca obiective fundamentale diversificarea și modernizarea producției economice și scoaterea țării din categoria statelor furnizoare în exclusivitate de materii prime și produse agricole. Pentru a îndeplini aceste obiective cît și pentru a pune în valoare mai intensiv cît mai multe sectoare, țara a fost reorganizată în nouă regiuni economice. În ceea ce privește investițiile, sumele din ultimii ani sînt edificatoare. Pentru dezvoltarea economiei în anul 1970 sînt prevăzute 1,6 miliarde de franci (cfa), sumă dublă față de anul precedent. Planurile de dezvoltare urmăresc, de asemenea, echilibrarea diverselor sectoare, paralel cu dezvoltarea tuturor regiunilor țării, care dispune de uriașe resurse naturale, deocamdată insuficient exploatate. În același context, guvernul (preocupat de modernizarea vieții rurale) a lansat de curînd un program trienal de renovație rurală.

Valorificarea potențialului energetic oferit de fluviile Congo, Loeme cît și de rîurile Oubangui și Foulakari și altele, ar plasa Republica Populară Congo printre primele state furnizoare de energie electrică. În această direcție un prim pas a fost făcut prin construirea pe rîul Djoue a unei hidrocentrale a cărei capacitate este de 12 milioane kWh. Alte noi proiecte vizează construirea unor hidrocentrale pe Kwilou ce vor produce 7 milioane kWh, și pe căderile naturale de la Bouenza.

Vastele bogății forestiere (pădurile ocupă 50 la sută din suprafața țării) cu specii de esență valoroasă ca mahonul, tecul, abanosul, care constituie unul din principalele articole de export, vor fi prelucrate și în țară.

Pentru dezvoltarea agriculturii și a sporirii producției de banane, citrice, arahide, cafea, bumbac, tutun, se are în vedere extinderea suprafețelor cultivabile, irigarea lor dar și asigurarea unor căi de transport care să faciliteze legăturile dintre diferite centre agricole și poarta Congoului spre Atlantic — portul Pointe-Noire, capitala economică a țării. Se află deja în construcție o vastă cale rutieră ce va lega nordul țării de Brazzaville și de portul oceanic, o adevărată „coloană vertebrală" care va susține și va ușura modernizarea sectorului agricol.

Dispunînd de importante bogății de cupru, aur, diamante, potasiu, plumb și petrol, industria extractivă se află pe lista preocupărilor de bază ale guvernului de la Brazzaville. Rezultatele acestor preocupări n-au întîrziat. În regiunea Holle-Saint Paul, care se găsește la 40 km nord-est de Pointe-Noire a fost descoperit un zăcămînt de potasiu care este apreciat ca cel mai important din lume. Intrarea în exploatare a zăcămîntului de la Holle (350 000 tone pe an), va avea ca efect dublarea exporturilor Republicii Populare Congo.

Combinatul textil de la Kinsoundi, fabrica de ciment de la Loutete sînt unele din cele mai noi obiective apărute pe harta țării. Proiectele de dare în exploatare a zăcămintelor mineraliere de la Zanaga și N' Dongo precum și a celor petrolifere din regiunea Pointe-Noire, construirea unui combinat pentru industrializarea lemnului în nordul republicii vor completa tabloul economiei în ascensiune a Republicii Populare Congo.

Avînd prilejul să vizitez recent tînăra republică din centrul continentului african, în carnetul de însemnări am putut consemna noile realități congoleze, realizările recente care au apărut pretutindeni pe harta acestui tînăr stat. În Poto-Poto, cel mai aglomerat cartier al capitalei Brazzaville, „oraș al tinereții", cum este denumit, au fost înălțate clădiri cu mai multe etaje, din plăci de beton. Au fost construite noi cartiere : Bacongo, Mpila, Makelekele. Guvernul de la Brazzaville s-a preocupat intens de formarea viitoarelor cadre, lucru foarte important pentru un stat tînăr. În capitala țării, în cartierele noi au fost construite școli destinate instruirii și specializării acestor cadre. De altfel, nu este lipsit de interes să menționăm că Republica Populară Congo, cu un procentaj de 90 la sută, se situează pe unul din primele locuri al școlarizării elevilor, printre țările africane.

„Să ne bizuim mai întîi pe propriile noastre forțe", aceasta este deviza noastră, îmi spunea Ange Diawara, ministrul dezvoltării. „Dar, pentru realizarea obiectivelor economice propuse, a continuat el, una din condițiile fundamentale rezidă în stabilirea unei colaborări și a unor legături reciproce cu alte state, care ne respectă independența și drepturile fundamentale, integritatea teritorială și dreptul de a ne alege instituțiile care ne convin". Prin politica promovată, Republica Populară Congo oferă o gamă largă de posibilități de cooperare cu statele din Africa și de pe alte continente. Între acestea se numără și România cu care întreține relații de colaborare în interesul și avantajul popoarelor celor două țări. „Colaborarea cu România este exemplară", mi-a declarat ministrul de externe Auxence Ickonga. Ea este concretizată prin acordurile de cooperare economică și tehnică, de colaborare cultural-științifică a unui acord comercial pe termen lung. Recenta vizită la Brazzaville a ministrului afacerilor externe Corneliu Mănescu, prima sesiune a Comisiei mixte de cooperare economică și tehnică româno-congoleză și adoptarea statutului acestui organism au evidențiat posibilitățile reale de colaborare în domeniile minier, petrolier, metalurgic, agricol și al exploatării forestiere între cele două țări.

A zecea aniversare a obținerii independenței ce va fi sărbătorită la 15 august găsește poporul Republicii Populare Congo angajat cu toată ființa sa în realizarea dezvoltării economice și sociale, pentru ridicarea nivelului de trai și bunăstării.

Noua clădire a primăriei din Brazzaville

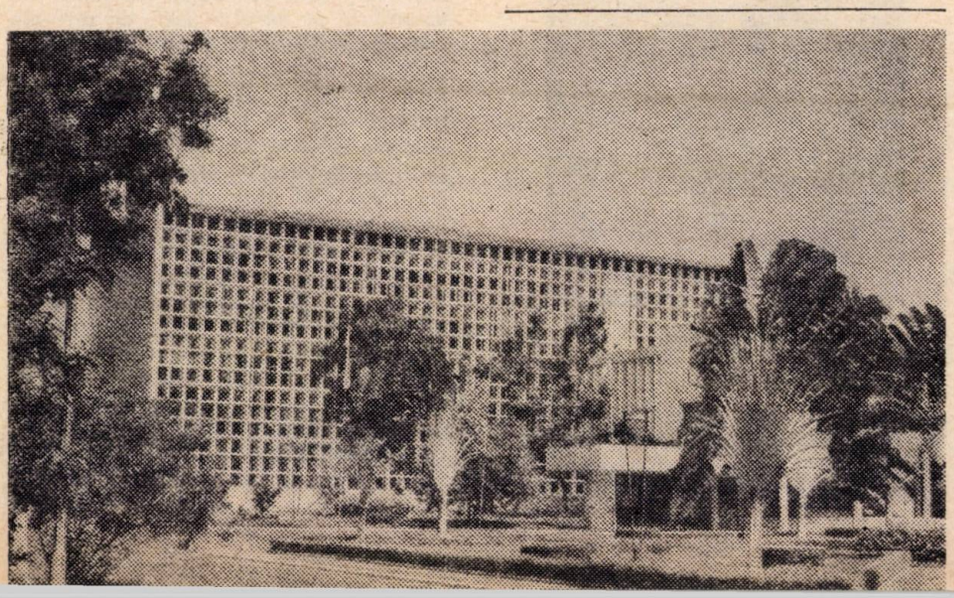

sinteze

Clasa muncitoare — forţă motrice fundamentală a lumii contemporane (2)

Dr. Carol Niri
Dr. Traian Caraciuc

Confruntările sociale îşi au izvorul în contradicţiile sistemului bazat pe exploatarea omului de către om, în situaţia concretă şi particulară a fiecărei ţări capitaliste. „Societatea industrială", „societatea consumului", „civilizaţia agrementului", „societatea postindustrială" — termeni cu care unii economişti sau sociologi din Occident încearcă să ne zugrăvească tabloul „noii" societăţi — sînt departe de a putea ascunde realitatea. „Societatea americană — constată publicistul Alain Clement în «Le Monde», devine din ce în ce mai mult o societate de revendicări. Cei care se străduiesc să-i aplice clişeele «societăţii de consum» se înşeală de zece ani încoace". Conjunctura favorabilă dezvoltării producţiei industriale în unele ţări capitaliste este departe de a întrona «pacea socială». Introducerea în masă a automatizării în producţie, implicaţiile sociale ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice, noile raporturi create între diferite ramuri economice, consecinţele „integrării" monopoliste creează noi fronturi ale luptei sociale dintre exploataţi şi exploatatori, ridică noi sarcini în faţa mişcării muncitoreşti din lumea capitalistă.

Lupta clasei muncitoare în etapa actuală se caracterizează printr-o abundenţă de forme şi metode concrete de acţiune, prin creşterea gradului de organizare, prin diversificarea şi radicalizarea, totodată, a conţinutului cerinţelor înscrise pe steagul revendicărilor. Alături de revendicările „clasice" ca: mărirea salariilor, asigurarea locului de muncă, reducerea săptămînii de lucru fără diminuarea salariilor — spectrul cerinţelor maselor muncitoare cuprinde noi obiective ca: îmbunătăţirea sistemului de asigurări sociale, încheierea unor contracte avantajoase de muncă, lărgirea drepturilor sindicale şi democratice, participarea la decizii în cadrul producţiei, lichidarea focarelor de tensiune şi a bazelor militare pe teritorii străine, asigurarea păcii şi a securităţii mondiale etc. Configuraţia geografică a mişcărilor muncitoreşti de masă desfăşurate în ultimii ani a fost completată cu noi repere în raport cu anii precedenţi; mişcarea revendicativă a devenit o dominantă a vieţii politice interne în multe ţări europene (Italia, Anglia, Franţa, Spania), precum şi în Japonia şi s-a dezvoltat cu puternică intensitate pe continentul american, cuprinzînd tot mai larg S.U.A. şi ţările Americii Latine, atrăgînd în torentul său noi şi noi ţări capitaliste (Australia, Turcia, Canada, Suedia).

Marea confruntare de clasă, din mai-iunie 1968 din Franţa, grevele generale din Italia, din noiembrie 1968 (12 milioane de participanţi), din februarie 1969 (18 milioane de participanţi), tradiţionalele campanii de primăvară (SNUTHO) din Japonia din ultimii ani, grevele naţionale de pe continentul latino-american din 1969 (Argentina, Uruguay, Columbia, Chile) au pus la grea încercare edificiul capitalist demonstrînd capacitatea de luptă a clasei muncitoare, forţa unităţii de acţiune a tuturor oamenilor muncii.

Lupta grevistă — tradiţională armă de luptă a clasei muncitoare — s-a conturat în ultimii ani, ca principală, deşi nu singura, formă de acţiune împotriva monopolurilor şi a politicii retrograde a acestora. „Bilanţul grevist", înfăţişat de unele statistici oficiale, indică, pentru 1969, de pildă, o creştere a numărului participanţilor la greve la peste 60 milioane faţă de 57 milioane în întregul an 1968. Numai în primele zece luni ale anului trecut, în S.U.A. au avut loc 5 000 de greve, număr ce depăşeşte nivelul total al lui 1968 (4 950 greve). Datele publicate de Confederaţia Generală a Muncii din Italia (250 milioane ore muncă pierdute ca urmare a grevelor din primele zece luni ale anului 1969) atestă concluzia că muncitorimea italiană a înscris în ultimii ani una din cele mai bogate pagini din istoria mişcărilor revendicative din această ţară. La rîndul său, statistica britanică a înregistrat în 1969 numărul cel mai ridicat de greve din ultimii 12 ani (în primele 11 luni au avut loc 2 854 greve cu o participare de peste un milion şi jumătate de salariaţi).

Lupta oamenilor muncii din ţările capitaliste a debutat în anul 1970 cu un şir de „restanţe prelungite" ale anului trecut, cu noi seisme sociale care se manifestă cu o intensitate diferită de la ţară la ţară. „Lunga bătălie" a celor 150 000 de muncitori de la „General Motors" a continuat şi în acest an înscriind cea mai lungă grevă din industria constructoare de automobile din S.U.A. Eroicul Asturie, citadela proletariatului spaniol, a reţinut în continuare atenţia opiniei publice mondiale intrînd în perioada unor noi confruntări social-politice. Greva generală a celor 47 000 de docheri britanici, declanşată în toată plenitudinea, la mijlocul lunii iulie anul curent, se înscrie ca una din cele mai puternice ridicări la luptă a proletariatului din Anglia din ultima perioadă. Agenţiile de presă au consemnat în ultimele luni puternice acţiuni revendicative în Italia, Franţa, Belgia, Filipine, Chile, Danemarca, Argentina, precum şi în alte ţări.

Mutaţiile survenite în configuraţia socială a lumii capitaliste, apariţia unor noi contradicţii între masele de salariaţi şi cercurile monopoliste au lărgit considerabil mişcarea revendicativă contemporană din ţările capitaliste. În procesul luptelor sociale, alături de clasa muncitoare, s-au încadrat, cu potenţe sporite, noi categorii de oameni ai muncii: ţărani, funcţionari, mici comercianţi şi meseriaşi, lucrători ai unor instituţii de importanţă strategică, membri ai corpului didactic, mase largi ale tineretului etc. Convergenţa intereselor sociale ale celor mai largi pături sociale din principalele ţări capitaliste, adîncirea contradicţiilor dintre un mănunchi restrîns de monopolişti şi masele populaţiei creează premisa coalizării unor puternice fronturi antimonopoliste.

În torentul luptelor sociale din ţările capitaliste intră mereu noi şi noi categorii sociale, ale căror interese vitale sînt afectate de exploatarea şi asuprirea marilor monopoluri. Revoluţia tehnico-ştiinţifică, creşterea rolului ştiinţei în toate domeniile activităţii umane, aspiraţia tot mai puternică a maselor spre cunoştinţe şi cultură, pe de o parte, tendinţele tot mai evidente de angajare directă a intelectualităţii alături de clasa muncitoare, de masele largi de oameni ai muncii, în lupta antimonopolistă, pentru transformarea progresistă a societăţii, pe de altă parte, — toate acestea au schimbat mult statutul social al acestei pături, înscrind-o în rîndul unor importante forţe sociale militante pentru progresul economic şi social. Dar intelectualitatea nu formează în ansamblul ei o clasă omogenă, ea nu poate fi separată de grupurile sociale de care aparţine. Ca urmare, semnificaţia şi profunzimea acţiunii sale se definesc în raport cu clasa socială ale cărei interese fundamentale determină, în ultimă instanţă, orientarea şi conţinutul acestei acţiuni. Aceasta şi determină caracterul obiectiv necesar al luptei comune a intelectualităţii şi a celorlalte categorii de oameni ai muncii, în primul rînd, cu clasa muncitoare. Atragerea, participarea intelectualilor la luptele sociale desfăşurate de masele muncitoare sînt absolut necesare clasei muncitoare şi partidului

său pentru îndeplinirea misiunii lor istorice ; avîntul culturii, realizarea deplină a facultăților creatoare ale individului pot fi asigurate, totodată, numai cu prețul transformării revoluționare a societății, iar aceasta nu este posibilă fără clasa muncitoare.

Puternicele mișcări ale tineretului desfășurate în ultimii ani într-o serie de țări capitaliste au demonstrat incontestabil potențele revoluționare ale tinerei generații, ale tineretului studios. În diferite zone ale lumii, în mari centre studențești ca Paris, Roma, Milano, Berlinul occidental, Londra, New York, Tokio, tineretul s-a ridicat la luptă politică activă nu numai pentru democratizarea învățămîntului ci și, în mod direct, pentru transformarea radicală a structurilor sociale. Dar lipsa de experiență socială și politică a tineretului, slăbiciunile luptei sale pot fi învinse numai printr-o acțiune comună cu celelalte pături sociale de oameni ai muncii și, în primul rînd, printr-o alianță strînsă cu clasa muncitoare, cu organizațiile ei politice și profesionale, alianță de natură a ajuta tineretul să se transforme într-unul din cele mai active detașamente de luptă ale frontului antiimperialist. *„Răspunsuri corespunzătoare la preocupările ce-i frămîntă,* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — *tinerii trebuie să găsească la partidele comuniste și muncitorești, care pot să le deschidă o perspectivă clară asupra căilor dezvoltării revoluționare a societății. Milioane și milioane de tineri din lumea capitalistă pot reprezenta, dacă sînt just călăuziți în năzuința lor spre progres, o uriașă forță socială în lupta împotriva reacțiunii, pentru democrație și pace".*

În procesul luptelor sociale, conceptul de unitate a clasei muncitoare, a tuturor forțelor antimonopoliste capătă sensuri și dimensiuni noi. Unitatea și solidaritatea milioanelor de oameni aflați în lupta revendicativă, dialogul constructiv între diferitele partide și organizații interesate în lupta antimonopolistă (Franța, Spania), realizarea unității de acțiune sindicală în luptele sociale din Italia sînt doar cîteva exemple în acest sens. În Japonia, la acțiunile desfășurate în toamna anului 1969 și în primăvara acestui an împotriva războiului dus de S.U.A. în Vietnam, a Tratatului japono-american participă numeroase partide și organizații de masă. În contextul confruntărilor social-politice se creează noi raporturi ale unității de acțiune între muncitorii organizați și cei neorganizați. În Franța, mișcarea sindicală cuprinde aproximativ 3,5 milioane de salariați, în timp ce în unele perioade ale anului care s-a scurs, numărul greviștilor s-a ridicat la peste 10 milioane. În Italia, muncitorii organizați în sindicate reprezintă 40 la sută din ansamblul numărului de salariați, dar participarea la greve a atins nu de puține ori aproape 100 la sută.

Cadrul mișcării antimonopoliste a clasei muncitoare din lumea capitalistă include tot mai numeroase acțiuni, cu un profund caracter politic, împotriva tentativelor de încălcare și îngustare a libertăților democratice, pentru apărarea independenței naționale, pentru pace și securitate în lume. Spania a continuat să fie, în ultimul timp, scena unor puternice confruntări politice între regim și mase. *„Imaginea pe care o oferă de cîțiva ani Spania* — relata ziarul «Le Figaro» — *este dominată de creșterea foarte rapidă a conștiinței politice a unor sectoare largi ale opiniei publice".* Muncitorimea engleză a dat o replică hotărîtă încercării autorităților de a limita dreptul la grevă și libertățile tradiționale ale sindicatelor din Anglia. Agenda politică niponă a circumscris, în ultimii ani, acțiuni pentru retrocedarea imediată a Okinawei, pentru respectarea independenței naționale, pentru lichidarea bazelor S.U.A. în Japonia. Alături de alte forțe sociale, clasa muncitoare din țările capitaliste se află în primele rînduri ale luptei pentru pace, pentru dezarmarea generală, pentru lichidarea focarelor de tensiune și instaurarea securității.

Toate acestea demonstrează că în centrul proceselor progresiste care se desfășoară în prezent în lumea capitalistă, se situează clasa muncitoare, principala forță socială care se ridică împotriva imperialismului și a politicii retrograde a acestuia. *„Marile bătălii de clasă care au avut loc în ultimii ani în țările capitaliste* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Congresul al X-lea al P.C.R. — *demonstrează uriașa forță revoluționară a clasei muncitoare, rolul ei important în lupta maselor populare pentru libertate și dreptate socială, împotriva orînduirii capitaliste".*

CLASA MUNCITOARE ȘI PROBLEMELE DEZVOLTĂRII

Proletariatul din așa-numita „lume a treia" reprezintă cel mai tînăr detașament al muncitorimii mondiale. El a apărut în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, s-a dezvoltat în ritmuri lente în prima jumătate a secolului al XX-lea și continuă să se dezvolte, mai intens, în zilele noastre.

Dezvoltarea clasei muncitoare în țările Africii, Asiei și într-o oarecare măsură în țările din America Latină, a avut loc în condiții diferite față de dezvoltarea muncitorimii europene sau nord-americane, în aceste țări acționînd cu o deosebită intensitate factorii derivați din existența seculară a regimului colonial. Încătușarea dezvoltării forțelor de producție în interiorul acestor țări s-a repercutat puternic asupra structurii, componenței, a gradului de conștiință și de organizare a muncitorimii. Nivelul de dezvoltare a clasei muncitoare în țările „lumii a treia" este încă scăzut. Cu unele excepții — Algeria, Maroc, Tunisia, Irak, Iran, Indonezia, R.A.U., o serie de țări din America Latină — industria modernă este slab dezvoltată, ceea ce se repercutează pe plan social în slaba dezvoltare a muncitorilor moderni, legată de producția de uzină. Totuși, treptat, și în aceste țări munca salariată devine treptat un factor important al structurii sociale, deși ritmurile de dezvoltare cunosc valori diferite de la țară la țară. În prezent, armata salariaților constituie 33 la sută din populația activă în Asia (în cadrul țărilor nesocialiste) și 18 la sută în Africa. După unele date furnizate de statisticile anului 1968, în Africa numărul total al salariaților (muncitori și funcționari) depășește 20 de milioane.

Compoziția socială a lucrătorilor în țările în curs de dezvoltare se deosebește de cea similară din țările Europei Occidentale sau S.U.A., unde majoritatea salariaților o constituie muncitorimea ocupată în industrie. În rîndurile clasei muncitoare din aceste țări există un mare număr de elemente neproletare și semiproletare, care nu sînt legate de procesul industrial, ci își desfășoară activitatea în agricultură, pe marile plantații, în comerț sau alte ramuri ale economiei. O analiză a structurii muncitorimii din Asia și Africa ne înfățișează următorul tablou : muncitorii agricoli reprezintă 30—40 la sută, muncitorii neindustriali 20—30 la sută, muncitorii industriali 10—15 la sută. Majoritatea muncitorilor în aceste țări o constituie muncitorii agricoli, care nu s-au despărțit încă complet de țărănime ; ea cuprinde atît pe micii proprietari, care îmbină munca personală cu munca la marile ferme, cît și pe proletarii agricoli.

Muncitorii industriali — partea cea mai avansată a clasei muncitoare din cadrul „lumii a treia" — au cunoscut în ultima perioadă un proces de creștere. Efectivul lor se ridică, de pildă, în țările nesocialiste din Asia și Africa la 25 de milioane de oameni (Africa — aproximativ 5 milioane). Procesul de dezvoltare a muncitorilor din industrie este indisolubil legat de apariția și dezvoltarea unor noi ramuri în economia acestor țări. Noile obiective care se profilează pe harta economică a țărilor în curs de dezvoltare concentrează un număr din ce în ce mai mare de muncitori, solicită un număr tot mai mare de salariați. În același timp în numeroase țări există un mare număr de șomeri.

Repartizarea teritorială a muncitorimii în cadrul țărilor în curs de dezvoltare prezintă un tablou deosebit de diferit de la țară la țară, de la regiune la regiune. Dacă în unele țări clasa muncitoare se consolidează atît sub aspect numeric, cît și sub aspectul gradului de concentrare și calificare, există însă un mare număr de țări, în Africa și în special Africa Tropicală, unde dezvoltarea clasei muncitoare se află încă într-un stadiu embrionar, face de-abia primii pași în domeniul economiei și al vieții sociale.

Structura gradului de pregătire profesională a proletariatului din țările slab dezvoltate este o structură specifică. Paralel cu perfecționarea calificării muncitorilor din diferite ramuri și creșterea indicelui de utilizare a muncii calificate, legată de necesitățile noilor obiective industriale moderne, are loc un proces de sporire a numărului de lucrători necalificați, care își găsesc de lucru în numeroase ateliere nou create. În țările Africii Tropicale, procentul muncii necalificate, față de cel al muncii calificate este ridicat, atingînd cifra de 75 la sută. În Republica Coasta de Fildeș, muncitorii necalificați constituie 70 la sută din numărul salariaților, în Gabon 62,4 la sută, în Republica Africa Centrală 64 la sută, în Camerun 57,6 la sută.

Situația economică a clasei muncitoare din cadrul țărilor „lumii a treia" continuă să fie grea. Discrepanța frapantă între nivelul general de trai al muncitorilor din Africa, Asia și chiar din America Latină și cel al muncitorilor din Europa Occidentală și S.U.A., continuă să înregistreze valori mari. Șomajul, lipsa de locuințe, subalimentația se fac simțite în proporții diferite, dar într-o continuă creștere în țările slab dezvoltate.

Clasa muncitoare din țările în curs de dezvoltare participă activ la lupta pentru progres social, pentru apărarea și consolidarea independenței și suveranității naționale, împotriva acțiunilor colonialiste și neocolonialiste. Într-o serie de țări, proletariatul, cu toată ponderea sa numerică redusă, și-a adus contribuția la înlăturarea jugului colonial, la cîștigarea independenței naționale. În prezent, muncitorii acționează în direcția lichidării urmărilor tragice ale re-

gimului colonial, pentru înfăptuirea unor reforme democratice fundamentale, pentru dezvoltarea pe calea progresului a țărilor eliberate. Referindu-se la rolul clasei muncitoare din Guineea, Tibon Tounkara, secretarul de stat pentru învățămînt și educație din această țară, spunea : „Muncitorul african se dovedește a fi tot mai mult un factor esențial al industrializării și prin aceasta al progresului general de modernizare a structurii vieții sociale". Prezentînd concluziile unei anchete sociale, prof. Pierre Fougeyrolles, directorul Institutului Fundamental al Africii Negre, arăta : „Muncitorii sînt într-o măsură tot mai mare conștienți că participă în mod activ la desfășurarea unui proces evolutiv presupunînd schimbări de amploare în viața societății".

În fața țărilor recent eliberate se ridică noi sarcini economice și sociale care creează noi raporturi de unitate. Lupta împotriva neocolonialismului, a forțelor imperialismului străin asupritor, pentru înfăptuirea unui program progresist de dezvoltare ridică problema unirii celor mai largi forțe sociale de la clasa muncitoare pînă la burghezia națională antimonopolistă. În procesul luptei de eliberare, al consolidării independenței politice și cîștigării independenței economice, un rol tot mai însemnat este menit să-l aibă unitatea tuturor forțelor muncitorești și democratice, a tuturor forțelor antiimperialiste interesate în dezvoltarea progresistă a țărilor eliberate. Parte componentă a clasei muncitoare internaționale, proletariatul din aceste țări își aduce contribuția la dezvoltarea continuă a forței muncitorimii mondiale, la sporirea influenței ei asupra procesului revoluționar contemporan.

IMPERATIVUL UNITĂȚII

Solidaritatea de clasă a muncitorimii, tendința de unitate a tuturor forțelor muncitorești se bazează pe o suită de factori comuni : locul clasei muncitoare în producția materială, adversarul comun în lupta de eliberare socială și politică — imperialismul, interese comune în perspectiva dezvoltării sociale — crearea unei orînduiri fără exploatare și asuprire etc.

Drumul de luptă al proletariatului contemporan a devenit mult mai complex în ultima jumătate de veac, dar acest fapt nu diminuează nicidecum actualitatea teoriei marxiste despre rolul istoric al clasei muncitoare. Desigur, clasa muncitoare nu se mai prezintă în zilele noastre în „forma clasică", pe care unii teoreticieni au încă tendința de a o absolutiza și schematiza ; dar împotriva argumentelor privind „perimarea" acestui rol pledează, însă, întreaga practică social-istorică, întreaga evoluție a omenirii care evidențiază fără putință de tăgadă capacitatea proletariatului de a-și înfăptui misiunea sa istorică. Accentuarea tendinței de diversificare a compoziției clasei muncitoare nu infirmă ci, dimpotrivă, pune în lumină mai pregnant dezvoltarea continuă a acestei uriașe forțe sociale a lumii contemporane, a cărei capacitate de acțiune și influențare a evoluției societății a sporit și sporește continuu.

Definitorie pentru dezvoltarea clasei muncitoare în ultimele decenii este creșterea gradului ei de conștiință și organizare. Milioanele de oameni ai muncii înscriși în numeroasele organizații profesionale și politice, care desfășoară o largă și perseverentă activitate în direcția realizării idealurilor de pace, democrație și progres social ale popoarelor, sînt o expresie elocventă a rolului crescînd al clasei muncitoare pe arena mondială.

Un rol de cea mai mare însemnătate îl are în epoca actuală mișcarea comunistă internațională, expresie a intereselor vitale ale clasei muncitoare. „*Mișcarea comunistă și muncitorească* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — *se afirmă drept cea mai puternică forță politică a contemporaneității, cea mai măreață mișcare socială a timpului nostru, în stare să asigure transformarea revoluționară a societății*". Activînd pe toate continentele lumii, cele aproape 100 de partide comuniste și muncitorești întrunesc în rîndurile lor zeci de milioane de comuniști, care se situează în numeroase țări în fruntea luptei proletariatului, a maselor largi muncitoare, pentru drepturi și libertăți democratice, împotriva exploatării și asupririi, pentru idealul măreț al eliberării celor ce muncesc de sub tirania claselor stăpînitoare. Partidele comuniste își elaborează linia lor politică, aplică principiile fundamentale ale luptei pentru socialism în funcție de condițiile concrete din țările lor, exprimă în întreaga lor activitate interesele și aspirațiile popoarelor din care fac parte. Fundamentîndu-și activitatea pe concepția marxist-leninistă, mișcarea comunistă și muncitorească internațională exercită o influență tot mai mare asupra lumii contemporane. „Indiferent dacă ne convine sau nu — declara sociologul francez Raymond Aron — învățătura lui Marx aparține prezentului... indiferent dacă ești marxist sau antimarxist nu poți tăgădui că milioane de oameni invocă ideile lui Marx".

O componentă importantă a frontului muncitoresc internațional o constituie mișcarea socialistă ; ea se bucură de o apreciabilă influență în rîndurile diferitelor categorii de oameni ai muncii, ocupă un loc însemnat în viața politică dintr-o serie de țări capitaliste. Mișcarea socialistă internațională este reprezentată în zilele noastre de circa 50 de partide socialiste și social-democrate, care activează în 33 de țări avînd un efectiv de aproximativ 16 milioane de membri. În ansamblul său, ea a cunoscut în ultimele decenii profunde frămîntări interne, sciziuni, unificări ; într-o serie de partide socialiste s-au accentuat tendințele spre unitate cu partidele comuniste. Experiența istorică arată că social-democrația nu mai poate rămîne neclintită, pe vechile poziții ; ea poate juca încă un rol pozitiv în mișcarea muncitorească. În acest sens, o deosebită însemnătate ar avea promovarea unei politici de unitate a clasei muncitoare, a tuturor forțelor progresiste, antiimperialiste.

Organizațiile sindicale ale clasei muncitoare constituie în zilele noastre o forță politică și socială deosebit de însemnată, cu mari resurse, capabilă să aducă o contribuție crescîndă la lupta pentru satisfacerea revendicărilor fundamentale ale oamenilor muncii. Dezvoltarea lor se reflectă, printre altele, în creșterea numerică a membrilor de sindicat, în sporirea activității și a spiritului lor de organizare. Dacă în timpul primului război mondial sindicatele înglobau circa 15 milioane de oameni, în prezent ele cuprind peste 250 milioane de oameni. Acțiunile organizate de sindicate au un caracter tot mai hotărît și mai radical, crește continuu rolul lor în viața social-politică, se întărește tendința spre realizarea unității de acțiune între organizațiile sindicale de diferite orientări politice.

Întreaga evoluție istorică atestă faptul că eficacitatea luptei desfășurată de clasa muncitoare este direct condiționată de realizarea unității rîndurilor sale, de solidaritatea tuturor organizațiilor ei politice și profesionale. Unitatea de acțiune asigură în același timp clasei muncitoare vigoarea și forța necesare pentru a concentra sub conducerea ei — sau a contribui la coalizarea într-un front larg — masele largi ale oamenilor muncii, toate forțele sociale interesate în lupta pentru realizarea idealurilor democrației și socialismului.

Partidele marxist-leniniste desfășoară o amplă și complexă activitate pentru realizarea colaborării cu celelalte partide muncitorești în toate chestiunile ce privesc interesele oamenilor muncii. Se remarcă, totodată, faptul că în ultimii ani se fac auzite, tot mai insistent, cerințe de unitate cu comuniștii și în rîndurile partidelor socialiste ; aceasta și ca rezultat al presiunii membrilor lor de rînd, care participă alături de comuniști la numeroase acțiuni revendicative. În pofida greutăților și piedicilor, năzuințele spre realizarea unității se afirmă tot mai mult în rîndurile clasei muncitoare, materializîndu-se în sporirea acțiunilor în care muncitorii pășesc împreună, indiferent de concepțiile politice, filozofice, religioase, în lupta antiimperialistă. Realizarea unității constituie un imperativ fundamental pentru înfăptuirea măreței misiuni revoluționare a clasei muncitoare.

Experiența clasei muncitoare din România, a Partidului Comunist Român demonstrează importanța și rolul deosebit al realizării unității clasei muncitoare, a tuturor forțelor democratice în lupta pentru înlăturarea burgheziei de la putere, pentru înfăptuirea revoluției socialiste și ridicarea țării pe culmile civilizației și progresului social.

■

Dezvoltarea societății pe calea progresului social, trecerea de la capitalism la socialism constituie un proces deosebit de complex. Lupta forțelor revoluționare se desfășoară inegal, cunoaște inevitabil fluxuri și refluxuri ; succesele obținute în unele țări pot coincide cu anumite eșecuri temporare în alte țări. Dar, ceea ce caracterizează în primul rînd lumea contemporană este ascensiunea forțelor revoluționare, progresiste, sporirea influenței lor în viața politică mondială, restrîngerea sferei de acțiune a imperialismului și reacțiunii. În zilele noastre are loc un proces obiectiv de creștere a rolului și prestigiului clasei muncitoare pe arena mondială. Independent de locul pe care îl ocupă în dispozitivul forțelor sociale dintr-o țară sau alta, de forța și rezultatele luptei sale, clasa muncitoare, în frunte cu partidele sale de avangardă, se manifestă ca o uriașă forță revoluționară în lupta pentru apărarea și lărgirea drepturilor și libertăților democratice, pentru transformarea revoluționară și progresistă a societății. Succesele obținute în construirea noii orînduiri sociale în 14 state ale lumii, creșterea considerabilă a rolului ei social-politic în țările capitaliste dezvoltate, formarea și maturizarea a noi detașamente proletare în țările eliberate de sub dominația colonialismului — toate acestea demonstrează rolul de seamă al clasei muncitoare în epoca contemporană, în evoluția omenirii pe calea socialismului și progresului.

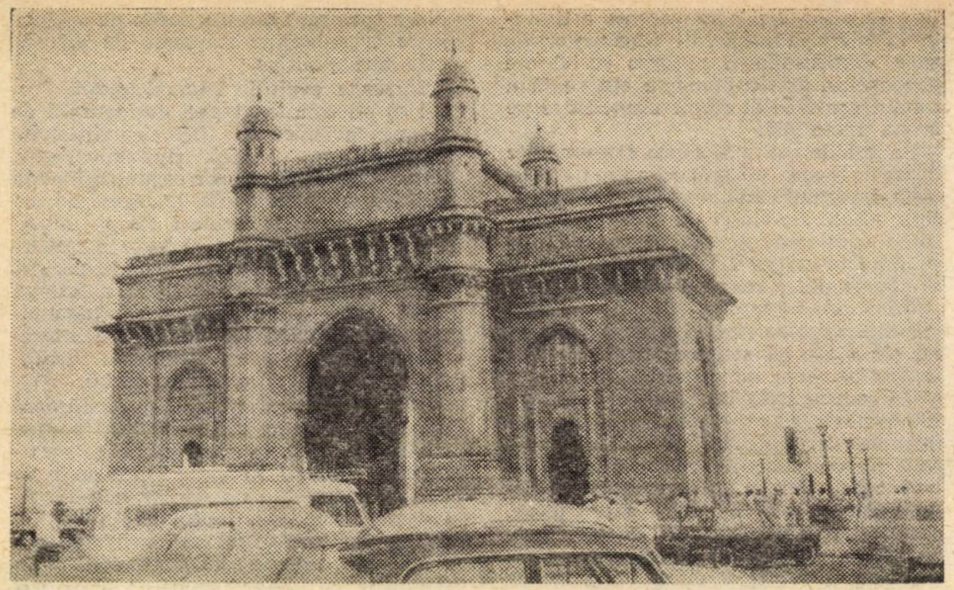

„Poarta Indiei"

reportaj pe glob

BOMBAY

Radu Budeanu

Bombay nu este nici cel mai vechi oraș al Indiei, nici cel mai întins, iar Calcutta îl întrece prin numărul populației și, într-un fel, prin celebritate.

De ce totuși, te simți aici, mai mult ca la Delhi, pentru a nu vorbi de Agra sau Mysore, într-o așezare tipic indiană, deși în jurul meu nu se înălțau, cu amploarea din alte părți, siluetele templelor, ci buildinguri ultramoderne, iar automobilele trepidau cu frenezia comună majorității orașelor occidentale. Paradoxul rezistenței „tipicului indian" împotriva plantării intensive a „tipicului occidental" îl înțelegi de-abia după ce ai parcurs acest megalopolis în lung și în lat.

UN CER MAI ADÎNC CA MAREA UNIND ATÎTEA ACOPERIȘURI...

În epoca în care Bombayul își depășea calitatea simplă de centru administrativ al statului Maharashtra și devenea, cu pași repezi, unul dintre cele mai încăpătoare porturi ale Mării Arabiei, burghezia britanică stabilită în acest colț al Commonwealthului începu să-și clădească, conform gustului victorian, reședințele.

Urbanismul orașului conservă, prin granit și marmură, într-un mod cu totul convingător, istoria relațiilor între metropolă și îndepărtata colonie. O cronologie a ridicării arhitectonice a orașului ar reliefa, cum nu se poate mai clar, procesul centrifugal pe care l-a imprimat urbanismului stabilitatea din centru a bogaților armatori și înalților funcționari ai administrației, localnicilor neajutorați atrași însă irezistibil spre îndeletnicirile urbane. Dacă în alte locuri cartierele rezidențiale s-au deplasat cu o foame de „respiro" în zonele mai puțin construite și, deci, înafara aglomerărilor din miezul orașelor, în Bombay fenomenul este invers. Dacă centrul prezintă case cu patru-cinci etaje, dar de înălțimi care trădează încă din stradă altitudinea bolților umbrite și răcoroase, ale interioarelor mascate de fațade încărcate de balcoane lungi și coloane stufoase, construite ca niște refugii costisitoare, cu cît te apropii de periferii zonele construite sînt din ce în ce mai compacte și înfierbîntate. Peroanele clădirilor din centru, adormite sub glazuri vegetale ornamentate mai mult după criteriile parcului francez decît cel enalez, dispar pe drumul spre aceleași periferii și, sub soarele de o crudă toriditate, rămîn încleștate între ele, pietrele goale ale clădirilor, mai mărunte sau mai ridicate, dar lipsite de spațiile interioare aerate aflate înăuntrul reședințelor victoriene.

Deși în ultimii ani programul de construcții de locuințe din zonele urbane mai solicitate a înregistrat o dezvoltare încă neîntîlnită în istoria țării, totuși actualele necesități, cît mai ales valul „migratoriu" pe direcția sat-oraș (și Bombay reprezintă un uriaș magnet), determină în continuare o foarte serioasă problemă. Iar populația încearcă să rezolve, după posibilități, acuta nevoie de case. Astfel, chiar pe locurile virane existente cu un timp în urmă în centru, între costisitoarele reședințe dornice să mențină distanțe discrete între ele au apărut locuințe minuscule aparținînd în majoritate unor oameni cu venituri modeste. În același timp, alte locuri virane sînt blocate de buildinguri noi, din ce în ce mai dese, construite în stil „american" fără repere stilistice, dar masiv funcționale. Istoria mai recentă începe să-și spună cuvîntul — comerțul intens și drepturile localnicilor concretizîndu-se în noul aspect urbanistic al orașului.

Numai „Poarta Indiei", uriaș arc de triumf așezat pe un promontoriu în fața valurilor mării care i se sparg obosite la poale pare imposibilă, deși, chiar la baza ei, parcă pentru a-i contrazice indiferența, se adună seara grupuri de hamali care silabisesc avizi știrile ziarelor... Nu cu foarte mulți ani în urmă, o asemenea scenă ar fi fost incredibilă, aici pe faleza kilometrică ultraelegantă străjuită de zeci de hoteluri ocrotite de palmieri, unde pătrundeau numai somptuoasele limuzine și locatarii lor îmbrăcați în elegantele costume albe, pentru tropice...

OAMENI ÎN GOLF, PE STRĂZI, ÎN CINEMATOGRAFE...

În capătul vastei promenade care se arcuiește pe coasiă, cu cîțiva metri mai jos de „Poarta Indiei", oricine coboară cele cîteva trepte de piatră de la baza monumentului poate atinge cu mîna marea. Pe treptele dezgolite de flux stau adunați în orele lungi ale zilei lucrători din port, hamali, și de ce nu, nenumărați copii. O indescriptibilă larmă prelungită în cîntece și risete pînă spre balcoanele de vis-à-vis ale luxosului hotel „Taj Mahal", construit într-un stil eterogen orientalo-occidental, transformă această porțiune a falezei într-un vivace spațiu al traiului în stradă. India milenară, cu ritmurile ei lente, maiestuoase, cu costumația feerică, pulsează pe trotuarele Bombayului cu o seninătate care alarmează automobilistul cel mai calm.

Într-o după-amiază, incendiată de razele soarelui care începuse să cadă în mare, vîltoarea unei nunți locale m-a purtat, în tangajul ei pestriț, prin locurile cele mai „europene" ale Bombayului. Sfidînd traficul intens automobilistic, rîndurile nuntașilor din care, dincolo de un enorm baldachin răsărea trompa unui elefant, au circulat în șuieratul țimbalelor și sub perdelele de fum ale ambrei și mosculuí ars, pe sub balcoanele arhipline ale hotelurilor de lux. Convoiul nupțial, strălucind din mătăsuri înflorate, podoabe și candelabre purtate pe cap, și-a îngroșat repede rîndurile, adunînd mai toată populația străzii... În urma lui, zeci de automobile s-au urcat pe trotuar, iar conducătorii lor și-au continuat cu o vizibilă plăcere drumul ca membri anonimi ai sărbătorii...

Sub reclamele luminoase ale magazinelor, populația orașului își trăiește astfel viața în ritmul vechilor ei reflexe. Deși în cifre, activitatea comercială a Bombayului este comparabilă cu a centrelor mari, modalitatea în care se consumă pare să contrazică statisticile. „Nervii" vieții economice, a bazarului spre exemplu, nu sînt cultivați în acest punct sudic al subcontinentului indian. Operațiile de vînzare-cumpărare se desfășoară lent, protagoniștii afirmînd o anume împăcare inițială față de concluziile tîrgului. Tocmeala este la fel de tenace ca și în orientul mai nordic, dar ferită de apostrofele și „disperările" utilizate ca metodă de intimidare a partenerului. Prin miile de magazine ale Bombayului, înțesate de mai toate mărfurile pămîntului, trenează o tăcere reconfortantă. Aceeași tăcere dom-

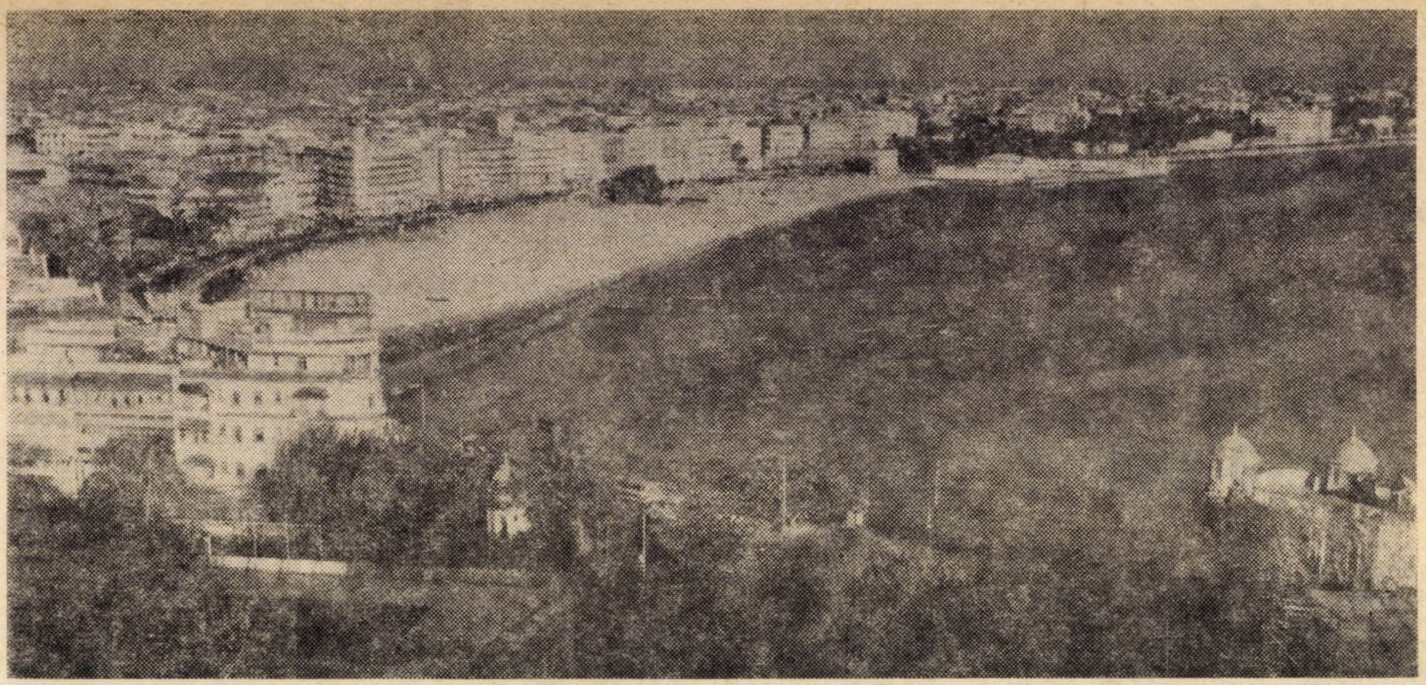

Vedere dinspre golf

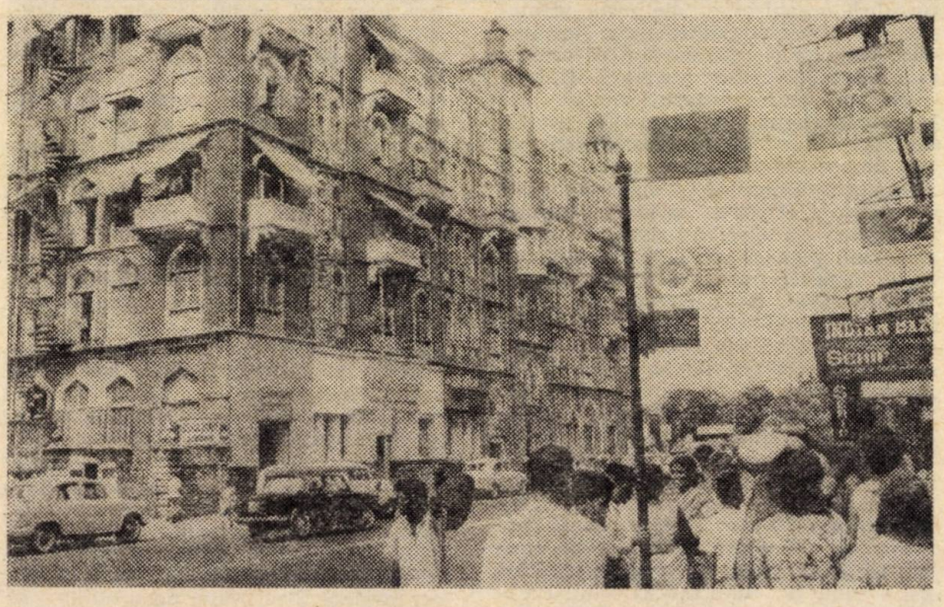

Efervescența străzii

neşte şi în localuri unde sedentarismul volubil lipseşte cu desăvîrşire. Consumarea băuturilor alcoolice (inclusiv berea) fiind sever prohibită, localnicii sînt absolut mulţumiţi să consume o gustare frugală într-un spaţiu comercial cît mai mic pentru a ieşi pe trotuar şi a se aşeza pe micile scăunele, elemente inseparabile în peisajul Bombayului.

Numai patima cinefilă poate concura savoarea locuitorilor oraşului de a privi spectacolul străzii. De altfel, cinematografele Bombayului sînt, la orice oră, arhipline. Nu puţini spectatori asistă ronţăind fructe, în continuare, de două şi de trei ori la cîte un spectacol, majoritatea absolută filme indiene muzicale. Aşa se explică priza de public a lui Raj Kapoor sau a altor protagonişti ai ecranului indian, urmăriţi zilnic de milioane de spectatori şi divinizaţi ca nişte zei moderni ai visurilor atîtor anonimi..

Dincolo de cinematografe, de malul mării şi haosul străzilor se întind locuinţe, sutele de mii de locuinţe, fripte de soare şi care se umplu doar în puţinele ore ale nopţii... Atunci se întîlnesc familiile şi adorm în sfîrşit copiii care au bătut străzile în inimaginabile cîrduri migratorii. Tot atunci se retrag, în colţuri neştiute, cohortele îmblînzitorilor de cobre cu tot arsenalul lor de coşuri, flaute, reptile, care au făcut, o zi întreagă, deliciul şi groaza turiştilor...

FLUXUL ŞI REFLUXUL MAREEI UMANE SAU TIMPUL INDUSTRIAL

Îmbulzeala fantastică ce cotropeşte cu „sariurile" şi turbanele ei străzile acestei „porţi a lumii", cum îşi denumesc localnicii cetatea, reprezintă o parte din ce în ce mai mică în comparaţie cu rîndurile populaţiei ocupate în industrie. Mai vechiul fenomen al exodului de la sat spre oraş întîlneşte în Bombay o centură industrială în plină dezvoltare, capabilă să primească noi şi noi mîini de lucru.

La ore stabilite, dimineaţa şi după-amiaza, dacă nu te-ar presa căldura umedă, înăbuşitoare, iar protagoniştii — costumaţi tradiţional nu ţi-ar aduce aminte că te afli în plină Indie, ai crede că toate bicicletele Amsterdamului şi Rotterdamului şi-au dat drumul pe străzi. Numai în Olanda am mai întîlnit asemenea potopuri de biciclişti. Sînt lucrătorii care se îndreaptă spre fabrici sau spre case.

Politica economică a oficialităţilor, a guvernului central de la New Delhi şi în special a primului ministru Indira Gandhi, care acţionează pentru dezvoltarea ponderii industriei naţionale, îşi face simţită efectele la mii de kilometri de capitală. Din ce în ce mai vizibil, Bombayul devine un puternic centru muncitoresc. Înafara activităţii portuare clasice, oraşul este cunoscut în India drept cel mai important centru al industriei bumbacului, a ramurilor constructoare de maşini, dezvoltarea industriei de prelucrare a metalelor, aflîndu-se, de asemenea, în plin avînt. Înafara acestor sectoare care atrag o masivă populaţie muncitorească, Bombayul îşi diversifică viaţa economică prin mărirea unor capacităţi industriale cu tradiţie aici, cum ar fi producţia de pielărie, cherestea şi alimentară, dar şi prin dotarea „centurii sale tehnice" cu obiective moderne ale industriei chimice şi poligrafice. Tot în cadrul noilor ritmuri de muncă şi viaţă, cu un profil aparte, în Bombay se află şi proeminentul „combinat" al industriei cinematografice, unul dintre cele mai active sectoare ale industriei Indiei contemporane. În legătură cu amploarea producţiei cinematografice indiene este ştiut că ea ocupă locul al doilea în lume prin numărul de filme scoase pe piaţă anual şi anume peste 320 de producţii, realizate în 12 limbi de circulaţie locală.

Parcă pentru a marca mai evident racordarea Bombayului la noile tehnologii ale lumii contemporane, la cîţiva kilometri în acest oraş se află Centrul Atomic Bhabha (după numele eminentului savant atomist indian). Acest centru produce, prin cele trei reactoare nucleare cu care este dotat, o cantitate de izotopi radioactivi care acoperă cererea naţională (înafara altor consumatori de izotopi, în India există 60 de centre medicale experimentale şi de aplicaţie care utilizează izotopii preparaţi la Bhabha). Tot acest centru asigură disponibilităţi de export pentru o serie de ţări din Asia, Africa sau Europa...

Timpul industrial se integrează astfel, pe nesimţite, în viaţa localnicilor, marele oraş pulsînd mereu mai viu în ritmurile progresului modern.

Sînt „tupamaros" niște „visători"?

Ceea ce se întîmplă la Montevideo în aceste zile nu poartă amprenta noului : s-a repetat la Rio de Janeiro, Ciudat de Guatemala, Bogota etc., după legile unei epidemii capricioase, care nu poate fi prevenită și nici tratată stereotip. După reuniunea O.S.A. de la începutul lunii iulie, unde s-au stabilit măsuri coordonate de combatere a violenței pe continent, cele trei răpiri succesive de la Montevideo redeschid discuția încheiată atunci. Practica „kidnapping" a reapărut pe continent într-o capitală care nu o cunoștea. În momentul în care se pregătea — conform unor surse diplomatice citate de agenția France Presse — „o concertare a Argentinei, Braziliei și Uruguayului pentru studierea celor mai acute probleme puse de acțiunile de guerrilă".

Montevideo intră în seria continentală a răpirilor prin consulul general al Braziliei, Aloysio Mares Dias Gomide, consilierul american Daniel Mitrione și Claude Fly, funcționar american, angajat al guvernului uruguayan. Cele trei răpiri au fost operate de organizația ilegală „Tupamaros", asupra căreia vom reveni pe parcurs. Condiția eliberării : grațierea tuturor deținuților politici — aproximativ 130 — care ar urma să sosească într-o capitală latino-americană (Lima, Mexico) sau la Alger. Încercînd să cîștige timp, guvernul uruguayan a tergiversat pînă la limita posibilă — și cea acordată de organizația „Tupamaros" — orice compromis definitiv, atitudine relativ similară cu a altor guverne latino-americane aflate în aceeași situație. Rezultatul este că în urma refuzului guvernului de a negocia, la 9 august Daniel Mitrione a fost asasinat. Cît despre ceilalți, la Montevideo se așteaptă cu încordare noile anunțuri ale grupului de răpitori. Președintele Pacheco Areco a cerut Parlamentului să suspende toate garanțiile constituționale acordate cetățenilor, hotărire luată în cursul unei reuniuni extraordinare a guvernului, convocată de urgență duminică seara la reședința prezidențială. Ca urmare a situației existente, o parte din familiile membrilor corpului diplomatic acreditat la Montevideo au fost transferate cu un avion militar în Brazilia. Ziua de luni a fost decretată zi de doliu național. Stupoarea este generală, iar situația delicată a guvernului este înțeleasă chiar și la reprezentanțele diplomatice în cauză, care au adoptat o poziție rezervată, de expectativă. Asasinarea consilierului american a surprins cu atît mai mult cu cît în scurta istorie a organizației „Tupamaros" gesturile de ultimă instanță au fost prudent ocolite, conform unor precepte de „comportare pacifistă" care nu permit vărsările de sînge decît în defensivă.

De data aceasta „Tupamaros" se află în ofensivă netăgăduită, care anulează ceea ce afirma un cotidian local (cînd membrii organizației dețineau primul plan al cronicii zilnice prin lovituri date băncilor și cazinourilor) că aceștia îi mai mult „otrăvesc" guvernul decît îl deranjează prin autopublicitatea lor bine orchestrată. Fondat în 1962, grupul de „tupamaros" (de la numele indianului Tupac Amarú, care a condus o răscoală în timpul dominației coloniale spaniole), a efectuat primele atentate de răsunet în 1965. Au devenit repede cunoscuți prin cîteva acțiuni spectaculoase, regizate pentru a atrage simpatia populației. Erau considerați „visători", deci inofensivi. Atacul unui camion cu alimente a fost urmat, după spaima de rigoare, de împărțirea lăzilor cu dulciuri la copiii din cartier. S-a trecut la atacul cazinoului din Punta del Este, cel mai mare din America latină, de unde au plecat, fără să li se găsească urma, cu 200 000 de dolari. Au surprins apoi pe nepregătite compania „Financiera Monty" — consacrată exclusiv operațiunilor financiare pe care băncile nu le puteau realiza în mod legal — și au dat unui avocat, pentru a le face publice, caietele de socoteli care dovedeau că nenumărate afaceri frauduloase antrenau sume enorme în dauna statului. Era pe vremea cînd sondajul organizat de Institutul Gallup, pe baza întrebării : „Cine sînt cei mai inteligenți și cei mai capabili ?" releva următoarele procente : „tupamaros" — 30 la sută ; poliția — 25 la sută.

A venit însă timpul acțiunilor tot mai contradictorii : răpiri (în august 1968 și septembrie 1969 — două personalități de mijloc ale vieții politice uruguayene), atentate de amploare (încercarea foarte cunoscută din noiembrie 1969, de a pune stăpînire pe orașul Pando, situat la 30 de kilometri de Montevideo, cu o populație de 20 000 de locuitori) și din nou atacul unor bănci și împărțirea banilor la cine se nimerea să fie prin apropiere. În cele din urmă, cei aproximativ 1 000 de „tupamaros" — după aprecierile oficiale — au început să-și piardă din prestigiu, dezorientîndu-i pe admiratori și atîtîndu-i pe adversari. Tot uruguayanul cumsecade se întreba : unde ne sînt visătorii...?

Adevărul este că se știu încă foarte puține lucruri despre organizația în sine. Poliția — care a acționat foarte rapid și mult mai eficace, se pare, în Uruguay decît în alte țări latino-americane cu prilejul răpirilor — i-a arestat recent pe Raul Sendic și Raul Bidegain Greissing, presupuși conducători, împreună cu alți 23 membri. Certitudini asupra rolului lor real în ierarhia mișcării — cu o structură ermetică, bazată pe un sistem în care fiecare ignoră practic numele celorlalți membri și se limitează să execute ordine de la anonimi — nu pot, desigur, exista. Ceea ce se știe este că grupul de „tupamaros" este „minoritar și străin mentalității uruguayene, inclusiv tradiției țării" (Visión). Multe comentarii din presa continentală, care îi asimilează legendei lui Robin Hood, îi consideră integrați mișcării așa-numitei „guerrile urbane". În Uruguay ei nu sînt recunoscuți sub nici o formă : cuvîntul „tupamaros" a fost retras din vocabularul spaniol, în iulie 1969, numele lor este interzis să apară în presă, la radio etc. La fel în țările vecine — Argentina și Brazilia, unde se vorbește despre „organizația clandestină", pur și simplu. Cei care fac unele asociații între „tupamaros" și mișcarea de guerrilă se bazează pe urbanizarea extraordinară a populației din Uruguay. Din cei aproape 3 milioane de locuitori ai țării (Uruguayul este cea mai mică republică a Americii de Sud), peste un milion trăiesc în Montevideo. Aici sînt concentrate industria, băncile, cel mai mare procentaj de muncitori, dar și de funcționari. (Este îngrijorătoare cifra de aproximativ 230 de mii de funcționari publici, care a dat naștere fenomenului de birocrație, una din cele mai dificile probleme interne.) „Tupamaros" au adoptat în aceste condiții tactica luptei la oraș și, în special în capitală, declarîndu-se adversari ai „misticii munților".

Pe ce fundal are loc activizarea organizației și implicit a violenței ? Cheia faptelor devine surprinzător de ușor de găsit luînd această întrebare ca punct de pornire. Uruguayul este astăzi în plină convalescență, după o perioadă în care cursa dintre prețuri și salarii a dus la scăderea productivității și la creșterea deficitului bugetului de stat pînă la cifre astronomice.

Cînd a preluat conducerea statului, președintele Pacheco Areco și-a propus ca prim obiectiv să restabilească situația economiei și pentru aceasta, în primul rînd autoritatea puterii executive, care în urma grevelor — mai ales ale funcționarilor — a unor neîntrerupte agitații politice — partidul Colorado, din care face parte, este și azi divizat — și a autonomiei exagerate a

Pe străzile din Montevideo, în timpul „măsurilor de securitate"

întreprinderilor statului și a administrației, a fost mereu diminuată. Folosind prerogativele puterii care îi revin prin Constituție, a decretat „măsuri de siguranță", ceea ce echivală cu o stare de asediu latent. În virtutea lor s-au operat arestări, concedieri, chemarea sub arme (în cadrul procesului de debirocratizare) a funcționarilor. A izbucnit un conflict de putere, între președinte (forța executivă) și parlament (forța legislativă), întrucît acesta din urmă a decis anularea „măsurilor de siguranță" pe care Pacheco Areco le-a reintrodus la un interval de numai cîteva ore. Este cea mai dură criză prin care trec organele supreme ale statului. Incidentele izbucnesc violent, pe un fond de latentă înfruntare: în august trecut, senatul a dat vot de neîncredere unor miniștri, de aici o serie de remanieri parțiale. Niciodată din 1933 (aproape un record în America Latină), cînd s-a instalat dictatura lui Gabriel Terra, Uruguayul nu a cunoscut un atît de grav conflict și nu a fost mai aproape de o lovitură de stat, ca în vara lui 1969. Pacheco Areco, în solitudinea sa politică, s-a sprijinit cu toată hotărîrea pe armată, după ce încercase zadarnic o refacere a unității partidului Colorado și în ultimă instanță, o colaborare cu liderii opoziției (Blanco).

Riscurile politice ale actualului regim au scăzut în ultimul timp simțitor, dar nu au dispărut. Sigur că anomaliile s-au îndreptat și cazuri antologice ca acestea nu mai există: în ministere funcționarii erau obligați să vină înainte de ora de program, pentru că — prea numeroși — nu mai găseau loc să se așeze. Statisticile oficiale indică, la rîndul lor, o îmbunătățire a situației economice, fără ca cifrele să aducă schimbări spectaculoase. Pe de altă parte, în 1971 vor avea loc alegeri generale, alt motiv de tensiune. Liderul celei mai importante aripi a partidului Colorado, Jorge Battle, a cerut președintelui Areco să dezavueze campania pentru realegerea sa, să abandoneze eventualele ambiții de continuitate și să modifice (sic!) actuala orientare politică și economică a guvernului său.

În tot acest conglomerat exploziv, violența a izbucnit luînd forma unei practici la care s-a mai recurs: răpirea unor oameni politici. Este posibil ca în cursul acestor confruntări să se dezlege o parte dacă nu tot misterul care înconjoară organizația-autoare de la aflarea identității membrilor ei (există vagi păreri că ar fi vorba de fii ai unor familii înstărite, studenți) pînă la ideologia și țelurile lor (mulți cred, la fel de evaziv, că sînt inspirați de memoria lui Che Guevara, dar fapte numeroase le infirmă supozițiile). Oricum, este clar că acțiunile lor nu mai sînt ale „visătorilor" de la început și că au ajuns la o treaptă cînd au devenit deplorabil de activi. Încurajați, probabil, de incertitudinea puterii supreme înseși, de soluțiile unor mișcări similare din țările latino-americane vecine, de ineficacitatea poliției, pînă la proba contrarie care au constituit-o arestările unor membri și conducători. Pînă la închiderea ediției, nu se hotărîseră asupra reacției la aceste împrejurări.

Dar este clar că li se datorește „o crimă fără sens" (U Thant despre asasinarea consilierului american), încordarea relațiilor Uruguayului cu state ai căror diplomați sînt în pericol (circulă zvonuri — infirmate la Rio de Janeiro — privind masarea de trupe braziliene la granița cu Uruguay) și, desigur, tensiunea și situația excepțională din interiorul țării.

Anca VOICAN

Cazul Bolo:

Erostrat sau profesorul Miroiu?

Numitul Erostrat, cel care acum douăzeci și patru de veacuri a dat foc templului din Efes al zeiței Artemis, suferea fără doar și poate de ceea ce azi se cheamă complex de frustrare. Era adică furios, chiar într-o epocă fără mass media, că nu a izbutit să devină celebru. Azi așa, mîine așa, pînă și-a spus că, la urma urmei, cine nu poate dobîndi notorietatea prin creație poate cuceri prin distrugere — și din momentul acela soartă uneia din cele șapte minuni ale antichității a fost pecetluită. De dragul publicității.

Profesorul Ernest Bolo, asistent la Institutul pentru formarea profesională a adulților de la Boulogne-Billancourt, pare a fi exact unul din acele tipuri umane pe care nu le torturează apetitul de publicitate. Psiho-sociolog, muncind într-un institut al cărui profil corespunde uneia din marile probleme generate de revoluția tehnico-industrială, omul are fizionomia cercetătorului pasionat de studiile sale — de care nu se desparte nici în vacanță. Vacanța, anul acesta, a plecat să și-o petreacă în sud. Pentru că era necesar sănătății lui fragile. Pentru că soția lui, daneză, încă nu văzuse un palmier. Și pentru că n-avea de unde să știe că din anonimatul calm al micii vile „Lou Cigalou" (în provensală, „Greierele") se va pomeni proiectat în prima pagină a ziarelor de senzație, sub acuzarea întinsă în titluri de cîte cinci coloane: „incendiator de păduri".

În sudul Franței focul este un dușman dintotdeauna al omului. „De douăzeci de ani incendiile au devastat în medie 5 000 ha pe vară", scrie săptămînalul „L'Express". Explicînd: „Focul găsește de fiecare dată condiții ideale: (în această perioadă) gradul de higrometrie a aerului e scăzut, plantele sînt uscate, suflă mistralul care atîță orice scînteie. Nu trebuie mare lucru pentru ca să se aprindă copacii cu esențe rășinoase. Conurile de pin plesnesc ca niște grenade, răspîndind infernul la zeci de metri împrejur". Anul acesta, „condițiile ideale" au fost întrunite la modul superlativ: uscăciunea aerului, a vegetației — și mai cu seamă mistralul („un mistral ca pe vremuri, cum eu n-am mai văzut", declara un țăran de vreo cincizeci de ani corespondentului unui ziar parizian).

Că oamenii curăță cu grijă acele de pin căzute pe acoperișuri, că-și stropesc cu furtunul curțile și pereții exteriori ai caselor, că există chiar prin partea locului o psihoză a focului, e explicabil. Că vilegiaturiștii au preluat deprinderile (și, o dată cu apariția primelor incendii, spaimele) localnicilor, nici asta nu are de ce să mire. Dar de ce îndîrjirea împotriva profesorului Bolo? În ceea ce privește cauzele nenorocirii, originea scînteii inițiale, statisticile sînt clare: este vorba, de cele mai multe ori, fie de focurile pe care țăranii le aprind pe ogoare pentru a distruge buruienile după ce le-au smuls, fie de o țigară nestinsă aruncată reflex de un distrat turist citadin, fie chiar de depozite de gunoi care ard „spontan" (de cînd în componența lor intră tot mai numeroase ambalaje inflamabile — celofan, nailon — și lentilele pierdute sau cioburi de lentile care concentrează razele solare). Proporția sinistrelor provocate de piromani este infimă: din 6 901 incendii înregistrate între 1959 și 1963 în regiunea de sud-est, numai 24 au fost atribuite unor gesturi morbide. Atunci de ce graba de a înscrie incendiul de la Nartelle, lîngă Saint-Maxime, în această ultimă categorie — și, din nou, de ce întoarsunarea împotriva profesorului Bolo?

„Flagrant delict" au declarat agitați vecinii zeloși care s-au năpustit asupra lui, l-au molestat și l-au dus pe sus la jandarmerie. În ce constă „flagrantul delict"? Nimeni nu i-a putut aduce acuzări în legătură cu un incendiu anume. Dar cei trei vecini — un tînăr și spilcuit medic din Geneva; un profesor de gimnastică de la o școală din Nisa, care vara dă lecții de înot turiștilor cu stare; un fost salariat al administrației plăjii, actualmente proprietar de garaj — au „constatat" o anume coincidență între prezența profesorului într-un punct sau altul și apariția unor mici focare de incendiu. Cei trei, omițînd să se întrebe dacă nu cumva apariția focarelor determină itinerariile profesorului și nu invers, au sesizat autoritățile locale. Într-o atmosferă de excitație rea a întregului tîrgușor: neîncrederea și ostilitatea față de locatarii vilei „Lou Gigalou" era, de altfel, anterioară „flagrantului delict". De ce? „E ceva suspect aici", declară profesorului Miroiu mereu treaza lui colegă, domnișoara Cucu, din „Steaua fără nume". Și continuă: „De mult e tot orașul cu ochii pe dumneata, ce tot faci, ce tot dregi, de te închizi mereu în casă, ziua și noaptea..." Tot orașul, adică Chiroiu de la percepție, și madam Grigorescu, soacra dumisale, și Atanasiu, și Lascu judecătorul și Maltopol și Vișan de la Regie, și bineînțeles șeful de gară Ispas. („Nu te vede omul la cafenea, sau la grădină, sau la bodegă... Să mai iei o țuiculiță. Să mai schimbi o vorbă. Să mai faci un pocheraș")...

Ernest Bolo nu e matematician sau astronom ca Miroiu. E psiho-sociolog, ceea ce în ochii vecinilor de la Nartelle (localnici și vilegiaturiști) e mult mai grav: pentru ei, matematicianul se ocupă de abstracțiuni și astronomul de cer, dar tot ce are legătură cu sociologia privește niște treburi concrete de pe pămînt și în care se simt implicați. De altfel, profesorul acesta luna, cărunt, cu ochelari, care seamănă cu Mister Chips, e de stînga și nu se ascunde — iar nevastă-sa nu a uitat într-o zi pe teigheaua băcănesei un portchei cu efigia lui Lenin? În plus, de ce e calm în loc să-și piardă capul ca toată lumea în fața incendiilor? Și atunci cînd profesorul de gimnastică și fostul „plăjist" l-au înșfăcat, și-a permis să ironizeze: „Aveți voi brațe solide, dar capete puțintele..."

Sub presiunea tîrgușorului pus pe vînătoare de vrăjitoare, procurorul a deschis acțiune, judecătorul de instrucție a adoptat procedura excepțională destinată crimelor flagrante, profesorul Bolo a fost arestat preventiv. La o mai atentă analiză, „flagrantul delict" s-a dovedit a fi existat numai în imaginația înfierbîntată a martorilor (iar medicul genevez s-a distanțat treptat de cei doi coechipieri, preocupat să nu apară în postura de „creier" al expediției punitive). Pus în libertate provizorie, profesorul Bolo se declară convins că întreaga afacere nu se poate termina decît prin închiderea definitivă a dosarului. Pînă atunci, examinînd profesional aventura al cărei erou a fost, el pune un diagnostic: s-au conjugat aci două psihoze — una atavică, teama de foc și una contemporană, teama de tot ce ar putea însemna schimbare.

Florica ȘELMARU

PAKISTAN

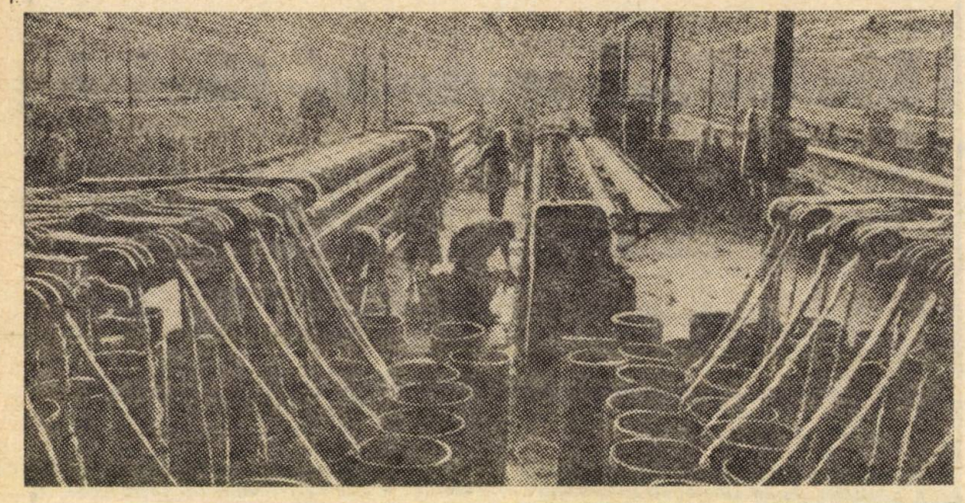

Moderna uzină de iută de lîngă Narayangaj

Parametri economici

Sărbătoarea națională a tinerei republici a Pakistanului prilejuiește, în presa țării ca și în rîndul observatorilor străini, bilanțuri, analize și aprecieri ale progresului înregistrat în cei 23 de ani de la proclamarea independenței.

În anul obținerii independenței de stat, Pakistanul s-a găsit în fața arsenalului clasic de dificultăți pe care orice țară aflată sub o îndelungată opresiune colonială le are de înfruntat în momentul cînd își ia singură în mîini destinul.

Anul 1947 a însemnat însă, împotriva tuturor circumstanțelor negative, economice și sociale, anul demarării unui amplu program de perspectivă în care se află înscrisă, la primul punct, problema esențială a dezvoltării statului și anume înființarea unei industrii naționale capabile să extragă țara din lanțul dependenței economice față de străinătate. Edificarea unui asemenea potențial tehnic devenea cu atît mai complexă cu cît teritoriul Pakistanului este repartizat în două mari provincii, aflate la nu mai puțin de 2 000 de kilometri una de alta. În plus, cei peste 120 milioane de locuitori ai acestor două teritorii aparțin unei multitudini de naționalități iar la nivel central, și astăzi, se utilizează trei limbi : urdu, bengaleza și engleza.

Așadar, obținerea independenței a însemnat pentru autoritățile pakistaneze deschiderea unui drum nou în vederea atingerii, printr-o îndelungată și tenace luptă, a cel puțin trei imperative de interes național : asigurarea mijloacelor de trai pentru întreaga populație a țării, în condițiile inexistenței unui subsol cu mari resurse de exploatare, elasticizarea structurii sociale de tip pronunțat feudal, în sfîrșit, alfabetizarea maselor largi aflate departe de binefacerile culturii timp de secole.

Desigur, procesul modernizării societății pakistaneze în diferitele ei sectoare nu a reprezentat, nici în primii ani nici mai tîrziu, un drum lin, fără asperități și plantat la fiecare pas cu victorii. Pentru realizarea obiectivelor majore ale dezvoltării țării au fost necesare eforturi deosebite în care uriașele investiții, precum și calificarea forței de muncă ce urma să fie distribuită în noile ramuri ale producției de bunuri materiale, au devenit reperele cele mai importante.

În prezent, după mai bine de două decenii de la obținerea independenței, se poate afirma că în ceea ce privește creșterea producției industriale și agricole s-au obținut o serie de importante succese. Un exemplu în acest sens îl constituie și capacitatea economiei pakistaneze de a oferi singură populației, începînd din 1967, mijloacele de subzistență necesare care pînă atunci fuseseră constant importate. În aceeași ordine de idei, observatorii politici remarcă, referindu-se la procesul dezvoltării economiei, că în Pakistan venitul național brut a prezentat în cel de-al șaptelea deceniu o creștere anuală de 6 la sută.

În planul politicii economice interne, cifrele din care rezultă creșterea potențialului industrial denotă eforturile pe care le întreprinde statul în vederea dezvoltării armonioase a celor două provincii, de est și de vest. Trebuie subliniat că în special provincia estică a Pakistanului era, în urmă cu douăzeci de ani, aproape complet lipsită de atributele unei vieți economice normale. De aceea, planurile cincinale și șesenale au prevăzut, cu atît mai mult în această regiune, punerea bazelor unei industrii proprii prin darea în folosință a zeci de obiective economice. Totodată, dezvoltarea agriculturii pe baze moderne este prevăzută să se accelereze în perioada actualului plan, 1965—1970, prin extinderea sistemului de irigații și practicarea unei agriculturi intensive și utilizînd îngrășămintele chimice. Ca un semn al drumului spre progres al acestei zone, astăzi Dacca, frumoasa capitală a provinciei estice apare ca un oraș modern, în plină dezvoltare. Tot aici, la Narayanganj, la cîțiva kilometri de centrul capitalei, a luat ființă cea mai mare întreprindere din lume de prelucrare a iutei. Pandantul siderurgic și portuar al Narayanganjului este, în ultima vreme, Chittagongul, devenit, ca urmare a marilor investiții acordate industriei locale, al doilea port al Pakistanului și unul din cele mai importante centre ale industriei grele din țară.

Trebuie remarcat, în legătură cu creșterea cifrelor de producție, că populația Pakistanului, în marea ei majoritate ocupată în cadrul agriculturii, este integrată, în ultima perioadă, în procesul clasic cunoscut de țările în curs de industrializare. Fenomenul captării populației rurale de către noile cetăți industriale se reflectă, în mod concis, în înclinarea balanței produsului național în direcția participării mai consistente a industriei în realizarea acestuia. Astfel, dacă agricultura, și, în general, zonele rurale mai conțin încă o importantă cantitate de forță de muncă, cifrele participării agriculturii la formarea produsului național au scăzut de la 60 la sută în 1949—50, la 54 la sută în 1957—58, pentru a ajunge, la 46 la sută în 1967—68. Paralel, diferențele din cifra globală au intrat în sfera industriei, marcînd deci amploarea apariției noilor tehnologii.

Vom sublinia, în această ordine de idei, că în agricultură o populație productivă în scădere contribuie, prin folosirea utilajelor moderne și a sistemelor de cultivare și recoltare intensivă, la realizarea unei producții în permanentă creștere. Pentru a da un singur exemplu, pe suprafețele cultivate cu orez procentul creșterii producției în ultimii doisprezece ani a atins peste 48 la sută, față de primul an de referință (1958). Desigur, în pas cu introducerea metodelor moderne de practicare a agriculturii, în Pakistan s-a pus în practică un larg program de formare și perfecționare a cadrelor de tehnicieni care lucrează în diversele ramuri ale acestui încă preponderent sector al economiei naționale.

Parte integrantă a întregului program de dezvoltare, planul de lungă durată (1965—1985) prevede continuarea și adîncirea eforturilor în vederea creșterii ponderii producției industriale pe ansamblul economiei naționale, a aducerii tuturor regiunilor la același ritm de dezvoltare, în sfîrșit, a măririi producției agricole, toate sectoarele economiei urmînd să-și amplifice într-o asemenea măsură rezultatul activității încît să permită o mai accentuată diversificare a exporturilor.

În vederea concretizării tuturor obiectivelor dezvoltării, desigur, societatea pakistaneză a trebuit și trebuie în continuare să facă față unor obstacole social-economice. Dar privită în ansamblul ei și făcînd, permanent, analiza actualului stadiu atins de dezvoltarea țării prin comparație cu cifrele furnizate de primul și al doilea plan economic, orice observator va putea constata cu ușurință pașii importanți realizați pe calea edificării unei industrii și agriculturi moderne.

De altfel, noile obișnuințe ale locuitorilor, crearea acestor reflexe de viață șlefuite în contextul existenței unor elemente proprii țărilor care s-au orientat spre industrializare, sînt din ce în ce mai evidente în Pakistan. Faptul acesta precum și perspectiva largă, pozitivă, care se creionează în fața economiei și societății pakistaneze, denotă hotărîrea poporului acestei țări, indiferent de limba pe care o vorbește sau tradițiile pe care le respectă, de a merge înainte spre finalizare, în termeni optimi, a propriilor sale deziderate.

R. B.

reflector

REPUBLICA MONTE-CRISTO

La 40 km sud de Elba, din Marea Tireniană, țîșnesc stînci roșietice formînd un platou în care pasc caprele. Insula aceasta, de 10 kmp, e aproape nelocuită. În vremuri vechi se ascundeau aici piratii sau ocnașii evadați. Alexandre Dumas-tatăl i-a dat celebritatea prin cărțile sale. Insula Monte-Cristo are un drapel propriu (o friză albastră pe un fond alb, cu o cruce); stema țării va fi un corn de vînătoare; se va bate monedă proprie, iar numărul locuitorilor va fi de aproximativ... o sută de cetățeni, plini de bani.

Insula Monte-Cristo este administrată de autoritățile din Portoferraio (Elba) de foarte multă vreme. Există un golf natural — Cala Maestra — în care este amenajat un debarcader rudimentar. Acostarea navelor e, însă, însoțită de primejdii permanente la fiecare suflare mai puternică a vîntului. Se plănuiește construirea unui refugiu de categoria a patra, pentru care au fost alocate două sute patruzeci de milioane de lire. Insula aceasta a rămas printre ultimele tărîmuri virgine din Mediterana. Spinări de granit răsărite în verdele aprins al arbuștilor între care pasc în voie sălbăticiuni, locuri în care omul nu pătrunde decît pentru vînătoare sau frumusețea stranie a amestecului de culori. Atunci, care e rostul apariției acestei republici singulare, acum, cînd întreaga Italie e frămîntată de problema regionalizării? Insula Monte-Cristo a fost concesionată în 1954 societății private OGLASA care i-a exploatat la maximum frumusețile naturale. Se pare că singura explicație a apariției noii republici se află în polemica dintre societate și autoritățile din Portoferraio, izbucnită în momentul în care societatea OGLASA a hotărît să recupereze (pe cît posibil cu mari profituri) sumele investite în valorificarea insulei.

RELAȚIILE FRANCO-GUINEEZE

După doisprezece ani de tensiune (începînd cu opoziția Guineei, în 1958, la proiectul comunității franco-africane), observatorii politici remarcă, în ultimul timp, tendința de normalizare a relațiilor franco-guineeze. Ca o primă manifestare a acestei noi orientări este semnalată luarea de contact dintre reprezentanții francezi și guineezi, prezenți la Dakar cu ocazia festivităților prilejuite de cea de-a zecea aniversare a independenței Senegalului. Un loc important în relațiile dintre cele două țări îl ocupă problemele economice. Se pare că nu este exclusă, după contactul de la Dakar, sosirea unei personalități guineeze în Franța, pentru a pregăti reluarea relațiilor diplomatice, întrerupte după 1965. Recent, președintele Sekou Touré a declarat într-un interviu că Guineea este călăuzită de „voința sinceră" de a colabora cu Franța „în toate domeniile".

Cercetări de pedagogie a păcii

Paul Dimitriu

În cursul anului 1970, începînd din luna iunie, localul Academiei diplomatice din Viena, în vechiul *Theresianum*, va găzdui primele seminarii organizate de Comitetul pentru Academia internațională a păcii, pe baza unui „proiect pilot" pentru instructajul și formarea unor specialiști sau „profesioniști" ai păcii, care să contribuie la punerea în practică a tehnicilor și mijloacelor de menținere a păcii.

Atenția proiectului pilot se concentrează deocamdată asupra controlului internațional al violenței în situații conflictuale date și tehnica mediațiilor. Seminariile se vor ține la niveluri diferite, cuprinzînd un instructaj teoretic și aplicațiuni practice asupra unor cazuri reale și a unor cazuri simulate.

La dezbatere vor lua parte cîteva personalități ale lumii științifice internaționale și o seamă de experți renumiți. Citām ca exemplu pe: Lincoln Bloomfield, profesor de științe politice la „Center for International Studies", Institute of Technology, din Massachusetts (S.U.A.); Johan Galtung, profesor la Universitatea din Oslo și director la „International Peace Research Institute" din Oslo; Arthur S. Lall, profesor de științe internaționale la Universitatea „Columbia" din New York, și generalul de brigadă Alex. J. Wilson, fostul șef al forțelor Națiunilor Unite în Cipru.

Există la ora actuală o teorie a păcii, elaborată în institutele de cercetări asupra păcii din Europa și America, dar ea nu este încă suficient de operativă, nu a fost încă efectiv pusă în acțiune pentru a modifica cursul conflictelor și a reduce posibilitățile violenței deschise, declarate. În cele ce urmează vrem să înfățișăm un anumit aspect al încercărilor care se fac acum pentru a pune în mișcare, în înțelesurile ei practice, noua teorie a păcii, categorie de experiențe în cadrul cercetărilor asupra păcii care se conturează ca un domeniu distinct, acela al „pedagogiei păcii".

Cum s-a ajuns la ideea constituirii unei Academii internaționale pentru formarea specialiștilor în problemele păcii și la programul pilot? În primul rînd, la baza acestei idei stau grupurile sociale din ce în ce mai numeroase, interesate în întărirea instituțiilor pentru pace în lume. În al doilea rînd, sînt persoanele care au luat parte la misiuni pentru organizarea regională sau internațională a păcii și securității sau la mediații în conflictele deschise și ale căror experiențe au scos în evidență necesitatea pregătirii și a instructajului de specialitate. În sfîrșit, în al treilea rînd, este concluzia oamenilor de științe sociale care s-au dedicat cercetărilor asupra păcii și războiului și care au ajuns să recunoască valoarea cercetărilor teoretice, în desfășurarea acțiunii practice.

La sfîrșitul anului 1967 s-a format Comitetul pentru o Academie internațională a păcii. De la această dată, s-au ținut o serie de conferințe care au dus la conturarea și dezvoltarea planurilor de activitate. Prima întîlnire a avut loc la Oslo în noiembrie 1968, cu participarea unor persoane din 16 țări ale Africii, Asiei, Europei și Americii de Nord, care au avut activități în probleme de mediație și control internațional al violenței, și cu participarea a 23 cursanți. A doua întîlnire internațională a avut loc la Londra, în iunie 1969. La această conferință s-a ajuns la concluzia că o academie internațională ar putea pregăti experți în promovarea păcii prin ideea de justiție, în trei direcții: mediația, controlul internațional al violenței și dezvoltarea pașnică. Acestea constituie de altfel și temele de bază ale primului program pilot. Cu același prilej s-a luat hotărîrea ca o parte a programului să fie axată pe teoria păcii, angajînd practicanții în discuții teoretice active asupra acestei teorii și a folosirii ei în soluționarea cazurilor concrete. A treia conferință s-a ținut la Brattleboro-Vermont (S.U.A.), în octombrie 1969, cu participarea a 50 de consultanți internaționali, care au definitivat un program pilot dezvoltat, pentru anul 1970. Propunerile și lucrările pregătitoare au fost prezentate de prof. Arthur Lall de la Universitatea „Columbia" pentru mediație, de norvegianul Björn Egge, care a acționat în Congo în forțele Națiunilor Unite, privind controlul internațional al violenței, de italianul Danilo Dolci, pentru promovarea drepturilor omului și dezvoltarea pașnică, de prof. Johan Galtung de la Universitatea din Oslo, pentru teoria păcii, a conflictelor și dezvoltării. Fiecare din cele patru programe ale anului în curs oferă un instructaj în acțiuni orientate. Odată experimentate, programele vor putea duce la dezvoltarea lor și la o activitate permanentă de viitor a academiei.

Punctele vizate de acest instructaj și metodele întrebuințate privesc unele activități specifice pentru realizarea și menținerea păcii, în care ar putea exista specialiști pregătiți.

Primul program dezvoltă tehnicile mediației posibile în orice formă de conflict la diferite niveluri: inter-etatice, inter-organizaționale și inter-comunitare, cînd conflictul are o înrîurire

asupra relațiilor internaționale. Mediația este definită ca o intervenție a celei de a treia părți care caută în chip constructiv să intervină în situațiile conflictuale, atunci cînd părțile în cauză acceptă o asemenea intervenție. Obiectivele mediatorului, fie el persoană fizică, instituție sau stat, sînt acelea de a asista părțile în dispută, ca să-și rezolve sau măcar să reducă gravitatea conflictului dintre ele. Programul pilot cuprinde analiza concepțiilor asupra intervențiilor mediatoare, experiențele de pînă acum ale experților și cîteva tehnici studiate în cercetările asupra păcii, care urmează să fie aplicate la mediație. Una dintre aceste tehnici este „simularea rolului invers" *(role-reversing simulation)*, întemeiată pe postulatul că centrul conflictului îl constituie dificultățile de comunicare, nu numai în înțelesul lor material, dar și moral. Privind prin prisma oponentului, se capătă o mai mare înțelegere, în orice situație conflictuală, asupra dificultăților de percepere, asupra imaginilor formate și asupra definirii pozițiilor. Altă tehnică este cea numită a „comunicărilor controlate" *(Controlled comunication)* în care un rol important joacă autoritatea celei de-a treia părți care mediază, iar dacă este vorba de o persoană fizică, statutul și aptitudinile pe care le are ca expert în științele sociale. Intervenția lui în situațiile conflictuale constă în prezentarea aspectelor relevante ale teoriei conflictelor, în comparații istorice cu cazuri similare și în analiza științifică a cazului prezentat. În acest caz părțile, ele însele, sînt îndrumate spre găsirea bazelor posibile de soluționare a conflictului. Tehnica aceasta a comunicărilor indirecte sub supraveghere, cînd delegații părților au rupt relațiile, poate duce la unele schimbări substanțiale în modul de percepere a conflictului, creînd o bază mai bună pentru negocierile care ar urma să aibă loc mai tîrziu.

Al doilea program urmărește posibilitățile de îmbunătățire a tehnicilor pentru controlul internațional al violenței. Violența este definită ca o forță fizică desfășurată pe plan internațional și folosită pentru atingerea sau menținerea unor cuceriri politice. Acțiunile celei de-a treia părți în controlul violenței pot fi combinate cu asistența întreprinsă de misiuni pentru menținerea păcii *(peace-keeping)*. În multe cazuri, ele pot constitui misiuni secundare. Proiectul pilot își propune să adune date asupra controlului internațional al violenței privind instrumentele practice, modurile și tipurile de operații, protecția armată a operațiilor internaționale de asistență și să stabilească în chip organizat practica controlului. În perspectivă, Academia urmărește constituirea unui grup de studii profesionale orientat către formarea personalului necesar organelor internaționale sau guvernamentale pentru asemenea operații.

În sfîrșit, programul pentru promovarea drepturilor omului și dezvoltare are în vedere unele analize structurale și conjuncturale, studiul unor modele, studii de explorare, studiul grupurilor sau elementelor care influențează opinia publică, avînd toate ca scop prevenirea violenței.

Noua Academie concepută ca organizație non-guvernamentală nu va avea puncte de vedere particulare în nici un domeniu politic, nu va întreprinde ea însăși misiuni de pace, ci se va limita la obiective practic educaționale, promovînd sistematic cunoștințele științifice și aptitudinile pentru vehicularea mijloacelor prin care conflictele pot fi rezolvate. În ultimă analiză rămîne la latitudinea statelor interesate în rezolvarea unui conflict acut sau latent de a utiliza acest corp de specialiști, care nu vor funcționa de la sine ci solicitați fie de aceste state, fie de O.N.U. cu asentimentul prealabil al părților.

Ceea ce apare deosebit de interesant în acest sistem de instructaj este aplicarea concluziilor la care s-a ajuns în cercetările asupra păcii, întreprinse în rețeaua institutelor de specialitate ce funcționează astăzi în diferite regiuni ale planetei. Sînt de remarcat în primul rînd cîteva trăsături generale și specifice care privesc sociologia contemporană a păcii, conflictelor și relațiilor internaționale. În acest sens, se pot desprinde din îndrumările generale ale programului trei concluzii. Teoriile prezentate sînt direct legate de problemele timpului nostru, iar instrumentele gîndirii sînt organizate în vederea acțiunii. Concluziile gîndirii moderne în științele sociale sînt prezentate într-o formă interdisciplinară, centrul de greutate căzînd nu pe *discipline*, ci pe *teme* (dezvoltare, conflict, pace) la liziera dintre mai multe discipline. În sfîrșit, studiile sînt orientate spre viitor, materialul fiind prezentat în perspectiva dezvoltării probabile a sistemului internațional, cu privire specială la dezvoltare, conflict și pace, cu implicațiile lor. Este de asemenea interesantă direcția de orientare în aceste probleme. De pildă, în problema dezvoltării se subliniază distincția între dezvoltarea care are ca scop mărirea producției și dezvoltarea care are drept țel o echitabilă distribuție a resurselor. În teoria conflictelor se face distincția de bază dintre *conflictele simetrice*, între factori sau grupuri sociale relativ egale și *conflicte asimetrice* între un grup dominat și altul dominant. Distincția e importantă fiindcă în genere conflictele simetrice sînt manifeste, la suprafață, ambele părți cunoscînd ceea ce urmărește partea adversă, pe cînd cele asimetrice au o aparență de liniște și ordine la suprafață, dar sînt conflicte latente și de cele mai multe ori mai grave. În aceeași ordine de idei, violența poate fi deschisă sau indirectă, atunci cînd e cuprinsă în structura socială, lipsind pe cei exploatați, pe nonprivilegiați de șansele autorealizării. Teoria păcii se ocupă de condițiile reducerii ambelor feluri de violență acolo unde ele mai subzistă. Deci, de la început se poate vedea că ea are un cîmp deschis de aplicare în grupul statelor socialiste care au lichidat conflictele structurale, asimetrice. Pe de altă parte se poate constata că teoria modernă a păcii are ca punct de plecare tocmai ideea socialistă privind exploatarea. Cu privire la acest punct trebuie subliniată contribuția fundamentală a marxismului la teoria modernă a conflictelor. Potrivit concepției marxiste, în centrul teoriei conflictelor stă lupta de clasă, exploatarea fiind forma cea mai importantă a agresivității. Ea constituie ceea ce în sociologia modernă se numește agresivitatea structurală. Teoria păcii include astăzi și problema îndepărtării surselor violenței structurale.

În sfîrșit, în problema viitorului societății se studiază soluțiile alternative. Dacă în tradiția clasică, problema era privită mai mult sub unghiul constatărilor actuale care ar putea furniza o imagine a viitorului, în concepția modernă a futurologiei este vorba de o schimbare calitativă care poate și trebuie să fie dirijată. Și la acest capitol gîndirea marxistă a avut o contribuție capitală, demonstrînd că societatea poate fi transformată. Deci, cele două viziuni ale perspectivelor de viitor ale lumii corespund punctelor de vedere respective ale grupurilor sociale atașate tradiției clasice sau cele dominante, deschise concepției moderne.

Se degajă din proiectul pilot care a fost conceput tendința de folosire a științelor sociale ca sursă a unor instrumente conceptuale pentru soluționarea problemelor practice.

Prin instructajul care începe în vara aceasta la diferite niveluri, se urmărește constituirea unui corp de specialiști care vor deveni „profesioniști" ai păcii, sau practicieni și care vor putea să acționeze profilactic și curativ, așa cum acționează, în altă sferă de pildă, corpul medical. Desigur că există la ora actuală asemenea specialiști, dar pregătirea lor are pînă acum doar baze naționale, la care se adaugă practica diplomatică. Acești experți nu sînt în genere organizați pentru a răspunde sistematic, ci numai ocazional și sporadic, la practica mediației sau a controlului internațional al violenței. În operațiunile de menținere a păcii, cunoștințele lor sînt încă empirice și neorganizate, neorientate interdisciplinar.

Începuturile acestei noi profesiuni le găsim în practica Organizației Națiunilor Unite și a altor organisme internaționale, dar în viitor ea va cere o specializare organizată. Problema pregătirii unui corp abilitat pentru a ajuta la rezolvarea pașnică a conflictelor, la depistarea și înlăturarea violenței marchează începuturile unei pedagogii a păcii. Prin asemenea inițiative și eforturi științifice, conceptul de pace, a cărui tristă istorie îl făcea să apară în conștiința popoarelor strivit între războaie reci și calde, își trăiește astăzi un început de resurecție. Meritul este în primul rînd al mișcărilor de mase care au adus schimbări fundamentale în structura lumii moderne, imprimînd o viziune nouă a societății umane și creînd astfel climatul prielnic cooperării și înțelegerii între popoare, pe baza egalității în drepturi, a liberei dezvoltări și vocații la progresul general. Meritul aparține într-o anumită măsură și oamenilor de știință, care operînd astăzi cu metode noi și eficace în cîmpul științelor sociale, scot la iveală energiile irenice latente ale grupurilor sociale și se străduiesc să pună în funcție mecanismul instituțional și funcțional capabil să reducă violența, să introducă problemele păcii, concepută pînă acum ca stare idilică a umanității, în cîmpul observației și experiențelor simulate, al calculelor matematice sau în laboratoare ducînd o acțiune susținută de convertire a structurii agresive a lumii, într-o structură pacifică.

Rolul educativ pe care și-l asumă proiectata Academie internațională a păcii nu poate asigura lumea că în viitor conflictele armate vor fi cu desăvîrșire înlăturate, dar el reprezintă un efort în plus pentru combaterea și diminuarea agresivității și în tot cazul un pas înainte pe drumul încă nebătătorit al unei pedagogii a păcii, concepute la nivel mondial.

Pagini din istoria aerospațială

De la MONTGOLFIER la ZEPPELIN și mai departe...

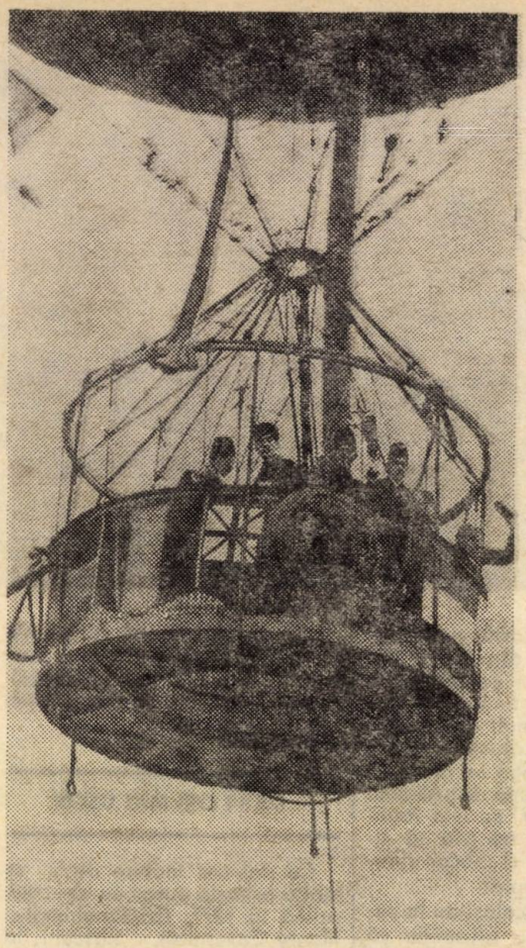

Paris, 1886. Zbor în nacela unui balon

Desenul unuia dintre primele dirijabile

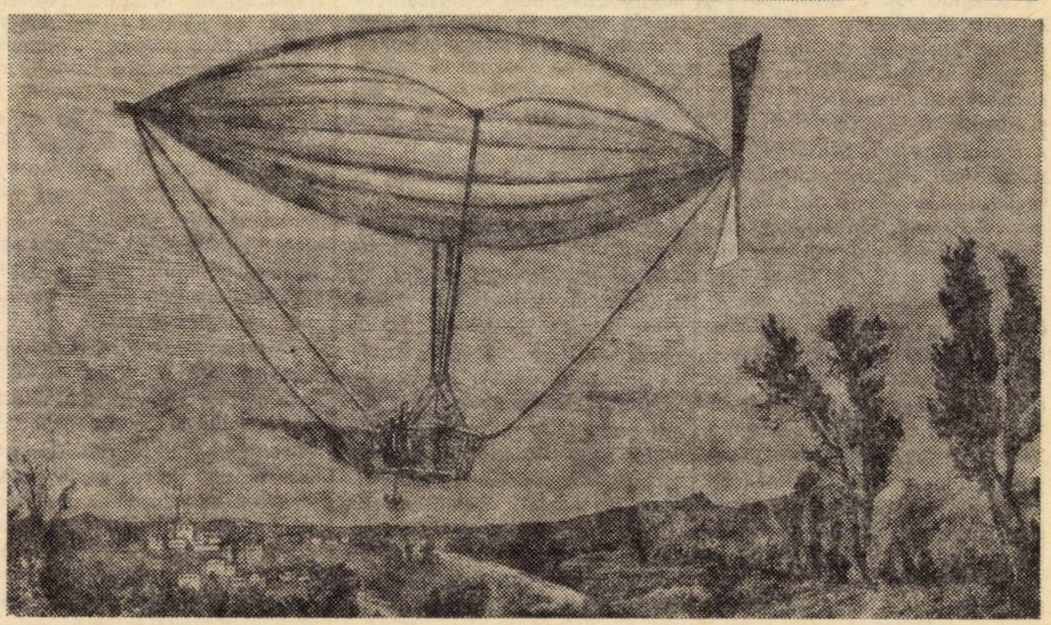

În lunga sa călătorie din hăurile Alpilor spre ceţurile Mării de Nord, Rinul se opreşte — un moment — între Friedrichshafen şi cataractele de la Schaffhausen, pentru a forma lacul mare, adînc şi limpede pe care elveţienii îl numesc Konstanz, iar germanii Bodensee şi este străbătut de linia de frontieră dintre ţările lor.

De pe lacul acesta, din pîntecul unui uriaş hangar plutitor, a ieşit la lumină, în ziua de 2 iulie 1900, primul balon dirijabil rigid, construit de contele Ferdinand von Zeppelin. În aproape doi ani de muncă asiduă, nimeni, afară de păsările cerului, de inginerii cu legitimaţii speciale şi de lucrătorii detaşaţi din anumite unităţi militare, nimeni nu s-a putut apropia de hangarul cenuşiu. Şe ştia, fiindcă se vedea de departe că este vorba de cea mai vastă incintă din Europa — şi poate din lumea întreagă — dar ce se urzea în spaţiul acela izolat nu aflase nimeni — cu excepţia unui mic grup de ofiţeri preocupaţi de dominaţia militară.

În sfîrşit, s-au deschis porţile şi au lăsat să treacă, încet, agale, giganticul „trabuc" al contelui de Zeppelin, un dirijabil cu silueta unei ţigări de foi, denumit oficial „LZ-1", propulsat de două elice pe care le învîrteau două motoare cu benzină, construite de fabrica de automobile a lui Daimler. Din cauză de „secret militar", bătrînul inginer mecanic Daimler nu fusese pus la curent cu destinaţia motoarelor. Ca urmare, el le proiectase pentru un vehicul rutier şi randamentul lor în văzduh era mediocru. „LZ-1" evolua încet de tot, cu vreo 28 de kilometri pe oră şi abia dacă reuşea să facă faţă vîntului, slab, de la 2-300 de metri înălţime. În rest, dirijabilul era foarte frumos, lung de 128 de metri şi cu linii suple. Coaja lui de aluminiu lustruit sclipea cu lăncii de soare, iar elicele şi motoarele, zguduite de vibraţii dezordonate, făceau un zgomot asurzitor. De la nu se ştie cine, zeci de mii de oameni aflaseră că „zepelinul" va ieşi la aer — şi acum aclamau să-şi spargă plămînii — aparatul despre care se afirma că va fi „aeronava secolului 20 !"

S-a întîmplat, însă, că dintre toate mijloacele omeneşti de transport — zepelinele au stîrnit, în cele vreo patru decenii cît au existat, nu numai cel mai mare entuziasm, dar şi cea mai mare groază.

LEONARDO SAU ARHIMEDE?

Inventatorii baloanelor dirijabile au crezut, multă vreme, că ei au găsit soluţia definitivă pentru aspiraţia ancestrală a oamenilor de a se înălţa de pe sol şi de a zbura. Au fost siguri, de asemenea, că au rezolvat dilema care opunea pe Arhimede lui Leonardo da Vinci. Acesta din urmă credea că oamenii, cu trupurile lor mai grele decît aerul vor putea zbura numai imitînd păsările (punîndu-şi aripi artificiale), sau înşurubîndu-se în aer (cu ajutorul elicelor). Dimpotrivă, epigonii lui Arhimede gîndeau că posibilitatea oamenilor de a se desprinde de pămînt şi de a pluti depinde, obligatoriu, şi exclusiv de raportul între greutatea corpului şi volumul de aer dizlocuit.

Din aceste cauze, pînă la sfîrşitul secolului al 18-lea, omul părea să fie definitiv legat de sol. În anul 1782, astronomul francez Joseph Lalande, pe care-l citează Peter Klemm în car-

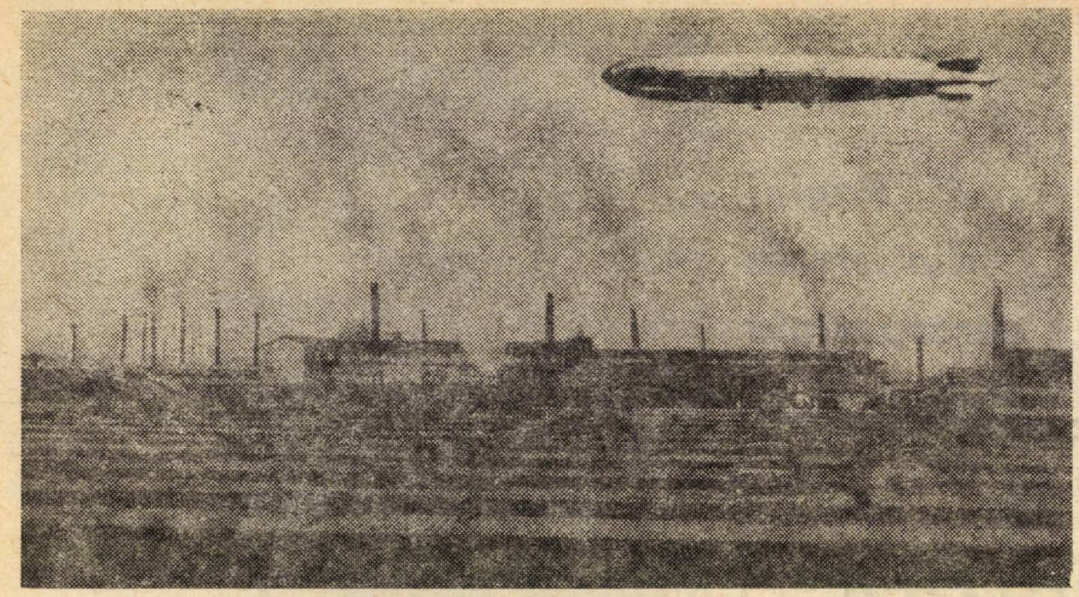

Primul dirijabil Zeppelin zburînd deasupra uzinelor Krupp, la Essen

tea lui despre marile născociri, afirma că va fi absolut cu neputință omului să se înalțe de la pămînt și să rămînă suspendat în aer mai mult decît îngăduia o simplă săritură normală. „Aceasta e condiția lui naturală și eternă", exclama astronomul francez, care deși se uita toată noaptea la cer, nu știa să citească în stele nici măcar viitorul cel mai apropiat.

Pentru că, în același an în care Lalande făcea afirmația că omul ar fi definitiv „adscripti glebae", priponiți de țarină, doi tineri la fel de francezi ca și pesimistul astronom, frații Etienne și Joseph Montgolfier, de fel din orășelul Annonay aflat în regiunile de sud ale Franței, au făcut, jucîndu-se, o tulburătoare descoperire. Ei erau băieții, cam răsfățați, ai unui mic fabricant de hîrtie. Într-o zi au băgat de seamă că niște pungi pe care ei le umflau cu aer pentru a le preface în mingi, se înălțau brusc în sus, de cîte ori treceau pe deasupra micului foc de uscături, aprins de ei în grădina casei. „Le ridică aerul cald", le-a explicat un meșter. Cei doi frați au făcut, atunci din hîrtie ușoară, o pungă mult mai mare, au sprijinit-o în patru pari înalți, au aprins focul sub gura ei și au văzut, extaziați, cum punga s-a înălțat, mîndră, în aer, îndată ce s-a umplut cu fumul subțire și cald ce se ridica din vreascuri. Așa s-a născut balonul, unealta de zbor mai ușoară decît aerul.

Frații Montgolfier, ajutați de tatăl lor, au început să-și complice descoperirea. Au făcut baloane foarte mari, din hîrtie încleiată, au agățat de ele talgere cu jeratic și le-au lăsat să se înalțe, avînd mare grijă să lucreze departe de părinteasca lor fabrică, pe care ar fi putut-o aprinde într-o singură clipă. Zvonul despre invenția de la Annonay a zburat foarte repede pînă la curtea regilor Franței. Joseph și Etienne Montgolfier au fost chemați la Paris, unde au început experiențe cu rezultate din ce în ce mai bune. Balonul lor, „La Montgolfière" devenise una din minunile lumii „moderne".

DE 14 ORI MAI UȘOR

Cu doi ani înainte de a se înălța primele pungi cu aer cald, adică în 1871, fizicianul englez Henry Cavendish, născut la Nissa, reușise să descopere, descompunînd apa prin electroliză, cel mai ușor element al naturii, hidrogenul. Aflînd că noul gaz este de 14 ori mai ușor decît aerul, alt fizician, anume J.A.C. Charles, originar din Paris, s-a gîndit că ar putea concura cu succes pe tinerii balonari de la Annonay. El a întocmit un balon din fîșii de mătase chinezească îmbibată cu soluție de cauciuc, și l-a umflat cu hidrogen. A avut nevoie de 25 de metri cubi de hidrogen, cantitate imensă pentru vremea aceea. Distilarea gazului a durat patru zile, în care timp balonul se umfla încetul cu încetul, iar Charles stătea de gardă, fără să închidă ochii. El știa că pe lîngă calitatea de a fi atît de ușor față de aer, hidrogenul avea defectul de a fi extrem de repede inflamabil. Ar fi fost de ajuns o scînteie sau flacăra unei lumînări, ca întreaga schelă „aero-statică" să se facă scrum.

În sfîrșit, balonul s-a umflat pe deplin, a fost botezat cu numele „Charlière", apoi tîrît cu mare efort pînă într-o piață pariziană, de unde s-a înălțat în cîteva clipe la peste 200 de metri. Acolo, a fost luat de vînt și a dispărut din ochii mulțimii covîrșite de uimire. Sărmanul Charles care-și investise întreaga lui avere în confecționarea balonului, a sărit pe un cal și a pornit, în galop, pe urmele fugacei „Charlière". A găsit-o, în satul Gonesse, la 25 kilometri de Paris. Sătenii, îngroziți de apariția acelei bășici uriașe peste acoperișurile lor (mai rău decît s-au speriat contemporanii noștri de „farfuriile zburătoare"), s-au adunat în piață și au început să tragă clopotele, să stîrnească zarvă mare. În clipa în care „Charlière", pierzînd mereu hidrogen prin porii prea puțin etanși ai anvelopei, s-a lăsat pe pămînt ca un animal moleșit, fără putere, oamenii s-au repezit asupra ciudatei apariții înțepînd-o cu furcile și tăind-o cu coasele. Cînd a sosit Charles la fața locului, dezastrul era complet. Țăranii din Gonesse dansau pe epava primului aerostat umplut cu hidrogen, avînd fiecare, pe cap sau în jurul gîtului, cîte o eșarfă frumos decupată din balonul de mătase chinezească.

Pînă să cumpere fizicianul Charles altă mătase și să distileze alt hidrogen, frații Montgolfier au izbutit să înalțe în ziua de 19 septembrie 1783, în curtea palatului de la Versailles, un balon cu aer cald, echipat cu un cuptor de încălzire și cu o nacelă separată în care au instalat un cocoș și o rață. Au fost primele vietăți din lume, luate în balon. Cea dintîi ascensiune cu om s-a făcut o lună mai tîrziu, la 21 noiembrie 1783. Doi tineri din nobletea sărăcită, cavalerul Jean-François Pilâtre de Rozier și marchizul François Laurent d'Arlandes s-au hotărît să zboare cu o montgolfieră pe care au denumit-o, emfatic, „Le Globe Aérostatique". Aflînd că aristocrații săi vor să decoleze, cu riscul vieții, regele Ludovic al 16-lea a interzis zborul, cu puțina autoritate ce-i rămăsese și a ordonat ca primii „aerostați" să fie doi criminali care și așa erau condamnați la moarte. Pilâtre de Rozier, un nobil aventurier de 20 de ani, nu s-a lăsat intimidat de hotărîrea regală, n-a așteptat să fie aduși criminalii de la ocnă, s-a suit în nacelă, l-a tras, cu forța, și pe marchizul d'Arlandes lîngă el, apoi l-a numit fochist și l-a pus să întrețină, cu tot ce-a găsit la îndemînă, pînă și cu hainele de pe ei, focul ce încălzea aerul din balon. „Le Globe" a evoluat în aer timp de 25 de minute, a făcut un raid „în circuit închis" grație unui capriciu al vîntului și a reușit să aterizeze, în mijlocul unei mulțimi care i-a primit triumfal pe astronauți.

CAPODOPERA LUI J. A.C. CHARLES

Între timp, J.A.C. Charles și un amic al său cu ceva bani, M.N. Robert, s-au pus, serios, pe lucru și în decembrie 1783 au reușit să decoleze ei înșiși, să rămînă mai mult de două ore în văzduh și să aterizeze „dirijat", pe un cîmp.

Istoriografii aeronavigației afirmă că această „șarlieră" cu hidrogen era atît de bine concepută și lucrată, încît se poate spune că a rămas pînă azi, după aproape două veacuri, un veritabil model al genului. Charles protejase balonul de mătase cauciucată îmbrăcîndu-l cu o rețea de funii împletite, de care atîrnase nacela. Balonul avea o deschizătură foarte mică, pe partea lui inferioară, iar pe partea superioară o supapă comandată cu sfori, din nacelă, pentru eliberarea hidrogenului, în două cazuri : cînd s-ar fi încălzit de la Soare și ar fi tras „aeronava" prea sus, apoi cînd ar fi fost necesară manevra de aterizare. În nacelă se găseau saci cu nisip, primul „balast" utilizat în zboruri și un barometru primitiv, pentru a măsura „plafonul" ascensiunii. Fusese prevăzut totul, pînă și posibilitatea că aerostatul ar ajunge din nou în sat la Gonesse. Din ordinul ministrului de stat se redactase și imprimase un afiș, răspîndit în împrejurimile Parisului, prin care oamenii erau anunțați că de vor vedea umblînd pe cer un ghem uriaș sau un fel de Lună mare și colorată, să nu se îngrozească, fiind vorba numai de o mașină de hîrtie, făcută numai de oameni, fără contribuția nici unui vrăjitor sau duh malefic.

Așa au scăpat de necazuri astronauții Charles și Robert, cu al căror zbor s-a început, efectiv, „era aeronavală".

CU O SUTĂ DE ANI ÎNAINTE

Sîntem cu o sută de ani înaintea primelor încercări dramatice de zbor cu aparate „mai grele decît aerul" și cu 120 de ani înaintea aeroplanului cu motor, la bordul căruia con-

structorul englez Wilbur Wright a izbutit să zboare... timp de 12 secunde !

Elevii tîrzii ai lui Arhimede, care-şi calculau aeronavele „mai uşoare decît aerul" împărţind la 14 greutatea volumului de aer dizlocat, pentru a şti cît hidrogen să cumpere, erau convinşi, în mod absolut, că viitorul transporturilor aeriene le aparţine. Evenimentele îi confirmau. În 1785, la 7 ianuarie, francezul Jean Pierre Blanchard şi americanul John Jeffries trec Canalul Mînecii cu un aerostat, căruia îi adăugaseră nişte palete orientabile, spre a folosi vîntul drept cîrmă. Performanţa aceasta i-a inspirat pe tinerii generali ai armatei franceze revoluţionare să folosească baloanele ca observatoare militare. În bătălia de la Fleurus, de pe pămîntul belgian, mareşalul Jean-Baptiste Jourdan a reuşit, în 1794, cu un efectiv mai mic, să înfrîngă armata austriacă, graţie faptului că un ofiţer al său, aflat într-un balon la 2—3 sute de metri deasupra cîmpului de luptă, i-a comunicat, prin semnale optice, din timp, toate manevrele unităţilor inamice. După vreo cîţiva ani, Napoleon a reluat ideea utilizării strategice a baloanelor, şi s-a gîndit chiar la un atac aerian „de intimidare" împotriva Angliei, efectuat de o flotilă de aeronave care ar fi trebuit să treacă peste Canalul Mînecii şi să spulbere legenda „splendidei izolări" britanice.

Paralel cu executarea comenzilor militare, constructorii îşi ameliorau, mereu, aerostatele şi aeronavele. În laboratoare, savanţii fac încercări sterile vrînd să amestece hidrogenul cu alte substanţe gazoase care l-ar face mai puţin inflamabil. Exploziile se ţin lanţ şi retortele sînt pulverizate, fără nici un rezultat.

În 1800 este deplîns primul om mort într-un accident aerian. Temerarul Jean-François Pilâtre de Rozier, pornit să-i sperie pe „insulari" printr-un zbor surpriză peste Mîneca, se prăbuşeşte cu balonul şi nacela în flăcări, chiar pe coasta franceză, fără să se poată şti cauza acestei catastrofe.

În 1804, marele fizician şi chimist francez Louis-Joseph Gay-Lussac, celebru, la 25 de ani, pentru formularea legii fizice a dilatării gazelor, face, întîia oară însoţit de un prieten, astronomul Jean Baptiste Biot, a doua oară singur, două ascensiuni cu balonul, căutînd confirmarea practică a cercetărilor sale teoretice. Pînă una-alta, Gay-Lussac stabileşte primul record mondial, de înălţime, ridicîndu-se la 6 992 de metri deasupra solului. S-ar fi înălţat şi mai mult, distrat cum era şi măsurînd mereu variaţia cîmpului magnetic al planetei, dacă n-ar fi simţit o irepresibilă poftă de somn şi nu şi-ar fi dat seama că aceasta era simptomul pregătitor al „hipoxiei", adică al răririi oxigenului din atmosferă pînă la un grad dăunător organismului. Revenit, nu fără eforturi, pe sol, Gay-Lussac a făcut primele încercări de a realiza o mască de oxigen, dar n-a izbutit să obţină „gazul vital" la o presiune destul de ridicată.

PRIMUL BOMBARDAMENT AERIAN

Progresele tehnice mediocre ale aerostatelor se împletesc, după 1805, cu isprăvile lor războinice. Baloanele sînt văzute mereu deasupra bătăliilor şi devin un auxiliar redutabil al generalilor cu imaginaţie. În palmaresul aeronavelor se înscriu şi fapte stupide. Cel dintîi oraş din lume care a suferit un bombardament aerian a fost Veneţia, asupra căruia doi ofiţeri ai trupelor imperiale habsburgice au aruncat în 1849 bombe cu praf de puşcă şi cu fitile aprinse, dintr-un balon. În cele din urmă, balonul a luat foc.

Merite reale, militare şi politice, au obţinut, însă, baloanele aerostatice în alte circumstanţe istorice. În 1870, Léon Gambeta, deputat de Paris şi membru în guvernul de apărare naţională a reuşit să evadeze din capitala împresurată de trupele lui Bismarck şi să mobilizeze provinciile Franţei în acţiunea de eliberare. Gambeta a trecut cu balonul pe deasupra liniilor prusiene, fluturînd un steag tricolor şi reducînd la ridicol orgoliul învingătorilor de la Sédan.

DUEL LA O MIE DE METRI

Cu puţini ani înainte, baloanele au avut un rol hotărîtor în războiul civil din America de Nord. Apariţia lor în armata nordistă, ca observatoare pentru corectarea tirului de artilerie, a stîrnit derută printre sudişti, în primii 2—3 ani de bătălii. În 1864, baloanele se înălţau de pe ambele poziţii şi aeronauţii se duelau cu pistoalele, la o mie de metri înălţime. Rapoartele de pe front consemnează că unul din cei mai curajoşi ofiţeri-servanţi ai aerostatelor nordiste era voluntarul Ferdinand Graf von Zeppelin, un mare pasionat al zborului de aventură. De fiecare dată cînd se reîntorcea la sol, Zeppelin se plîngea de faptul că baloanele pe care plutea nu erau „dirijabile", nu se puteau mişca decît cu voia vîntului, a cărui pradă inertă deveneau, de cele mai multe ori.

Tînărul nu ştia că în Europa, de unde plecase, începuse să brăzdeze aerul aeronavele cu motor de propulsie. Un inginer parizian, Henri Giffard, urcase în nacela balonului său un motoraş cu aburi, de 3 cai putere, împreună cu rezervorul de apă şi un cazan de presiune. Aburii, eliberaţi din închisoarea cazanului pe o ţeavă „de eşapament", puteau să îndrume balonul în direcţia dorită de pilot, exact pe temeiul aceluiaşi principiu dinamic pe care lucrează rachetele navelor cosmice de azi. Din 1852 pînă prin 1864, Giffard a „dominat aerul" şi a uimit lumea cu piruetele „locomobilei" sale zburătoare. În 1864, alţi inventatori, Charles Renard şi A. C. Krebs, au aşezat în nacela de bambus a aerostatului lor „La France" un motor electric cu baterii, al cărui ax învîrtea o elice de lemn. Rezultatul a fost decisiv. Acesta era drumul viitorului. Totuşi, din cauze legate de stadiul general al construcţiilor mecanice şi de motoare, noul venit, „dirijabilul" a continuat să stea încă vreo două decenii în hangarele-ateliere, pînă să ia forma definitivă.

Mijlocul de propulsie se impune uşor : motorul cu elice. Dar din acel moment, balonul „clasic" adică balonul sferic, devine o frînă pentru constructori. Apar forme inedite, ciudate, pe care inventatorii încearcă să le definească simbolic, numindu-le cînd „oul prelungit", cînd „castravetele plutitor", cînd „ţigarea de foi", apelativ mai „snob" care cîştigă preferinţa generală.

Simultan cu evoluţia formei se pune problema unor materiale care să asigure menţinerea liniilor noi şi orizontalitatea aeronavelor, în orice condiţii de zbor. Din acel moment — situat în ultimii ani ai secolului trecut — drumurile baloanelor se despart. Aerostatele sferice rămîn — aşa cum sînt şi astăzi — în domeniul amuzamentului sportiv. Dirijabilele, ajunse marea speranţă a transportului aerian, se deosebesc prin trei modele de construcţie : rigide, semi-rigide şi suple. Acestea din urmă, din care au derivat „baloanele captive", „elefanţii aerului" sau mai exact „santinelele antiaeriene", atît de mult utilizate în ultimul război mondial, formează un domeniu aparte, cu o istorie mai puţin însufleţită. Nici semi-rigidele, confecţionate din structuri suple, de mătase, din reţele de sîrmă şi nacele rigide, n-au reuşit să cucerească un loc de frunte în aeronavigaţie.

A FUGIT CU BANII

În schimb „rigidele" au scris istoria, cu glorie şi cu sînge. Inventatorul lor n-a fost Graf von Zeppelin. Cu zece ani înaintea „premierei" de pe lacul Konstanz, un austriac anume David Schwartz chemat la Petrograd pentru a confecţiona baloane şi aeronave, a promis că va face minuni, a obţinut fonduri importante din bugetul armatei imperiale şi a fugit cu banii în Anglia. Acolo, a montat un dirijabil în formă de ţigară, cu elice mişcată de un motor cu ardere internă. Pentru întîia oară, aeronava era confecţionată din două straturi : un sac uriaş de mătase impregnat cu cauciuc, în care se pompă hidrogenul, iar pe deasupra sacului — pentru a-i menţine forma alungită şi poziţia orizontală — o carcasă de aluminiu, din foi subţiri, nituite. Nacela, deschisă, plutea suspendată la capătul unor cabluri de oţel legate de carcasă. Dirijabilul lui Schwartz era lung de 47 de metri, avea un volum de 3 700 metri cubi şi se deplasa cu 40 de kilometri pe oră. La „încercări" s-a crezut că este o mare biruinţă tehnică, dar la primul zbor „public", în 1894, sacul de mătase cu hidrogen a luat foc şi aeronava s-a zdrobit de pămînt, ca o grămadă informă de aluminiu afumat.

Un număr mare de pionieri ai navigaţiei aerospaţiale, printre care Hermann Ganswindt din Berlin, Paul Haenlein din Köln şi însuşi inventatorul rachetei, Konstantin Eduardovici Ţiolkosvski, au proiectat aeronave rigide, din metal, dar nici unul nu şi-a văzut planurile înfăptuite din cauza dificultăţilor financiare.

Ce anume l-a îndrumat, totuşi, pe contele de Zeppelin spre „industria de aeronave" ? Se pare că două mobiluri : nevoia de bani şi pofta de zbor. Pe cea dintîi o avea dintotdeauna. A fost — şi el — un nobil sărac, în felul cavalerului Pilâtre de Rozier. În ce priveşte pasiunea pentru zbor, Zeppelin spunea că a contractat-o în războiul de secesiune, pe cînd vîna sudişti cu luneta, din nacelă. În fond, el n-are nici un merit ca inventator. Toate brevetele pe care le-a utilizat în construcţia seriei lui de 160 zepeline au fost cumpărate, de cele mai multe ori, pe preţuri ridicole. Între anii 1900 (LZ-1) şi 1906 (LZ-4) afacerile i-au mers, de altfel, foarte prost, cu tot cinismul cu care le practica. După entuziasmul debutului, „LZ-1" a fost rebutat ca o aeronavă absolut inutilă, ba chiar periculoasă şi contele de Zeppelin a trebuit să-i vîndă resturile la fier vechi. În 1907, la hangarul plutitor de pe lacul Konstanz a venit un tînăr timid, un chimist anume Alfred Wilm, care amestecînd în retorte aluminiul cu mangan, cu magneziu şi cu un firişor de cupru, descoperise metalul „duraluminiu".

Cu el începe al doilea capitol din frumoasa şi frămîntata istorie a aeronavelor rigide.

Mircea GRIGORESCU

INTERNATIONAL Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post
NEW YORK

BĂTĂLIA BUGETULUI

ÎN TIMP ce bătălia anuală a bugetului continuă la Casa Albă de vară de la San Clemente, este evident că s-a acordat mult prea multă atenție ciocnirilor dintre Administrația Nixon și Congresul democrat. Țintele reale de anul acesta sînt marii consumatori de fonduri militare.

În mod indirect, dar evident, președintele Nixon și toți oamenii săi, inclusiv ministrul apărării, Melvin Laird, pregătesc o argumentare împotriva cererilor de fonduri ale Comitetului mixt al șefilor de stat major. Marele eveniment nou în ce privește bugetul militar este rolul jucat de John Ehrlichman, consilier principal al Casei Albe pentru programul intern. Ehrlichman a participat la ședințele pentru elaborarea bugetului militar împreună cu președintele, ministrul Laird, Henry Kissinger de la Consiliul Național al Securității, și George Schultz, noul director al Biroului administrației și bugetului. Și, în timp ce se formulează cereri pentru sporirea cheltuielilor militare, Ehrlichman formulează contracereri pentru cheltuieli pe plan intern.

Pentru prima oară s-a desfășurat în fața președintelui o confruntare explicită între fondurile cheltuite pentru scopuri militare și cele cheltuite pentru necesități interne. Cheltuielile pentru obiective ca portavioanele și rachetele sînt puse în mod vizibil și dramatic în balanță cu cheltuielile pentru obiective ca îmbunătățirea asistenței sociale și construirea de noi școli și spitale. Rezultatele acestei cîntăriri nu se cunosc încă. Dar un număr de indici sugerează că ponderea sporită acordată problemelor interne în consiliile politice va avea consecințe potrivnice cheltuielilor militare.

Un indiciu important îl constituie avalanșa zvonurilor alarmante despre tendința de creștere a cheltuielilor militare. Potrivit acestor zvonuri se schițează un deficit într-adevăr uriaș pentru bugetul pe 1972 pe care președintele îl va prezenta Congresului în ianuarie. Iar marea cauză a deficitului este creșterea bruscă și vertiginoasă a cheltuielilor militare. De pildă, un document intern, dezvăluit de Murray Seeger, excelentul reporter economic al ziarului „Los Angeles Times", prevede un deficit de 23 de miliarde de dolari, cu o creștere de 5 miliarde de dolari a cheltuielilor militare. Potrivit unei alte analize a cererilor Comitetului mixt al șefilor de stat major — analiză efectuată de personalul Consiliului Național al Securității — în anul fiscal 1972 cheltuielile militare vor crește cu peste 10 miliarde de dolari.

Scopul acestor analize nu este de a justifica creșterea cheltuielilor militare. Dimpotrivă. Studiile au fost făcute și rezultatele au fost divulgate — pentru a avertiza Comitetul mixt al șefilor de stat major că va trebui să reducă drastic cererile pe care le-a prezentat. Același spirit este implicit în măsurile de reformă cerute în recentul raport al ministerului apărării de grupul condus de Gilbert Fitzhugh de la societatea de asigurări „Metropolitan Life Insurance Co". Raportul explică în ce mod organizarea Pentagonului și procesul de adoptare a hotărîrilor în cadrul Comitetului mixt al șefilor de stat major determină fiecare serviciu să dorească armele cele mai scumpe cu putință. Pentru remedierea acestei situații se fac recomandări care ar putea determina serviciile militare și pe membrii lor să devină mult mai conștienți de cheltuieli. Unul dintre planuri — prevăzînd experimentarea avioanelor înainte de a fi achiziționate — a și fost acceptat de ministrul apărării, Laird.

Toate acestea înseamnă că este în curs un efort serios pentru reducerea cheltuielilor militare. Deși cifra finală a bugetului de anul viitor va fi în mod aproape cert mai mare decît 65 miliarde de dolari — suma preconizată de criticii cheltuielilor militare din rîndul partidului democrat — ea va fi în mod cert mai mică decît suma de 69 de miliarde de dolari menționată de unele zvonuri. Important este că nu democrații și republicanii se ceartă, ci că criticile opoziției silesc Administrația să exercite presiuni puternice pentru reducerea cheltuielilor militare..

Joseph KRAFT

Le Monde
PARIS

DACĂ JOHN KENNEDY AR FI TRĂIT...

JOHN FITZGERALD KENNEDY se gîndea oare la o retragere americană din Vietnamul de sud cu cîteva luni înainte de asasinarea sa la Dallas, la 23 noiembrie 1963 ? De cîțiva ani, unii, care nu înțeleg cum se poate ca un șef de stat atît de lucid să fi lăsat succesorului său o moștenire atît de împovărătoare, își pun neîncetat această întrebare. Pînă în prezent, nici un răspuns nu păruse satisfăcător sau suficient de întemeiat. De cîteva zile ni se dă o nouă explicație.

Ea aparține unuia din oamenii cei mai apropiați de Kennedy : este vorba de Kenneth O'Donnell, fost colaborator al lui J.F.K. din vremea cînd acesta nu era decît senator, apoi consilier al președintelui. Toți acei care voiau să se întîlnească cu șeful Casei Albe trebuiau să treacă pe la el. După părerea lui O'Donnell, este neîndoielnic că la sfîrșitul vieții sale președintele Kennedy înțelesese că aventura vietnameză se transformă în haos. Potrivit fostului său asistent — „Un om cu care Kennedy lucra în deplină colaborare, cu acea înțelegere reciprocă ce permite să se re-

Russell Baker

Cîndva, după 1948...

„Atenție ! Atenție ! Vă rog să mă ascultați ! Din cauza defectării temporar permanente, săptămîna aceasta ascensoarele, aparatele de condiționare a aerului, cinematografele și frigiderele nu vor funcționa între orele 11 a.m. și 7. p.m. Restricțiile sînt în interesul dv. și nu trebuie să fie interpretate în alt fel. Rămîneți pe post pentru a asculta noi avertismente".

Martha l-a rugat pe George să găsească un canal de avertizare la care buletinele de știri să cuprindă și vești bune. George a fixat butonul televizorului la canalul de avertizare cu știri bune.

„...În ciuda întreruperii temporar permanente a curentului electric în zona noastră, avem știri bune din Oklahoma City, unde curentul electric continuă să fie suficient pentru funcționarea tuturor firmelor cu neon din centrul orașului. La Zürich, în Elveția, curentul electric este de asemenea suficient, iar în îndepărtata Zamboanga..."

— Un canal de avertizare care anunță și știri bune împreună cu știrile proaste oferă o perspectivă mai favorabilă, a opinat Martha.

„Atenție ! Atenție, toți locuitorii de pe coasta de est a Statelor Unite între statele Maine și Georgia ! Din cauza ceței și a fumului din regiunea dv., aerul conține cantități mari de otrăvuri potențial periculoase. Sînteți sfătuiți în mod insistent să inspirați mai rar, iar în zona metropolitană New York să nu inspirați de loc, afară de cazurile excepționale. Și acum, din nou știrile bune...".

— Am auzit că primarul Lindsay nu va inhala de loc aer mîine, pentru a atrage atenția asupra crizei provocate de ceață și fum, — a comentat George.

„...Și cu toate că deasupra unei mari părți a coastei de est atmosfera a fost practic irespirabilă pentru toate ființele cu excepția mușteloi, se relatează că, la Athabasca, toți canadienii se scaldă într-o masă de aer sănătos, ca și păsărelele din Noua Gulie de sud..."

— Ascultă — a spus George — atîta timp cît și păsărelele se pot scălda, situația nu poate fi proastă.

ducă discuţiile la fraze scurte şi la imperceptibilele schimbări de expresie a feţei", spune despre O'Donnell Arthur Schlesinger în cartea „Cele o mie de zile ale lui Kennedy" — J.F.K hotărîse încă din primăvara anului 1963 să procedeze la o retragere totală a forţelor militare staţionate în Vietnamul de sud. Dar această retragere nu trebuie să aibă loc decît după alegerile prezidenţiale din noiembrie 1964, pe care John Kennedy era convins că le va ciştiga.

Mărturia lui O'Donnell poate să pară tardivă şi motivată de gînduri ascunse : fostul consilier prezidenţial încearcă în prezent să obţină investitura partidului democrat pentru a candida la funcţia de guvernator al statului Massachusetts. Ea are cel puţin meritul de a fi precisă. Această mărturie se prezintă în săptămînalul „Life" sub forma unor ample extrase dintr-o carte ce urmează să apară în curînd. Pe de altă parte, mărturia a fost confirmată în esenţă de Mike Mansfield, liderul majorităţii democrate din Senat, un om a cărui integritate intelectuală nu este pusă la îndoială în mod serios de nimeni.

Niciodată Mike Mansfield nu a dat dovadă de un mare entuziasm pentru războiul din Vietnam. Încă la sfîrşitul anului 1962, după o călătorie pe front, liderul democrat al Senatului ar fi remis lui John Kennedy un raport care dărîma din temelii politica dusă de Administraţie şi recomanda insistent „retragerea forţelor americane din războiul civil care pustieşte Vietnamul". Pe moment, aceste concluzii l-ar fi iritat pe John Kennedy. Dar ceva mai tîrziu, preşedintele i-ar fi mărturisit lui O'Donnell : „Mi-e necaz pe Mike pentru că dezaprobă cu totul politica noastră, şi mi-e necaz pe mine însumi pentru că sînt de acord cu ceea ce mi-a spus el". Primindu-l pe Mansfield în cursul primăverii la Casa Albă, John Kennedy şi-ar fi recunoscut greşeala, anunţîndu-şi intenţia de a proceda încă în 1965 la o retragere totală a trupelor americane.

Saigon. O nouă demonstraţie a studenţilor împotriva prezenţei trupelor americane

Tot potrivit lui O'Donnell, un alt om l-ar fi influenţat pe Kennedy în această afacere : este vorba de generalul MacArthur, omul care din fundul Coreei îl sfidase pe Truman şi care i-ar fi recomandat, totuşi, încă din 1961 preşedintelui Kennedy să „înceteze orice escaladare militară americană în Vietnam sau în alte părţi ale Asiei, deoarece el considera că teoria «dominourilor» este ridicolă în era nucleară". „MacArthur — continuă O'Donnell — a mers pînă acolo încît a afirmat că problemele interne americane ar trebui să aibă prioritate asupra Vietnamului".

O altă precizare a lui O'Donnell, care nu este de fapt o precizare, şi care de altfel nu priveşte politica vietnameză a lui John Kennedy : în 1960, la convenţia partidului democrat de la Los Angeles, J.F.K. l-a ales pe Lyndon Johnson drept candidat la vicepreşedinţie, deoarece dorea să-l înlăture din Senat unde era pe atunci lider al majorităţii democrate. O'Donnell, un liberal care a combătut candidatura lui Johnson înainte chiar de a fi fost anunţată, arată că John Kennedy i-ar fi spus atunci : „Am 43 de ani. Sînt în plină formă. Nu voi muri în cursul mandatului meu. În aceste condiţii, vicepreşedinţia nu înseamnă mare lucru. Dar, dacă sînt ales, nu voi avea decît o majoritate redusă în Senat şi nu aş putea să respir cu un Johnson ca lider. În timp ce, dacă Johnson devine vicepreşedinte, aş avea ca lider pe Mike Mansfield, un om în care pot avea încredere şi pe care mă pot sprijini..."

Ce părere trebuie să avem despre mărturia lui O'Donnell ? Este greu s-o respingem în bloc. Fostul confident al preşedintelui nu are reputaţia unui om uşuratic. Cauţiunea pe care i-o aduce Mansfield are de asemenea greutate. Totuşi, în primăvara anului 1963, nimic nu permitea să se presupună că John Kennedy se gîndea la o reexaminare tragică a propriei lui politici vietnameze.

Desigur, în acelaşi moment, John Kennedy îşi ascunde cu greu iritarea în faţa regimului Diem care se scufunda în reprimarea oarbă a mişcării budiste. Dar atitudinea preşedintelui nu pregătea o schimbare de politică. Ea se înscria mai degrabă în contextul politicii de escaladare militară începută în toamna anului 1961 şi recomandată preşedintelui de doi dintre consilierii săi, generalul Maxwell Taylor şi Walt Rostov, după înapoierea lor dintr-o călătorie de informare pe care o făcuseră în Vietnamul de sud în luna octombrie a aceluiaşi an. Într-adevăr, atunci a hotărît Kennedy să sporească numărul consilierilor americani din Vietnam. De la 2 000 în 1961, ei aveau să ajungă la 16 000 la moartea lui J.F.K.

Rolul determinant jucat de Kennedy în evoluţia evenimentelor din Vietnamul de sud a stînjenit totdeauna pe admiratorii preşedintelui asasinat, care au făcut numeroase declaraţii afirmînd că niciodată idolul lor nu s-ar fi împotmolit în Vietnam aşa cum avea s-o facă Lyndon Johnson. Niciodată, pînă acum, aceşti oameni nu au adus însă un început de dovadă. Mărturia lui O'Donnell este mult mai convingătoare, chiar dacă ea nu suprimă răspunderile fostului său şef în această afacere.

Jacqnes AMALRIC

„Atenţie, vă rugăm ! Aceia dintre dv. care intenţionează să facă o călătorie, atenţie ! Circulaţia se desfăşoară normal pe şoseaua nr. 3 din Rhode Island, dar nu trebuie să încercaţi să ajungeţi acolo decît cu un avion particular. Toate celelalte şosele anunţă întîrzieri de pînă la 6 zile. Aceste întîrzieri sînt în interesul dv. şi se cere colaborarea dv., în caz contrar urmînd să fiţi pedepsiţi cu amendă, închisoare, sau ambele".

— E o fericire că ascensoarele nu merg — a spus Martha. Gîndeşte-te la toţi nefericiţii care îşi supraîncălzesc motoarele pe aeroportul din New Jersey.

„Atenţie cu toţii ! Din cauza obişnuitei poluări a apei, nimeni nu trebuie să înoate în partea de est a Statelor Unite fără a-şi căptuşi în prealabil stomacul cu un strat de solvent de mercur sau de D.D.T., prescris de medic..."

„Şi acum, pentru voi toţi, avertizaţii din ţara avertismentelor, iată finalul cu ştiri bune. Deşi ieri şi-au pierdut viaţa din motive naturale, în accidente şi crime, numărul obişnuit de persoane, aproape 380 de milioane de americani nu au murit. Totalul accidentelor de automobile din întreaga ţară a fost neglijabil în comparaţie cu milioanele de persoane care nu au suferit în tot cursul zilei nici un accident de automobil. În plus, în 127 de ţări din lume, inclusiv în Statele Unite, nu au murit în război soldaţi americani. Ieri, sute de mii de oameni de afaceri americani nu au fost daţi în judecată sub acuzaţie de înşelare a consumatorilor, escrocherie sau evaziune fiscală, în timp ce 99.37 la sută din totalul universităţilor americane au relatat că în cele 24 de ore precedente nu au avut loc tulburări în incinta lor. Nici o lovitură de stat militară nu a fost semnalată într-o ţară latino-americană..."

— Oare primarul Lindsay nu este cam prea bătrîn ca să se lipsească de aer, George ? a întrebat Martha.

„Atenţie ! Atenţie ! Din cauza obişnuitei erori de la 1 la un milion a noului computer inimaginabil de eficient, toţi locuitorii din statele Illinois, Louisiana, Massachusetts şi Washington (Departamentul Columbia) au primit buletine de identitate greşite. Nici o persoană din regiunile afectate, inclusiv preşedintele Statelor Unite, nu va putea să încaseze cecuri pînă cînd nu se va restabili în mod corect adevărata ei identitate. Greşeala de 1 la un milion este în interesul dv. iar colaborarea dv. este cerută în mod strict în baza prevederilor..."

— George, asta înseamnă că nu eşti probabil George, nu-i aşa ?

— Sper, a răspuns George, inspirînd o gură de aer care i-a rămas în gît.

(Din **International Herald Tribune**)

THE TIMES
LONDRA

ANGLIA ŞI C.E.E.: ALEGĂTORII TREBUIE SĂ SE PRONUNŢE

Douglas Jay
membru laburist al Camerei Comunelor

ACTUALELE negocieri cu C.E.E. — cu totul aparte de obişnuitele argumente pro şi contra intrării Marii Britanii — ridică o problemă constituţională importantă dar nu nouă. Mulţi sînt încredinţaţi că Parlamentul, el singur, nu are dreptul să ia o hotărîre atît de fundamentală. În vremurile moderne a fost totdeauna un lucru acceptat că într-o mare problemă constituţională este necesar un apel la alegători ; acest principiu, a fost invocat atît în 1831 cît şi în 1910. Dacă nu se poate ajunge la un acord general cu privire la problema intrării în C.E.E., sper că se poate ajunge la un asemenea acord în în problema referendumului.

O hotărîre de a intra în C.E.E., şi de a semna Tratatul de la Roma ar constitui cea mai drastică schimbare în Constituţia noastră şi în drepturile fundamentale ale poporului britanic, de la acordarea de puteri electoratului modern în 1832. Datorită caracterului ei supranaţional, C.E.E. — spre deosebire de organele cu adevărat internaţionale din care facem parte în mod just — implică această dilemă inevitabilă. În baza actualului Tratat de la Roma şi a statutului C.E.E., „Comisia" oficială a organizaţiei, nealeasă, precum şi Consiliul ministerial, au puterea de a legifera într-o sferă tot mai largă privind problemele interne ale ţărilor membre, în moduri care nu pot fi specificate şi prevăzute în momentul semnării tratatului.

Dar dacă pentru a evita acest sistem nedemocratic, statutul C.E.E. este modificat pentru a oferi controlul asupra puterii executive unui parlament ales în mod direct, aşa cum este acum mult mai probabil, se propune să se înfiinţeze apoi un stat federal. Căci un parlament ales în mod direct este fie o fantoşă, fără puteri reale, fie, dacă are puteri — în materie de finanţe, impozite, monedă de pildă — aderarea la el înseamnă aderarea la un stat federal, fiecare membru al lui devenind o provincie, nu o naţiune. Unii sînt poate în favoarea acestei soluţii ; dar dacă este propusă, opinia publică trebuie să ştie cel puţin despre ce este vorba. Expresii pompoase ca „integrare", „unitate europeană" — chiar dacă provin din confuzie mai degrabă decît din dorinţa de a induce în eroare — nu pot ascunde faptul că propusa „unitate" poate însemna doar două lucruri : o colaborare rezonabilă, pe care o putem deja realiza prin N.A.T.O., O.E.C.D. şi restul, sau o federaţie.

Dar ceea ce importă este că indiferent dacă se propune să se accepte puterile legislative ale Comisiei, sau Marea Britanie să fie înecată într-un stat federal, în oricare din cazuri este incontestabil că puterile finale ale alegătorilor britanici asupra propriilor lor treburi vor fi serios modificate.

Propunerea de creare a unei monede comune a C.E.E., în prezent la modă în rîndul oamenilor nechibzuiţi, şi acceptată în mod general de cele şase ţări, face o asemenea federaţie cu atît mai inevitabilă. O naţiune care este lipsită de dreptul de a modifica cursul de schimb al monedei ei cu restul lumii pierde controlul asupra nivelului folosirii braţelor de muncă, ritmului de creştere economică, balanţei de plăţi şi tuturor elementelor esenţiale ale politicii economice. Dacă administrarea monedei este lăsată în seama unei autorităţi „independente", care nu este răspunzătoare în faţa nimănui, se renunţă la controlul democratic asupra politicii economice. Dacă ea este lăsată în seama unui parlament şi unui guvern ales, se stabileşte astfel controlul federal asupra politicii economice.

În al doilea rînd, o hotărîre de a intra în C.E.E., spre deosebire de organismele cu adevărat internaţionale din care facem deja parte, este irevocabilă. Nu există o metodă legală sau statutară de ieşire. Articolul 240 al Tratatului de la Roma declară : „Acest tratat este încheiat pe o perioadă nelimitată". Acest lucru a fost în mod aproape universal interpretat ca însemnînd că o dată ce o ţară a intrat în C.E.E., nu mai poate să iasă din organizaţie. Pe cînd era preşedintele Comisiei, dr. Hallstein a declarat în repetate rînduri că „acest tratat nu poate fi denunţat". După ce a ratificat tratatul, un parlament britanic ar angaja în mod irevocabil pe succesorii săi.

În vremurile moderne, toată lumea a fost de acord că deşi numai parlamentul britanic are dreptul legal să ia vreo măsură (cu excepţia de a angaja pe succesorii săi), el nu are dreptul moral s-o facă, în special în cazul unei schimbări constituţionale importante. Atît în 1831—1832 cît şi 1910—1911, toată lumea a fost de acord că parlamentul singur nu are dreptul să modifice drastic sistemul electoral sau puterile, sau componenţa Camerei Lorzilor, fără consimţămîntul clar al alegătorilor.

Dar există două deosebiri cruciale între problema din 1831—1832 şi 1910—1911 pe de o parte, şi Tratatul de la Roma pe de altă parte. În primul rînd, schimbarea constituţională implicată în semnarea Tratatului de la Roma este mult mai drastică. În al doilea rînd, în ambele cazuri anterioare, drepturile alegătorilor şi ale Camerei alese au fost lărgite. Prin semnarea Tratatului de la Roma, ele ar fi mult reduse. De aceea, argumentul în favoarea unui apel la popor este incomparabil mai puternic în momentul de faţă decît în cele două crize anterioare.

Căci nimeni nu ar putea să afirme acum că alegerile din 1970 au dat actualului guvern sau parlament mandatul de a face alceva decît să negocieze. Manifestul electoral conservator trebuie să fie considerat documentul de bază ; şi acest manifest, deşi obscur în anumite probleme, este remarcabil de explicit în privinţa C.E.E. :

„Singurul nostru angajament este de a negocia ; nici mai mult, nici mai puţin".

„Singurul" angajament. Spre cinstea lui Heath şi a colegilor săi, ei s-au exprimat cît se poate de clar în această problemă crucială.

Rezultă că în cazul în care se ajunge la o reglementare, alegătorii trebuie să aibă posibilitatea de a aproba sau dezaproba condiţiile ei. Acest lucru este cu atît mai esenţial cu cît guvernul susţine că, pentru a putea să aibă o poziţie puternică de tratative, nu poate anunţa dinainte condiţiile lui minimale. Aceasta implică obligaţia reciprocă de a prezenta orice reglementare alegătorilor în cazul în care se cade de acord asupra unor condiţii.

În toate acestea, este în joc nu numai viitorul naţiunii, dar şi reputaţia parlamentului. Dacă într-o asemenea problemă parlamentul şi-ar asuma dreptul de a trece peste dorinţele alegătorilor, autoritatea lui ar fi grav subminată.

La Nairobi (Kenya) a avut loc recent o reuniune a miniştrilor de externe din Tanzania, Uganda, Kenya şi Zambia consacrată analizei situaţiei create de hotărîrea Angliei de a livra armament Republicii Sud-Africane

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

ALTE IMPLICAȚII ALE „AFACERII MATESA"

VERILE SPANIOLE sînt din ce în ce mai calde. Vara trecută, în august, izbucnea „afacerea Matesa", cel mai mare scandal financiar din istoria Spaniei. Ea zdruncina opinia publică, provoca panică în cercurile politice și îl obliga pe Franco să efectueze în octombrie o remaniere ministerială foarte importantă. „Afacerea Matesa" a reizbucnit acum. Ea riscă să provoace o nouă criză politică gravă.

În același timp, înfruntările și grevele se înmulțesc. La Madrid, pentru prima oară, salariații de la metrou au declarat grevă. În Asturia, 1 700 de mineri paralizează cinci puțuri. La Granada, greva muncitorilor din construcții durează de mai multe zile, apoi se încheie în mod tragic. Poliția trage : trei morți, zeci de răniți. Imediat, mînia se dezlănțuie. În uzine, în bănci au loc mișcări de solidaritate... Pentru a înăbuși în fașă o eventuală revoltă, poliția spaniolă arestează o sută de conducători ai „comisiilor muncitorești" întruniți într-o mînăstire din Madrid pentru a pregăti o grevă generală. Dar, în ciuda acestui succes al poliției, criza s-a deschis.

„Matesa" era o mică întreprindere textilă care obținea din partea statului credite fabuloase pentru a exporta un război de țesut de o concepție nouă. Din păcate, exporturile erau fictive și creditele statului erau deturnate. În total, au fost deturnate peste 80 miliarde franci francezi (franci vechi). Zeci de întreprinderi au fost atinse de acest faliment. Pe atunci, „ministrii tehnocrați" — miniștrii din Opus Dei, deci — au fost acuzați de a fi favorizat „Matesa" și de a fi închis ochii în fața delapidării creditelor oficiale. Această afirmație a fost imediat dezmințită în mod energic. Mai mult, profitînd de criza ministerială care a urmat, Opus Dei a reușit să înlăture pe adversarii ei tradiționali, Falanga și democrația creștină, și să instaleze la 29 octombrie 1969 un „guvern opusecratic" alcătuit, aproape în întregime, din „membri" sau „colaboratori" ai organizației Opus Dei.

Dar „afacerea Matesa" nu a putut fi înăbușită. Ea a reapărut continuu, lună de lună, ca un șarpe de mare răzbunător și feroce : anchete particulare și oficiale, piese din dosar publicate în ziare etc. Acum, o comisie oficială de anchetă a elaborat un raport prezentat Parlamentului și Curții Supreme. Aceasta a hotărît să ceară darea în judecată a unor membri, foști sau actuali, ai guvernului și a unor înalți funcționari.

Nimeni nu ignoră că aceste personalități ale noii societăți spaniole au în cea mai mare parte legături foarte strînse cu Opus Dei. In special : Garcia Monco, fost ministru al comerțului, întîi sedus de iezuiți, apoi atras de Opus Dei ; Espinoza San Martin, fost ministru al finanțelor ; Navarro Rudio, un aragonez, membru „supranumerar" al organizației Opus Dei, fost ministru al finanțelor, guvernator al Băncii Spaniei, azi demisionar și înlocuit imediat de un „tehnocrat" și alții.

La această listă, trebuie adăugat evident numele lui Villa Reyes, patronul firmei „Matesa", aflat azi în închisoare. Fost elev al I.E.S.E., o fabrică de tehnocrați de la Barcelona a organizației Opus Dei, el a fost prezentat deseori la televiziune drept modelul marelui industriaș. Era prieten intim cu Lopez Rodo, principalul dirijor al politicii spaniole, membru „numerar" al organizației Opus Dei, ceea ce reprezintă gradul cel mai înalt de apartenență. Toți acești oameni vor fi dați în judecată ? Izgoniți din guvern ? Opus Dei are totdeauna echipe de schimb, dar va fi totuși o lovitură grea pentru ea.

Pe de altă parte, ziarul italian „Avanti" dezvăluie că din cele 80 miliarde franci vechi înghițiți de „Matesa", vreo 20 milioane au servit la finanțarea instituțiilor proprii ale organizației. Printre altele, universitatea Nevarre din Pamplona, cel mai frumos vlăstar oficial. Noua universitate din Lima, în Peru, un alt proiect grandios. (În Peru, Opus Dei administrează de asemenea trei dioceze.)

Anchetatorii au încercat să afle cum se făcea, în mod concret, traficul ilegal. Ei au constatat, potrivit raportului oficial, că problema era rezolvată în modul cel mai simplu cu putință, „scoțînd din Spania valize pline cu bancnote de 10 000 de pesetas...". Evident, Opus Dei a dezmințit. Și totuși acest tertip al valizelor este la fel de bătrîn ca Opus Dei. Conducătorii acestei organizații pioase călătoresc mult...

Cînd monseniorul Antoniutti era nunțiu apostolic — (se spune opustolic, în mod ironic) — la Madrid, valiza diplomatică servea pentru expedierea de fonduri secrete la Roma. Într-o altă epocă, cînd frontiera dintre Spania și Andorra a fost închisă pentru a evita orice trafic de devize, oameni ai organizației treceau regulat cu serviete încărcate cu bancnote. În 1965, la Caracas, poliția a arestat un bărbat care avea asupra lui o sumă fabuloasă în devize clandestine : îl chema Ortega Pardo. Era unul din fondatorii și animatorii organizației Opus Dei în Portugalia. În Franța, în 1965, un bărbat s-a sinucis în pădurea Fontainebleau. În Spania, se spune că printre oamenii cu care avea legături de afaceri figurau membri ai organizației.

Azi, în lupta pentru putere din Spania, regăsim cvartetul clasic : armata, Falanga, democrația creștină și Opus Dei. În momentul remanierii ministeriale din octombrie 1969, Opus Dei obținuse aproape toate locurile. Acestea sînt lucruri pe care rivalii nu le iartă. Imediat, ei au lansat „afacerea Matesa". Au în rezervă și alte scandaluri. Vor izbucni și alte „afaceri Matesa".

Yvon le VAILLANT

TIME
NEW YORK

KRUPP ASTĂZI

La începutul anului 1969, „LUMEA" a publicat extrase din cartea lui William Manchester, „Imperiul Krupp". Reproducem articolul de mai jos ca un post-scriptum la acest serial.

MAȘINA industrială Krupp, care a furnizat în mod prompt armele necesare aventurilor militare germane începînd din vremea lui Bismarck, s-a ridi-

Ambarcațiuni ciocnite și răsturnate în portul Aransas (S.U.A.) ca urmare a ravagiilor făcute de uraganul „Celia"

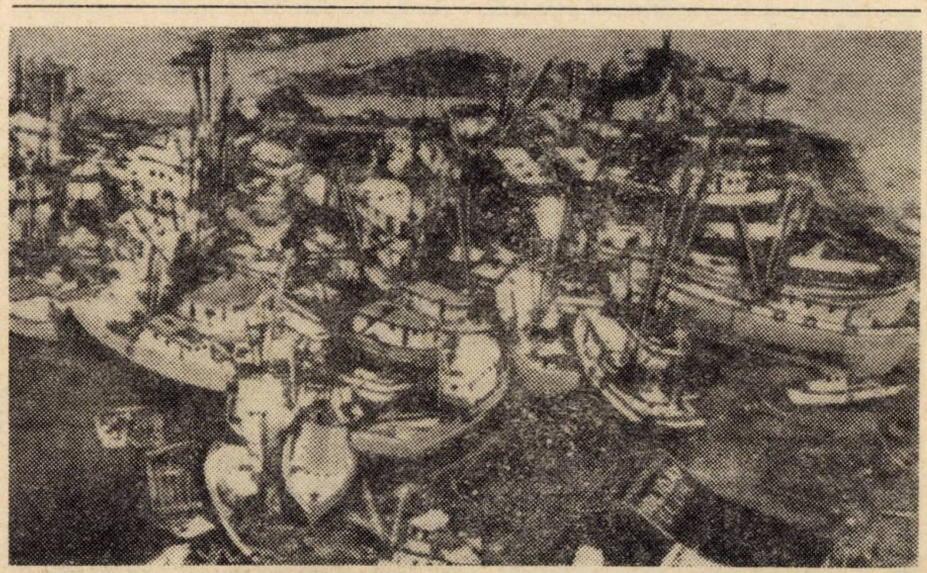

cat mai puternică decît oricînd din cenușa ambelor războaie mondiale. Apoi, în urmă cu trei ani, o politică de contractare de împrumuturi pe termen scurt și acordare de împrumuturi pe termen lung a dus puternicul imperiu familial în pragul falimentului. În schimbul garantării unor credite bancare de către guvernul vest-german, Alfried Krupp, moștenitorul familiei și al averii Krupp, a acceptat vrînd-nevrînd să renunțe la conducerea sa unipersonală. Pentru administrarea averii familiei a fost creată o fundație publică, condusă de oficialități guvernamentale și ale vieții de afaceri. În scurt timp, Alfried, ultimul din neamul său, a încetat din viață.

Acum, concernul s-a refăcut din nou după dezastru. Reprezentanții firmei au făcut cunoscut că, după cinci ani consecutivi de pierderi, în 1969 Krupp a înregistrat un profit de 12 milioane de dolari. Vasta sferă de produse ale firmei — printre multe altele, Krupp fabrică tancuri și proteze dentare, cultivă orhidee și deține magazine universale cu autoservire — a adus anul trecut încasări de 1 600 000 000 de dolari, în comparație cu 1 400 000 000 de dolari în 1968. Dificultățile financiare s-au redus substanțial. Datoria pe termen scurt a scăzut cu aproximativ 100 de milioane de dolari, ajungînd la 30 de milioane de dolari, sumă ușor rambursabilă.

Unul din indiciile noii încrederi a bancherilor în firma Krupp : luna trecută Hermann Abs, cel mai puternic bancher particular din Germania occidentală, a renunțat la funcția de președinte al comitetului de supraveghere, înființat pentru a controla administrarea firmei în perioada trecerii ei de sub controlul familiei Krupp sub controlul public. Succesorul lui Abs este Berthold Beitz, în vîrstă de 56 de ani, care a fost timp de 14 ani administrator general al firmei Krupp. Întrucît Beitz a fost principalul autor al politicii financiare dezastruoase a firmei, promovarea lui a reprezentat întrucîtva o reabilitare.

Totuși Beitz nu va redobîndi probabil controlul direct asupra conducerii de la omul căruia îi revine în mare măsură meritul pentru reînvierea firmei Krupp : directorul general Gunter Vogelsang, care provine dintr-o familie de directori din Renania și este un specialist financiar foarte eficient. El s-a perfecționat în tehnica management-ului făcînd în Statele Unite două călătorii îndelungate în cursul cărora a vizitat „I.B.M.", „National Cash Register", „Bethlehem Steel", „Republic Steel" și alte firme. Este un om care evită publicitatea, are puține alte preocupări în afară de munca lui și lucrează regulat 70 de ore pe săptămînă. Pentru această activitate este plătit cu aproape 200 000 de dolari anual.

La Krupp, Vogelsang a arătat ce se poate realiza atunci cînd un om dinafară pătrunde într-o firmă de familie și o face să renunțe la tradițiile ei. Asumîndu-și funcția în 1968, el a schimbat repede politica paternalistă, a redus numărul filialelor de la 23 la 14, a micșorat forța de muncă de la 90 400 la 79 500 de salariați și a vîndut acțiuni deținute de Krupp în întreprinderi care aduceau profituri mici, inclusiv un hotel și un magazin universal din Essen, orașul familiei Krupp. Uzina de autocamioane Krupp, care în ultimul ei an de activitate a pierdut 7 500 000 de dolari, a fost închisă. Producția de cărbune, care aducea de multă vreme pierderi, a fost redusă și ultima mină aparținînd în întregime lui Krupp a fost vîndută anul trecut.

Fierul și oțelul reprezintă o treime din cifra de afaceri a firmei, dar Vogelsang intenționează să reducă producția masivă de oțel greu și să se concentreze asupra pieței mai profitabile a metalelor speciale. El intenționează, de asemenea, să pătrundă în domeniile electronicii, construcției de avioane și construcției de reactoare. Cît despre armament, oficialitățile firmei declară că doresc să fabrice doar „arme defensive", categorie în care, potrivit definiției lor, intră și tancurile. La „A.G. Weser", filiala de construcții navale a firmei Krupp, care înregistra pierderi, este pe cale de a fi terminat un program de modernizare în valoare de 42 500 000 de dolari. Programul se va concentra asupra cargourilor și a petrolierelor pînă la 350 000 de tone și Vogelsang este convins că firma „Weser" și-a depășit dificultățile.

La întreprinderea electronică Matsushita din Tokio s-a fabricat cel mai mic televizor în culori din lume (în centru). El cîntărește numai 8 kg

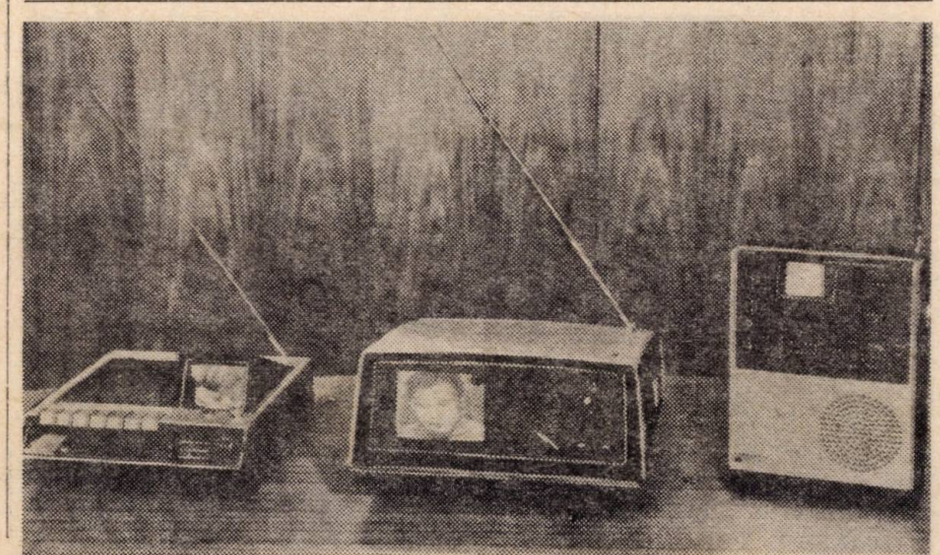

Emilio COLOMBO

primul ministru al Italiei

Cel care a reușit în cele din urmă să soluționeze ceea ce mulți au numit „cea mai gravă criză politică de după război" din Italia, se numește Emilio Colombo. După eșuarea tentativei lui Giulio Andreotti, la 25 iulie, el a fost însărcinat de către președintele Saragat, cu formarea unui nou cabinet de centru-stînga, sarcină acceptată cu rezerve de ministrul trezoreriei din guvernul demisionar. Acest „bătrîn rutier al vieții politice italiene" cum îl numește „Le Monde", a reușit, la 16 august, să-i reuncască din nou pe foștii parteneri de coaliție guvernamentală.

Născut în urmă cu 50 de ani, la 11 aprilie 1920, în sudul Italiei, la Potenza, după terminarea studiilor juridice la Universitatea din Roma, intră de foarte tînăr în viața politică. La vîrsta de 26 de ani, în 1946, este ales deputat în circumscripția Potenza. Tot aici, în orașul său natal, este reales în 1948 și din nou în 1953. În acest an este numit ministru al agriculturii și pădurilor în primul guvern Segni, continuînd să dețină același portofoliu și în cabinetul Zoli. Reales, pentru a patra oară, deputat, la 25 mai 1958, tot în circumscripția Potenza, devine ministru al comerțului exterior în cel de al doilea cabinet Fanfani. Timp de patru ani (februarie 1959 — iunie 1963) Emilio Colombo a îndeplinit sarcina de ministru al industriei și comerțului, succesiv, în cadrul celui de al doilea guvern Segni, în cabinetul Tambroni, în cel de al treilea și al patrulea cabinet Fanfani. Din iunie 1963 (primul guvern Leone) deține portofoliul trezoreriei. În acest post de înaltă responsabilitate — în care a fost confirmat rînd pe rînd, în cadrul primului, celui de al doilea și al treilea guvern Moro, în cadrul celui de-al doilea cabinet Leone, în primul, al doilea și al treilea guvern Rumor — Colombo a depus eforturi deosebite în opera de depășire a efectelor negative ale conjuncturii economice italiene. Urmărindu-i cariera ministerială de-a lungul atîtor și atîtor ani și guverne, londonezul „The Economist" îl definea ca pe „ministrul a cărui carieră promite evoluții viitoare". În orice caz, Colombo a reprezentat ultimul atu pentru democrația-creștină în eforturile ei de a ține în viață formula centrului-stînga.

Documentul-program în zece pagini, elaborat de Emilio Colombo în cursul celor treizeci și una de zile de consultări cu reprezentanții partidelor de coaliție, pe lîngă probleme de economie și politică internă, cuprinde și un ultim capitol de „politică externă" în care solicită solidaritatea celor patru partide de centru-stînga pentru o mai mare eficacitate a politicii externe a Italiei.

R. D.

poșta redacției

SPANIA ȘI PIAȚA COMUNĂ

Dumitru Banu, Lugoj. Prima cerere spaniolă de aderare la Piața comună a fost transmisă de ministrul afacerilor externe președintelui Consiliului de miniștri a C.E.E. (pe atunci Maurice Couve de Murville) în anul 1962. Un an mai tîrziu membrii Pieței cădeau de acord pentru deschiderea negocierilor care să dea curs favorabil cererii spaniole. Dificultățile ivite în contactele dintre părți au fost accentuate de criza prin care a trecut multă vreme Piața comună. Bineînțeles, de la început se iveau o serie de probleme de principiu care nu puteau fi depășite. Potrivit acordului de la Roma din 1958 la Piața comună se poate ajunge în trei feluri: prin integrare, prin asociere și prin acord comercial. Integrarea era, practic, exclusă; chiar și asocierea a ridicat obiecțiile unor membri: oare n-ar fi un prim pas pentru o integrare ulterioară, nedorită? Singura soluție posibilă părea să fie aceea a acordurilor comerciale. În 1964, Spania reînnoiește cererea sa; în același an, în luna iulie, încep convorbiri „preliminare". În noiembrie 1964, Spania înaintează Consiliului ministerial al Pieței comune un document care expune amănunțit cererile sale. Convorbirile începute în acel moment s-au sfîrșit abia peste doi ani (noiembrie 1966) cînd Consiliul C.E.E. întocmește un raport prin care, considerînd justificate cererile hispanice, se pronunță pentru o formulă mai largă decît acordul comercial clasic și anume pentru o uniune vamală ce ar urma să se realizeze în două etape. În 1967 încep, în sfîrșit, negocierile propriu-zise. Ultima rundă a negocierilor s-a desfășurat între octombrie 1969 și martie 1970 cînd s-a încheiat un acord preferențial.

Mircea Stan, Sinnicolaul Mare, jud Timiș. 1) Fostul președinte argentinian Carlos Ongania nu a părăsit țara. 2) Reamintim că Ojukwu a primit azil politic în Republica Coasta de Fildeș.

MARGARET THATCHER

G. Vlasiu, București. 1) Doamna Margaret Thatcher, secretar de stat pentru educație și știință, în vîrstă de 44 de ani, este singura femeie din noul cabinet britanic. Ea urmează în această funcție lui Edward Short. Dna Thatcher este deputată în circumscripția Finchcley (din 1959) și a ocupat diverse funcții guvernamentale: secretară parlamentară, ministru al pensiilor și asigurări naționale (1961—1964). Doamna Margaret Thatcher este avocat, și-a făcut studiile la Grantham High Scool și Somerville College, Oxford. 2) Previziunile economice fac obiectul publicațiilor a două importante organizații japoneze: Centrul de Cercetări Economice al Japoniei (J.E.R.C.) și Agenția de Planificare Economică (E.P.A.). Datele privind viitorul economiei țării publicate de aceste agenții sînt contradictorii. J.E.R.C. stabilește un procent de creștere de 12,4 la sută între 1968 și 1972, de 11,6 la sută între 1976 și 1980 și de 11 la sută între 1981 și 1985. E.P.A., ceva mai modestă, indică o medie de 8 la sută anual. Aceeași contradicție e înregistrată și în ceea ce privește produsul național brut (297 720 miliarde yeni, adică 827 miliarde dolari, după J.E.R.C. și între 130—150 000 miliarde de yeni după E.P.A.). În acest fel se explică contradicția pe care ați remarcat-o. Informațiile publicate de noi în răspunsul din nr. 25 al revistei au fost cele transmise de Centrul de Cercetări Economice al Japoniei.

Gh. Bădescu, Craiova. 1) În Madagascar vor avea loc alegeri legislative la 6 septembrie. 2) În ultimul deceniu în Iran s-au produs o mulțime de cutremure dintre care unele cu rezultate catastrofale pentru populație. Experții au stabilit că există două zone seismice principale care coincid cu regiunile muntoase. În zona meridională s-au produs mișcări seismice în 1956, 1958, 1960, 1961, 1965, 1967, 1968. În cealaltă zonă cutremurele au fost mai rare dar mai intense. Astfel în 1962, la Khazvin, au fost înregistrați 12 000 de morți, în 1968 la Khorassan, 10—12 000 de morți. Cutremurul înregistrat la 30 iulie în regiunea Khorassan este de departe inferior, din punct de vedere al pagubelor, celui produs în urmă cu doi ani. 3) Generalul Andrew Juxon Smith, fost președinte al Consiliului național al reformei statului Sierra-Leone, recent condamnat la moarte pentru înaltă trădare, a fost înlăturat de la putere în aprilie 1968.

CAMERA REPREZENTANȚILOR DIN MAROC

J. Ursu, Bacău. 1) Viitoarea Cameră a Reprezentanților din Maroc, a cărei apariție a fost posibilă prin adoptarea proiectului noii constituții și care va fi constituită în urma alegerilor ce se vor desfășura la sfîrșitul acestei luni, se va compune din 240 membri aleși pentru șase ani. 90 dintre aceștia vor fi desemnați prin vot direct, 90 în prefecturi și provincii de către un colegiu compus din consilieri comunali și 60 de către colegiile reprezentînd agricultura, artizanatul, comerțul și industria. 2) Actualul secretar general al Organizației Națiunilor Unite, U Thant, al cărui mandat expiră la 31 decembrie 1971, nu și-a exprimat dorința realegerii în această funcție. Evident, nu se poate ști de acum cine îl va înlocui, în eventualitatea retragerii definitive. Ziarul „Le Monde" într-o știre în legătură cu această problemă, afirma că ar exista mai mulți candidați: Max Jakobson, reprezentantul permanent al Finlandei la O.N.U.; Kurt Waldheim, fost ministru de externe al Austriei; Gunnar Jarring, reprezentantul special al secretarului general în Orientul Apropiat și ambasador al Suediei la Moscova. Toți acești trei candidați aparțin unor țări neutre. Același cotidian precizează că celor amintiți li se pot adăuga: Sadruddin Khan, de naționalitate iraniană. Înalt comisar al O.N.U. pentru refugiați (Geneva) și Francisco Cuevas Cancino, reprezentantul Mexicului la O.N.U.

APELE LUMII

I. Sărățel, Galați. Apele oceanelor reprezintă, într-adevăr, 97 la sută din totalul apelor Pămîntului. Revista „Natural History" a publicat recent o statistică a repartiției apelor lumii — aproximativ 1 359 000 000 kmc: oceane și mări — 1 322 000 000 kmc (97,2 la sută); ape continentale adînci (peste 800 m) — 28 800 000 (2,15 la sută; ape de suprafață — 4 170 000 (0,307 la sută); ghețari (din care Antarctica ocupă nouăzeci la sută) — 4 460 000 (0,328 la sută); atmosfera — 12 900 (0,001 la sută). Consumul industrial de ape este impresionant. Revista „Science et vie" publică o serie de date din care reproducem cîteva: o uzină siderurgică consumă 150 mc de apă pentru a produce o tonă de oțel. Pentru producerea a 300 000 tone de oțel sînt necesare, pe lîngă un milion de tone de minereu de fier și 350 000 tone de cocs, 45 de milioane de tone de apă. O centrală electrică consumă doi litri de apă pentru a produce un kilowatt energie, fabricile de zahăr, 100 mc pentru obținerea unei tone de zahăr, fabricile de hîrtie, 250 mc pentru obținerea unei tone de hîrtie. Un raport F.A.O. precizează că pentru a se ajunge la o jumătate de tonă de articole de bumbac sînt necesari 270 000 litri de apă, iar pentru producerea a 1 000 litri de alcool, 2 700 000 litri de apă. Dezvoltarea industrială vertiginoasă cere mari cantități de apă. În 1950, spre exemplu, nevoile de apă ale Statelor Unite atingeau 275 miliarde metri cubi anual; în 1965 cifra indica 465 miliarde metri cubi; pentru 1975 se prevede 650 miliarde metri cubi, iar pentru 1980, 1 200 miliarde metri cubi! Iată, așadar, motivul principal pentru care această problemă a fost ridicată și la Conferința despre protecția naturii, aprobată la începutul acestui an. Lupta împotriva poluării apelor și, mai ales, eforturile uriașe depuse pentru desalinizarea apelor mării, topirea ghețarilor și construirea de uzine de purificare a apei își găsesc rațiuni suficiente în nevoia de apă mereu mai mare a societății actuale.

PRIMA GENĂ ARTIFICIALĂ

C. Săndulache, București. 1) Realizatorii acestei performanțe de importanță uriașă pentru dezvoltarea ulterioară a medicinii au fost membrii unei echipe de la Universitatea din Wisconsin, condusă de profesorul Har Gobind Khorana (premiul Nobel în anul 1968, împreună cu Robert Holley, pentru lucrările în acest domeniu). Evident, o asemenea experiență a pus în fața grupului de savanți dificultăți enorme atît teoretice cît și practice. Mai întîi, trebuia stabilită secvența exactă a nucleotidelor care formau pigmentul ce trebuia realizat pe cale sintetică. Or, se știe că pînă în prezent — cu mici excepții — nu au putut fi descifrate lanțurile ADN (consultați în acest sens articolul despre enigmele celulei apărut în nr. 18—19 ale revistei noastre). În al doilea rînd, aceste nucleotide (în număr de 77) trebuiau înlănțuite într-o anume ordine. După cinci ani de experiențe și cercetări grupul de savanți condus de profesorul Khorana obține în cele din urmă gena artificială. Se înțelege că dificultățile încă nu au fost înlăturate întru totul. Problema esențială care continuă să-i preocupe acum pe cercetători este posibilitatea funcționării genei artificiale ca una naturală. În cazul în care rezultatele obținute vor fi pozitive (mare parte din savanți speră într-un succes) înseamnă că din acel moment se va putea controla și acționa asupra eredității umane. 2) La suprapopularea umană a pămîntului (despre care amintește anuarul O.N.U. 1968 — consultați în acest sens articolul apărut la rubrica „În lumea științei" nr. 31) se adaugă, se înțelege, și suprapopularea animală. O recentă statistică americană arată, spre exemplu, că, dacă în fiecare oră, se nasc 450 de oameni, în același timp se nasc și 10 000 de ciini și pisici, pentru a nu mai aminti și alte specii (animalele „domestice" sînt excluse). Totuși, din acest punct de vedere, nu există nici un motiv de îngrijorare.

Andrei Nicolae, Mînăstirea Dealul, Tîrgoviște. În programul noului guvern ceylonez se află, în planul politicii externe, recunoașterea R.D. Vietnam, R.P.D. Coreene și a Guvernului revoluționar din Vietnamul de sud. Guvernatorul general al țării (se știe că Ceylonul face parte din Commonwealth) nu poate împiedica nici una din aceste hotărîri ale guvernului. De altfel, la 15 iulie noul guvern ceylonez a recunoscut R.D. Vietnam, iar la 25 iulie, R.P.D. Coreeană.

Mihail Hîrțoagă, Sighișoara. Întrebărilor dv. în legătură cu Hermann Oberth am răspuns în nr. 36 din 1969. Despre pozițiile țărilor arabe față de „planul Rogers" vă recomandăm consultarea nr. 31 și 32.

poșta redacției

INSULELE GALAPAGOS

Situate în Oceanul Pacific la 950 km vest de țărmul Americii Latine, aceste insule de origine vulcanică au o suprafață totală de 7 844 km. p. Coloniștii spanioli care s-au stabilit în Lumea Nouă au făcut cunoștință, mai întîi, cu legendele băștinașilor despre minunata călătorie a lui Tupac Yupanquis, regele incașilor, care, plecînd spre apus pe căile oceanului, a descoperit noi țări și popoare. După un an de la plecare s-a întors în portul Cuzco aducînd cu el sclavi negri și piei de animale necunoscute. Legenda spunea că cele două insule vizitate se numeau Nina-Ciumbi și Hahua-Ciumbi. Prima înseamnă „insula focului", a doua, „Cea care se află după ea". Dacă sclavii și pieile nu proveneau din insulele Galapagos, „Insula Focului" pare, totuși, o referire la ele, deoarece se păstrează amintirea unui vulcan în erupție. Prima mențiune despre insula Galapagos datează din anul 1517 cînd au debarcat aici spaniolii Rodiquez Culminares și Francisco de la Puente. Cel care a lăsat o descriere amănunțită a fost Fray Tomas de Berlanga (Acesta fusese trimis în anul 1535 de către Carol Quintul să anchetеze fărădelegile comise de Pizaro în Peru). După cîteva zile de drum, corabia ajunsă în voia valurilor a fost aruncată spre insulele Galapagos. Echipajul a cercetat cîteva insule, în căutarea apei ; Tomas de Berlanga descrie amănunțit lipsa apei și uriașele broaște țestoase. Întîia denumire a insulelor a fost Las Islas Encantadas (Insulele Vrăjite). Pe vestita hartă a lumii întocmită în 1570 de Ortelius ele apar sub numele de „Insulae de los Galapagos" (insulele broaștelor țestoase uriașe). În 1892, cu prilejul aniversării a patru sute de ani de la descoperirea Americii au fost botezate „insulele lui Columb". Noul nume nu a fost adoptat. Începînd cu secolul al XVII-lea pirații englezi și francezi și-au instalat depozite și baze de aprovizionare în aceste insule. Tot ei întocmesc și primele hărți : spre exemplu, cea întocmită de Cowley în 1684 este cu mult mai precisă decît aceea a autorităților spaniole. După dispariția piraților, în insule apar căutătorii de comori, iar mai tîrziu căutătorii de balene atrași de carnea broaștelor țestoase care constituia o excelentă hrană pentru echipaje. Charles Darwin cercetează pentru întîia oară, în mod științific, insulele, în 1835. În deceniul al patrulea al secolului trecut, insulele trec sub stăpînirea Ecuadorului care deportează, inițial, 80 de soldați participanți la o răscoală. Cu timpul încep să se stabilească în aceste insule pustii, locuitorii. Ultima statistică (1960) indica o populație de 1 900 locuitori care cultivă trestie de zahăr, ananas și banane. În fotografie : peisaj tipic, din insulele Galapagos.

D. MACH
Cîmpia Turzii

„KAMIKAZI" — PILOȚI DE SACRIFICIU

La 24 octombrie 1944, în regiunea insulei Leyte din zona Filipinelor are loc — de fapt prima și ultima — cea mai mare încleștare dintre flota americană și cea japoneză. Japonezii și-au pus mari speranțe în această luptă, însă ea se soldează cu dezastrul flotei lor. Din acest moment flota americană devine stăpîna Pacificului, iar Japonia încetează de a mai exista ca putere maritimă. Prima acțiune a „Kamikazi"-lor a avut loc imediat după dezastrul de la Leyte. În ziua de 25 octombrie 1944, la ora 10,40, șase avioane „Zeke" japoneze au apărut brusc deasupra flotei americane. La 10,45 aparatele japoneze au coborît deodată pe o verticală absolută asupra navelor americane și s-au zdrobit de ele cu încărcăturile lor. Unul din avioane a spart puntea de zbor a portavionului „Saint-La" și a explodat camera torpilelor. Portavionul s-a scufundat la amiază, iar patru bastimente au fost grav avariate. Pentru prima dată marinarii americani au înfruntat noua armă a Japoniei. În luna ianuarie 1945, „Kamikazii" au lansat primul atac masiv asupra flotei americane. În trei zile ei au reușit să scufunde sau să avarieze 2 cuirasate, 4 crucișătoare, 1 portavion, 9 distrugătoare și 3 nave de transport. La 19 martie 1945, ora 7,00, unul dintre „Kamikazi" s-a aruncat asupra celui mai mare portavion american „Franklin", în largul insulei Okinawa. Avionul japonez a străbătut puntea și a produs explozia bombelor, omorînd într-un interval de cinci minute 800 marinari de pe navă. Portavionul s-a scufundat ulterior. Bilanțul pierderilor suferite de americani de pe urma piloților de sacrificiu se cifrează la mai mult de 200 nave de război, dintre care 14 portavioane. În același timp și-au găsit moartea în aceste acțiuni 4 615 piloți japonezi. Cu tot sacrificiul „Kamikazi"-lor, nimic nu mai putea opri înaintarea flotei americane. Pretutindeni fortificațiile japoneze se prăbușeau. Armata japoneză a fost zdrobită în Birmania, în Borneo, unde a pierdut puțurile de petrol, în Filipine, în insulele Marianne. În ziua de 16 august 1945, cînd s-a difuzat ordinul imperial de capitulare, amiralii Onishi și Ugachi, conducătorii „Kamikazi"-lor, s-au sinucis.

Gheorghe RUSSO
Brăila

Nicu Băeșiu, com. Baia de Fier, jud. Gorj. 1) Țările care participă la „Expo 70" sînt : din EUROPA — Uniunea Sovietică, R. F. G., Franța, Elveția, Marea Britanie, Belgia, Olanda, Danemarca, Norvegia, Suedia, Finlanda, Islanda, Irlanda, Grecia, Italia, Malta, Cipru, Monaco, Portugalia, Cehoslovacia, Bulgaria, Vatican, Turcia ; din AMERICA — S.U.A., Canada, Cuba, Mexic, Republica Dominicană, Chile, Columbia, Ecuador, Peru, Argentina, Brazilia, El Salvador, Venezuela, Nicaragua, Panama, Costa Rica, Uruguay ; din AFRICA — Algeria, Zambia, Etiopia, Coasta de Fildeș, Tanzania, Ghana, Madagascar, Uganda, Gabon, Republica Africa Centrală, Nigeria, Insula Mauritius, Sierra Leone ; din ORIENTUL APROPIAT ȘI MIJLOCIU — R.A.U., Arabia Saudită, Kuweit, Abu-Dhabi, Iran, Afganistan ; din ASIA — Japonia, India, Pakistan, Indonezia, Birmania, Tailanda, Malayezia, Laos, Cambodgia, Nepal, Filipine, Ceylon, Singapore, Vietnamul de sud, Coreea de sud ; în sfîrșit, din OCEANIA — Australia și Noua Zeelandă. Mai prezintă pavilioane patru organizații internaționale (O.N.U., O.E.C.D., Banca asiatică pentru dezvoltare, Piața comună) și o serie de provincii sau orașe (statele americane Washington, Hawai, Alaska ; orașele Los Angeles, San Francisco, München ; provinciile canadiene Ontario și Quebec ; coloniile engleze Hong Kong și British Columbia.) 2) Expoziția Osaka'70 se va închide la 13 septembrie.

Marcel Munta, Sibiu. În ultimele trei săptămîni nu au avut loc în Sahara spaniolă evenimente care să necesite un articol. Vă recomandăm consultarea răspunsului apărut la această rubrică în nr. 25

Marian Niță, Sibiu. Materialul trimis de dv. aduce prea puține completări răspunsurilor despre ratificare apărute la această rubrică.

Horia Chețianu, Cluj. 1) Despre cauzele conflictului din Irlanda de Nord dintre catolici și protestanți vă sugerăm consultarea tuturor articolelor apărute în revista noastră în legătură cu această problemă. 2) Limba română se învață în foarte multe instituții de învățămînt superior din străinătate. S-ar putea să găsiți la Ministerul Învățămîntului o listă a tuturor acestor institute.

Dumitru Agafiței, Bacău. Consultați lucrările de specialitate care ar putea răspunde întrebărilor dv., sau adresați-vă revistei „Magazin istoric".

A. Dutescu, București : Maria Berdea, Huși ; C. Hrehorciuc, Roman. Reamintim că nu răspundem întrebărilor existente în chestionarele unor concursuri.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții